การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

สารนิพนธ์

ของ

นภสินธุ์ เสือดี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ตุลาคม 2551

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

บทคัดย่อ

ของ

นภสินธุ์ เสือดี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ตุลาคม 2551

นภสินธุ์ เสือดี (2551). *การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้งจังหวัดราชบุรี.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ พรสีมา

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย ชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2550 จำนวน 22 คน โดยมีเครื่องมือในการวิจัยดังนี้ 1) สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ การ์ตูน (Animation) การแสดงละครหุ่น และบทเพลง 2) คู่มือการใช้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องและส่งผลให้เกิดการพัฒนาค่านิยมดังกล่าว 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
4) แบบประเมินคุณภาพของนวัตกรรม โดยใช้ระยะเวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณก่อน ระหว่าง และ หลังการใช้นวัตกรรม เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างและพัฒนาการ และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสังเกตโดยผู้วิจัยและครูซึ่งเป็นผู้ใช้นวัตกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย และการเปรียบเทียบค่า t (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัยได้นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณที่มีคุณภาพด้านเนื้อหาในระดับดี และ ด้านเทคโนโลยีการศึกษาในระดับดีมาก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณปรากฏว่านักเรียนมีพัฒนาการของคะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณเพิ่มขึ้น และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งเป็นไปตาม สมติฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพปรากฏว่านักเรียนปฐมวัยมีการพัฒนาค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับ ดี ดีมาก และเป็นที่น่าสังเกตว่ามีปรากฏการณ์ที่นักเรียนสามารถบอกกล่าว ตักเตือน ชักชวน ให้บุคคลอื่นมีค่านิยมเช่นเดียวกับตนเองได้ ซึ่งนอกเหนือจากผลที่คาดไว้

THE DEVELOPMENT OF LEARNING INNOVATION FOR THE CULTIVATION OF SUFFICIENCY VALUES AMONG PRESCHOOL CHILDREN: A CASE STUDY OF BANNONGKHAM SCHOOL, SUANPEUNG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE.

AN ABSTRACT

BY

NAPASIN SUADEE

Presented in Partial Fulfillment of The Requirements

for the Master of Education degree in Educational Technology

at Srinakharinwirot University

September 2008

Napasin Suadee. (2008). *The Development of Learning Innovation for the Cultivation of Sufficiency Values amoung Preschool Children: a Case study of Bannongkham School, Saunpeung District, Ratchaburi Province.* Master Project, M.Ed. (Educatoinal Technology) Bangkok: Graduate School. Srinakharinwirot University. Projct Advisor: Assoc. Prof. Orrapan Pornsrima

The purpose of this study is to develop a learning innovation in order to cultivate sufficiency values among 22 preschool children who are studying in kindergarden 1 and kindergarden 2 of Bannongkham School, SuanPeung district, Ratchaburi province. The research tools were used as followed: 1) learning media; animated cartoons; puppets and songs. 2) media instructions and learning plan corresponding to the cultivating sufficiency values. 3) behavior observation related to sufficiency values. 4) learning innovation's qualitative evaluation. The research consumed 3 weeks by collecting a quantitative data before and after using learning innovation comparing the differences and the developments, and collecting a qualitative data observed by researcher and teacher who implemented the innovation. The statistics for data analysis were mean, and t-test for dependent samples.

It is found that the learning innovation that cultivates sufficiency values gave a qualitative 'good' result in content and excellent result in educational technology.
A quantitative data analysis showed that the preschool children had developed their sufficient values and obtained statistic significant at .01 which was according to the hypothesis. A qualitative data analysis showed that preschool children had developed sufficiency values into good, excellent, and unexpectedly perfect level. This is because they could inform and advise other people to concern the same values as theirs unexpectedly.

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

สารนิพนธ์

ของ

นายนภสินธุ์ เสือดี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

กันยายน 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนจากมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ พรสีมา อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ กำลังใจ และแนวคิดในการทำงาน และช่วยตรวจสอบแก้ไขจนแล้วเสร็จ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญยฤทธิ์ คงคาเพ็ชร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ นต. ดร.สัญชัย พัฒนสิทธิ์ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่า ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีคุณภาพและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมด้านเนื้อหาได้แก่ ผศ.ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช ดร.ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ ครูปณิตา ศิลารักษ์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการศึกษา ได้แก่ ผศ.วิวรรธ จันทร์เทพย์ ผศ.ดร.ไพบูลย์ เปานิล ผศ.ดร.สุพัตรา ศรีสุวรรณ ผศ.ดร. ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง ผศ.อลิศรา เจริญวานิชย์ ที่ให้คำแนะนำในด้านการออกแบบ การผลิตสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครู นักการภารโรง ผู้ปกครอง โรงเรียนบ้านหนองขาม รวมทั้งชาวบ้านบ้านหนองขามและหมู่บ้านใกล้เคียง ที่ให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือตลอดการทำงานวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบพระคุณทีมงานการพัฒนาการ์ตูน Animation ได้แก่ นายนพปฏล เสือดี ผู้ออกแบบภาพเคลื่อนไหว นางสาวปรารถนา อัมพรสินธุ์ และนางสาวณิชวรรณ จันอ้น ผู้ให้เสียงพากย์ ที่ช่วยกันสร้างสรรค์การ์ตูนที่สวยงาม น่าสนใจ

ขอขอบพระคุณมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ที่ได้คัดเลือกให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ที่ได้ให้โอกาสในการนำเสนองานวิจัยนี้ต่อสาธารณชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สนใจอันเป็นความมุ่งหมายของการวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณ พ่อสมภพ เสือดี ที่เป็นตัวอย่างที่ดีในการออกแบบสื่อการเรียนรู้ และให้คำแนะนำที่มีประโยชน์เสมอ แม่กัลยา เสือดี ที่ฝึกฝนความสามารถเชิงศิลปะ ปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่เด็ก พี่ต้า ปณิตา ศิลารักษ์ ที่ให้กำลังใจ แนวคิด และเป็นเพื่อนร่วมงานที่ดีที่สุด ให้ความช่วยเหลือจนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยที่ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือตลอดระยะเวลาการทำสารนิพนธ์นี้ ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณผู้สนใจที่ให้กำลังใจ คำแนะนำ คำชื่นชม ซึ่งผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นกำลังใจในการทำงานต่อไป

นภสินธุ์ เสือดี

สารบัญ

หน้า

บทที่

1 บทนำ..... 1

ภูมิหลัง..... 1

ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 3

ความสำคัญของการวิจัย..... 3

ขอบเขตของการวิจัย..... 4

นิยามศัพท์เฉพาะ..... 5

กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 7

สมมติฐานในการวิจัย..... 8

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 10

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง..... 11

- แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง..... 11
- การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้..... 12

การจัดการเรียนรู้ปฐมวัย..... 17

- สาระการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546..... 17
- การจัดการเรียนรู้ปฐมวัยโรงเรียนบ้านหนองขาม..... 19

นวัตกรรมทางการศึกษา..... 22

- แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษา..... 22
- นวัตกรรมการเรียนรู้ปฐมวัยแนววอลดอร์ฟ..... 25

การปลูกฝังค่านิยมในเด็ก..... 30

- กระบวนการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง..... 30
- แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว..... 31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

3 วิธีการดำเนินการวิจัย..... 44

การกำหนดประชากร..... 44

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 44

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 48

วิธีดำเนินการวิจัย..... 60

การเก็บและบันทึกข้อมูล..... 61

การวิเคราะห์และแปลผลการใช้นวัตกรรม..... 62

4 ผลการวิจัย..... 64

ผลการประเมินคุณภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้..... 64

การวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณ..... 68

การวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ..... 69

5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 70

ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 70

ความสำคัญของการวิจัย..... 70

ขอบเขตของการวิจัย..... 70

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 71

วิธีการดำเนินการวิจัย..... 71

การเก็บและบันทึกข้อมูล..... 72

การวิเคราะห์และแปลผลการใช้นวัตกรรม..... 73

สรุปผลการวิจัย..... 73

การอภิปรายผล..... 74

ข้อเสนอแนะ..... 76

บรรณานุกรม 77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

ภาคผนวก 81

ภาคผนวก ก ตารางแสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย ก่อน และ หลังการใช้นวัตกรรม..... 82

ภาคผนวก ข แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย..... 83

ภาคผนวก ค คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณรายบุคคลเปรียบเทียบกับคะแนนรวม..... 87

ภาคผนวก ง การแผยแพร่งานวิจัย..... 136

ภาคผนวก จ แบบประเมินคุณภาพนวัตกรรม..... 141

ภาคผนวก ฉ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ..... 146

ภาคผนวก ช คู่มือการใช้ และแผนการจัดการเรียนรู้..... 156

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์..... 180

บัญชีตาราง

ตาราง **หน้า**

1 แบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราว……...……40

2 การวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย…….…….…… 45

3 การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ หัวข้อความรู้
และการบูรณาการกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง…….…..…….. 52

4 แบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้……..……...…….. 56

5 ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของเด็กปฐมวัย……...……..… 58

6 แสดงผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรมทางด้านเนื้อหา……..……65

7 แสดงผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา..……..67

8 ผลการวิเคราะห์คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณก่อนและหลัง
การใช้นวัตกรรม……..…….. 68

บัญชีประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 8

2 สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “3 คุณลักษณะ 2 เงื่อนไข”..... 11

3 การจัดการศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....13

4 สรุปการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในด้านต่างๆ 16

5 กรอบความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.....18

6 กระบวนการพัฒนานวัตกรรม.....25

7 เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line).....33

8 การพัฒนานวัตกรรมเพื่อปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
สำหรับนักเรียนปฐมวัย.....46

9 กรอบความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.....51

10 กรอบแนวคิดในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
โดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว..... 53

11 สื่อการจัดการเรียนรู้..... 55

12 วิธีการดำเนินการวิจัย..... 60

1 การแสดงบทบาทสมมติ “แมลงน้อยท้องอืด”..... 90

2 การตากข้าวที่เหลือจากการรับประทานเพื่อนำไปแปรรูป..... 91

3 เรียนรู้จากท้องทุ่ง..... 92

4 ชูชกผู้ไม่ประมาณตน..... 93

5 แผนผังความคิดของเด็กๆ เกี่ยวกับเรื่องน้ำ..... 96

6 การทำน้ำสมุนไพร.....99

7 การบันทึกการเรียนรู้โดยการวาดภาพที่เล้าหมู..... 100

8 พิธีถวายพระพร..... 102

9 ดูงานหม่อนไหม โครงการในพระราชดำริ.....103

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

สภาวการณ์ปัจจุบันของประเทศปรากฏปัญหาขึ้นมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคม และเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาก็คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้กับทุกภาคส่วนของสังคม ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการพัฒนาที่ขาดสมดุลของประเทศ เนื่องจากการมุ่งเน้นที่จะพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว จากการประเมินผลการพัฒนาในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการพัฒนาที่ขาดสมดุล ไม่ยั่งยืนและเปราะบางต่อผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยภายนอก จนเกิดเป็นวิกฤตเศรษฐกิจ เมื่อปี 2540 นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ปัญหาทางสังคม ตลอดจนปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากปัญหาเหล่านี้ทำให้เกิดการดำเนินการแก้ปัญหาจากหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยงานของภาครัฐ ดังเช่นที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ได้ตระหนักในปัญหาจากการพัฒนาดังกล่าว จึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องกำหนดแนวทางการพัฒนาของประเทศในทิศทางใหม่ ที่มุ่งส่งเสริมความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างบูรณาการ เน้นความยั่งยืนของการพัฒนาเพื่อให้คนรุ่นหลังมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ด้อยหรือดีกว่าคนรุ่นปัจจุบัน และให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน และทุกภาคส่วนของสังคม ในการพัฒนา จนเกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พุทธศักราช 2550 - 2554 ขึ้น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้อัญเชิญ "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ซึ่งเน้นการพัฒนาที่ยึดมั่นในทางสายกลาง ความพอเพียง ความมีเหตุมีผลในการดำเนินชีวิต และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความรู้คู่กับคุณธรรม มาใช้เป็นปรัชญานำทางในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีการเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ภาคการศึกษาได้ปรับเปลี่ยนแผนการจัดการศึกษาระดับชาติตามไปด้วยโดยได้น้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาเช่นกัน รัฐบาลมีนโยบายให้มีการบรรจุแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงลงในหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และได้เกิดโครงการโรงเรียนนำร่องขึ้นแล้วในปัจจุบัน แต่องค์ความรู้ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นเรื่องใหม่สำหรับวงการศึกษาเพราะมีลักษณะพิเศษที่จำเป็นต้องศึกษาให้ถ่องแท้ เนื่องจากเป็นปรัชญาที่ลึกซึ้ง มีความครอบคลุมถึงการดำเนินชีวิตทุกด้าน ไม่ใช่เพียงด้านเศรษฐกิจ หรือ เกษตรกรรม ดังนั้นการนำปรัชญาไปใช้ในการจัดการศึกษาจึงต้องตีความและทำความเข้าใจในปรัชญา แล้วจึงจะสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้

ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง และมีแนวคิดที่ว่าการปลูกฝังเจตคติ หรือ ค่านิยมนั้น ควรรีบกระทำตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรปฐมวัย 2546 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของประเทศในการพัฒนาคุณภาพประชากร ให้มีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตในด้านความพอเพียง ซึ่งประกอบไปด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยมีเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาคือ เงื่อนไขด้านความรู้ คือ ความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง เงื่อนไขด้านคุณธรรม มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ ซึ่งนอกจากนี้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยังเน้นให้นักเรียนมีคุณธรรม มีความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น แบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เนื่องจากความรู้ต่างๆ จะไม่สามารถก่อประโยชน์ให้กับตนเองหรือผู้อื่นได้อย่างเต็มที่และถูกต้อง หากผู้นำไปใช้ ขาดคุณธรรม การพัฒนาระบบการศึกษาไทยบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง ควรมุ่งไปสู่การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการความรู้ ทั้งเนื้อหา วิธีการ แหล่งเรียนรู้ และผู้รู้อย่างกว้างขวาง ซึ่งไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่เฉพาะในระบบโรงเรียนแบบเดิม แต่ควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย และต่อเนื่องตลอดชีวิตให้เกิดขึ้น เป็นการศึกษาตามศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งก็คือ การเรียนแบบมีเหตุ มีผล หรือความพอดี พอประมาณ รวมทั้งการ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัยขึ้น โดยเสาะหาโรงเรียนที่มีบริบทที่เหมาะสมในการทำการวิจัย และได้เลือกโรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นกรณีศึกษา จากการสัมภาษณ์ครู และผู้บริหาร ทำให้พบว่าปัญหาที่เกิดจากการที่ชาวบ้านมีแนวความคิดทางวัตถุนิยมมากกว่าความสุขในครอบครัว ลักษณะของปัญหาคือผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่เข้าไปหางานทำงานกรุงเทพฯ หรือเมืองใหญ่ปล่อยให้บุตรหลานอยู่กับผู้สูงอายุที่บ้านโดยลำพัง ก่อให้เกิดปัญหามากมาย อาทิปัญหาการละเลยท้องถิ่น ทำให้เกิดการขายที่ หรือไม่ใช้ที่ดินของตนเองให้เกิดประโยชน์ ไม่ใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ เกิดปัญหาเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอพียงสำหรับนักเรียนปฐมวัยน่าจะเป็นหนทางหนึ่งในการเสริมสร้างค่านิยมที่เหมาะสมให้เยาวชนของชาติ อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาในระยะยาวต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัยให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

ความสำคัญของการวิจัย

ความสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในครั้งนี้จะก่อให้เกิด

1. นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
2. เป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันสามารถนำนวัตกรรมนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้
3. เป็นแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นปฐมวัย (อนุบาล 1 - 2) โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีอายุระหว่าง 4 - 6 ปี จำนวน 22 คน มีบริบททางสังคมใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในชนบท ครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือ รับจ้าง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

เนื้อหา

ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนปฐมวัยที่ปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน ได้แก่ การรับประทานอาหาร การทำงานและการเล่น โดยผ่านหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วยได้แก่ ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต แม่โพสพแม่ของทุกคน และในหลวงกับความพอเพียง

ระยะเวลาในการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ระยะเวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที รวม 9 ครั้ง ระหว่างวันที่ 26 พฤศจิกายน ถึง วันที่ 14 ธันวาคม พุทธศักราช 2550

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด หากกล่าวโดยสรุป คือ หันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม

2. ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ หมายถึง รูปแบบทางความคิดของเด็กปฐมวัยที่จะตัดสินใจว่าสิ่งใดควรกระทำ สิ่งใดไม่ควรกระทำ โดยมีการรู้จักประมาณตนเอง รู้จักพอและประหยัด รวมถึงใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ในกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในกิจกรรมของนักเรียนปฐมวัย 2 กิจกรรม ได้แก่

2.1 การรับประทานอาหาร หมายถึง การทำกิจกรรมก่อน ระหว่าง และหลังรับประทานอาหารที่โรงเรียน ได้แก่ การเตรียมจานชามช้อน การตักข้าว การรับประทาน รวมถึงการล้างและเก็บอุปกรณ์ในการรับประทาน

2.2 การทำงานและการเล่น หมายถึง การทำกิจกรรมทั้งในการเรียน และการเล่นของนักเรียนปฐมวัยที่เกิดขึ้นที่โรงเรียน

ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัยประเมินได้จากการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับเด็กปฐมวัย

3. แบบสังเกตพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง ตารางการสังเกตและบันทึกข้อมูลพฤติกรรมรายบุคคลแบบ Check List แบ่งพฤติกรรมที่

0 คะแนน ไม่มีการปฏิบัติพฤติกรรมที่แสดงออกว่ามีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

1 คะแนน ปฏิบัติพฤติกรรมที่แสดงออกว่ามีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

โดยมีเกณฑ์ระดับค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณดังนี้

1 – 15 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับต่ำ

15 – 20 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับพอใช้

20 – 25 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับดี

25 – 30 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับดีมาก

4. การปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ หมายถึง การถ่ายถอดความคิดและแนวทางในการปฏิบัติ ผ่านนวัตกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อให้นักเรียนปฐมวัยเกิดการพัฒนาพฤติกรรมเศรษฐกิจพอพียงด้านความพอประมาณ

5. นวัตกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ชุดการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และหลักสูตรฤดูกาล โรงเรียนบ้านหนองขาม ประกอบด้วยสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5.1 เอกสารประกอบนวัตกรรม ประกอบด้วย คู่มือการใช้นัวตกรรม และแผนการจัดการเรียนรู้

5.2 สื่อการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การ์ตูน (Animation) บทเพลง และละครหุ่น

5.3 แบบสังเกตพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย

6. นักเรียนปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชั้นอนุบาล 1 และ 2 โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ที่ศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2550 จำนวน 22 คน มีอายุระหว่าง 4 - 6 ปี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การจัดการการเรียนรู้โดยใช้หลักการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ของบลูม (ทิศนา แขมมณี. 2550 : 21 – 23 ; อ้างอิงจาก Bloom. 1956) สามารถใช้ในการปลูกฝัง ทัศนคติ ค่านิยม รวมถึงคุณธรรม และจริยธรรมให้กับผู้เรียนได้ แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว (Storyline Approach) เป็นแนวการสอนที่ใช้ในหลักสูตรแบบบูรณาการแนวหนึ่ง ซึ่งช่วยให้เกิดการสร้างบริบทเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาส่วนต่างๆ ของหลักสูตรโดยอาศัยการศึกษาเป็นหัวข้อที่เรียกว่า โครงเรื่อง องค์ประกอบสำคัญของวิธีสอนแบบนี้ ได้แก่ สถานที่ ตัวละคร และเหตุการณ์ มีการบรรยายเหตุการณ์ในลักษณะที่เผยให้รู้เรื่องต่างๆ ซึ่งช่วยให้มีโครงสร้าง ความเป็นเหตุเป็นผล เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างส่วนต่างๆ ของหลักสูตร จากการศึกษางานวิจัยของพรศรี ทองทวี (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยใช้ชุดการเรียนแบบผูกเป็นเรื่องราว (Storyline) สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนแบบผูกเป็นเรื่องราวมีผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีเจตคติต่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษา พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย และการจัดการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราวสามารถพัฒนาแนวคิด ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมได้ ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดนี้และเทคโนโลยีทางการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

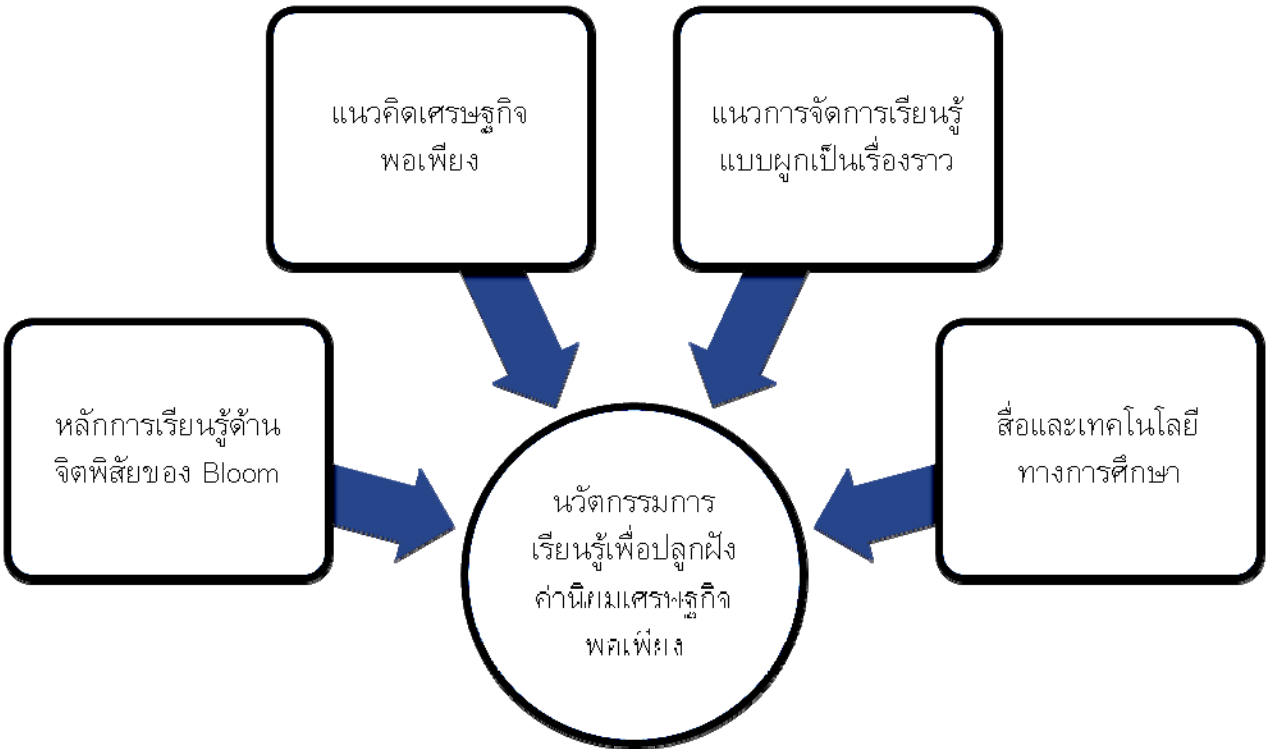

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัยก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมมีความแตกต่างกัน
3. นักเรียนปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมมีพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณเพิ่มขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจหลักการและทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ซึ่งมีหัวข้อดังนี้

1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
    - แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
    - การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้
2. การจัดการเรียนรู้ปฐมวัย
    - สาระการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
    - การจัดการเรียนรู้ปฐมวัยโรงเรียนบ้านหนองขาม
3. นวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัย
    - แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษา
    - นวัตกรรมการเรียนรู้ปฐมวัยแนววอลดอร์ฟ
4. การปลูกฝังค่านิยมในเด็ก
    - กระบวนการปลูกฝังค่านิยมในเด็ก
    - แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว (Storyline Approach)

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากหนังสือ “เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร ?” จัดทำโดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ-พอเพียงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นยำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

และจากการประมวลและกลั่นกรองพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอย่างหัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนทั่วไป ที่จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวไว้ว่า

ปรชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้แนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัฒน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจพอเพียงแห่งชาติ. 2550 : ออนไลน์)

จากความหมายดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ออกมาเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติแก่ประชาชน โดยยึดหลัก “ทางสายกลาง” ท่ามกลางมรสุมเศรษฐกิจ ที่ต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบันเศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายสรุปได้ 5 ประการ ดังนี้

1. ความพอประมาณ คือ รู้จักพอประมาณ พออยู่ พอมี พอกิน พอใช้ ประหยัด และไม่เบียดเบียนผู้อื่น

2. ความมีเหตุผล คือ การตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดความพอเพียงต้องใช้เหตุผลและพิจารณาด้วยความรอบคอบ

3.การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ เตรียมใจให้พร้อมรับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

4.การมีความรู้ คือ นำความรู้มาใช้ในการวางแผนและดำเนินชีวิต

5.การมีคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต สามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากการวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสรุปได้เป็นแผนภูมิดังนี้

“3 คุณสมบัติ 2 เงื่อนไข”

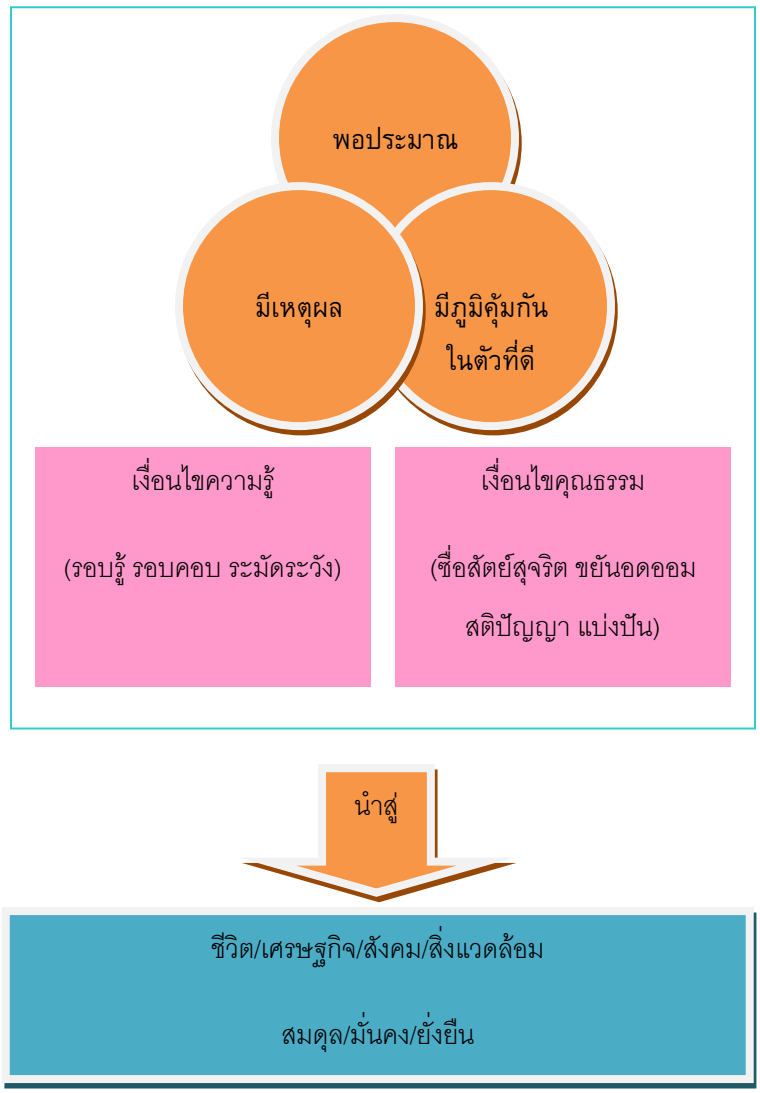

ภาพประกอบ 2 สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “3 คุณลักษณะ 2 เงื่อนไข”

การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นที่พูดถึงกันมากเพราะในการจัดการเรียนรู้ในอนาคตอันใกล้นี้จะมีการบรรจุแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงลงในหลักสูตรสถานศึกษา โดยปัจจุบันมีบางโรงเรียนได้นำร่องการใช้แนวคิดนี้แล้ว การเผยแพร่ความรู้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบันทำในรูปแบบของการจัดสัมมนา ประชุมวิชาการ และการบรรยาย เอกสารในส่วนนี้จึงจะเป็นเอกสารประกอบกิจกรรมการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าว ซึ่งมีลักษณะเป็นการสรุปองค์ความรู้, การนำองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ และการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้

แนวทางการวิเคราะห์ความพอเพียงในการจัดการเรียนรู้

จากการวิเคราะห์เนื้อหาการประชุมวิชาการ “การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”16 กุมภาพันธ์ 2550 ณ หอประชุมศาลารวมใจ เทศบาลเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี (ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. 2550 : 1-14) สามารถสรุปแนวทางการวิเคราะห์ความพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

การวิเคราะห์ความพอเพียงโดยหลัก “สัปปุริสธรรม 7”

1. รู้เหตุ (ทำไมถึงต้องทำกิจกรรมนี้)
2. รู้ผล (จะเกิดผลอย่างไรระยะสั้น/ยาว)

} ความมีเหตุผล

3. รู้ตน (ตนมีความพร้อมแค่ไหน)
4. รู้ประมาณ (ทำพอประมาณ/เป็นขั้นเป็นตอน)

} ความพอประมาณ

5. รู้กาล (ควรเริ่มทำเมื่อไร เมื่อเกิดการเปลี่ยนแต่ละช่วงจะเตรียมพร้อมอย่างไร)
6. รู้ชุมชน (คนในชุมชนเห็นด้วยหรือไม่)
7. รู้บุคคล (มีใครเกี่ยวข้องบ้าง แต่ละคนมีบทบาทหน้าตาอย่างไรสัมพันธ์กันอย่างไร)

} ภูมิคุ้มกัน

จาก “สามห่วง สองเงื่อนไข” ที่เป็นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาในด้านต่างๆ ได้ดังนี้

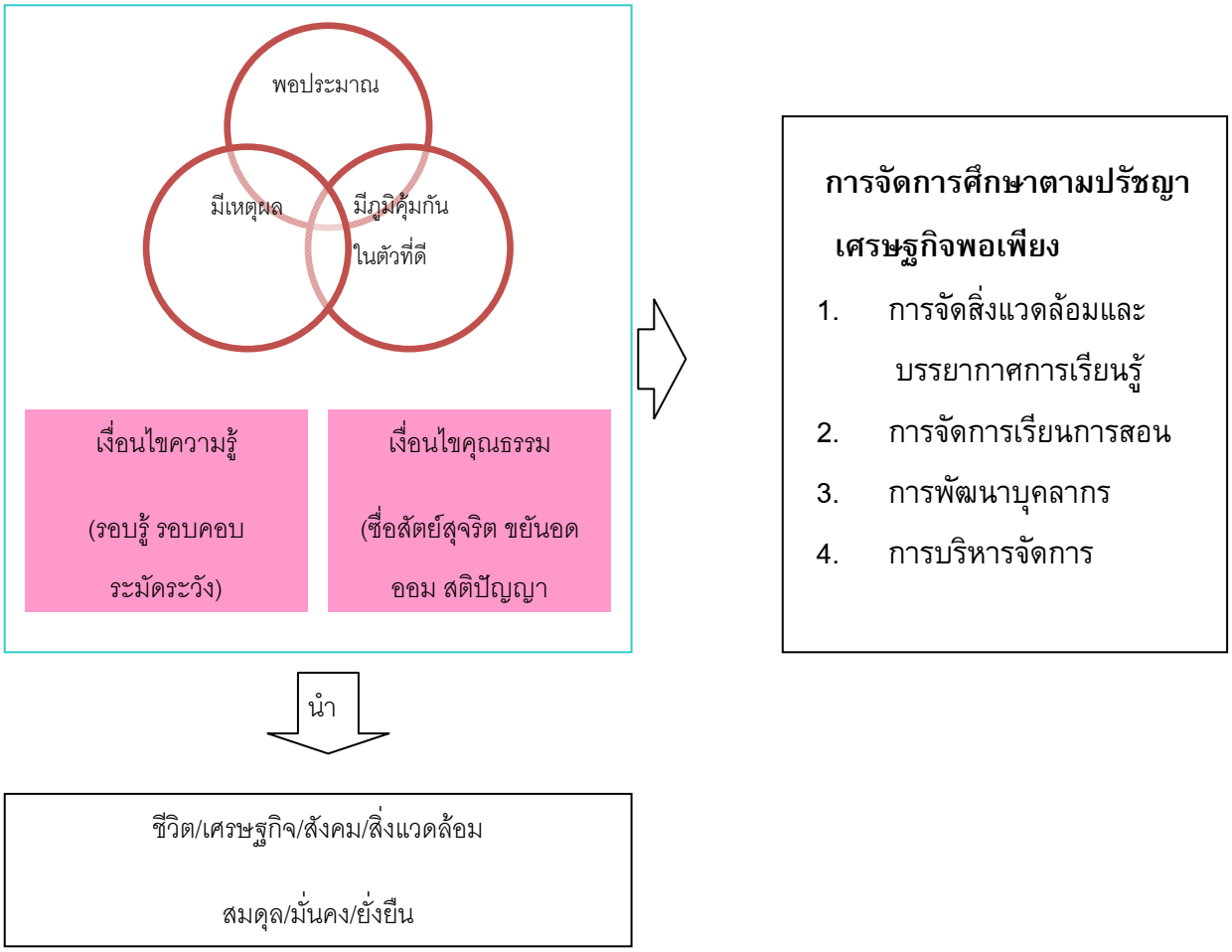

ภาพประกอบ 3 การจัดการศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. การจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้

จัดกายภาพให้กลมกลืนระหว่างท้องถิ่นกับความทันสมัย มีข้อความกระตุ้นให้ตระหนัก จัดบรรยากาศเรียนที่เสริมการใช้เหตุผล ปัญญา ความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์ ความเพียร

2. การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 กำหนดคุณลักษณะพึงประสงค์ผู้เรียน (พอประมาณ/มีเหตุผล/มีภูมิคุ้มกัน/ค่านิยม ความรู้คู่คุณธรรม)

2.2 จัดทำสาระหลักสูตร

2.2.1 บูรณาการภายในกลุ่มสาระ

2.2.2 บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ

2.3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

2.3.1 จัดกิจกรรมเสริมแทรกในการเรียนการสอนประจำวัน/สัปดาห์ (3 คุณลักษณะ 2 เงื่อนไข)

2.3.1 จัดการเรียนการสอนข้อมูลสารสนเทศ

3. การพัฒนาบุคลากร

3.1 สร้างความเข้าใจ

3.2 สร้างเครือข่าย

4. การบริหารจัดการ

4.1 เพิ่มแนวคิดไว้ในวิสัยทัศน์/แผนงาน/โครงการ

4.2 จัดตั้งคณะทำงาน/ศูนย์ศึกษาในโรงเรียน

4.3 แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก

เส้นทางที่ครู/นักเรียนต้องเดินไปสู่เป้าหมาย

ขั้นที่ 1 การช่วยตนเอง ก่อนช่วยผู้อื่น

1.1 ตั้งใจมั่นที่จะยืนหยัด “วิถีชีวิต” ด้วยตนเอง

1.2 น้อมรับคำสอนทางศาสนา พระบรมราโชวาทของในหลวงมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

1.3 การแสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพเพิ่มเติมตลอดชีวิต

1.4 ต้องรู้จักหามากกว่าหรือเท่ากับที่กินและใช้

1.5 ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ สามารถควบคุมตนเองได้

1.6 ต้องลงมือทำ มิใช่เพียงแต่รู้ คิด คาดว่าจะทำ

ขั้นที่ 2 การช่วยเหลือผู้อื่น

2.1 ด้านจิตใจ

2.1.1 ต้องมีความเมตตากรุณาผู้อื่นตามความสามารถแห่งตน

2.1.2 ต้องมีความจริงใจ ซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้อื่น

2.1.3 ต้องเสียสละเพื่อความสามัคคี

2.2 ด้านสังคม

2.1.1 สนับสนุนให้เขาได้รับการยกย่องตามความสามารถ

2.2.2 สนับสนุนให้เขามีความเป็นอยู่สอดคล้องกับวัฒนธรรมดั้งเดิม

2.2.3 สนับสนุนให้เขาเคารพกฎ กติกา

2.2.4 “เพื่อนช่วยเพื่อน” จนเป็นที่ประจักษ์

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

2.3.1 ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

2.3.2 การใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ / ยั่งยืน

ขั้นที่ 3 การช่วยเหลือสถานศึกษาสำนึกใน “คุณค่า” ของสถานศึกษา

3.1 รู้คุณค่า การช่วยตนเอง

3.2 รู้คุณค่า ในการรับผิดชอบตามหน้าที่

3.3 รู้คุณค่า ในบรรยากาศประชาธิปไตย

3.4 รู้คุณค่า ความเสมอภาค

3.5 รู้คุณค่า ความเที่ยงธรรม

3.6 รู้คุณค่า ความสามัคคี

3.7 รู้คุณค่า ความเอื้ออาทร

3.8 รู้คุณค่า การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม

3.9 รู้คุณค่า ในการมีส่วนร่วม

3.9.1 การยึดมั่นในหลักการกับวิธีการตาม พ.ร.บ. การศึกษาฯ โดยเคร่งครัด

3.9.2 การยึดแนวทางการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล “คุ้มค่า รับผิดชอบ โปร่งใส มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้”

3.9.3 ผนึกกำลังกับทุกภาคส่วน (รัฐ ภาคเอกชน ประชาชน)

3.9.4 สนับสนุนให้สถานศึกษาขับเคลื่อนในลักษณะขอบองค์กรแห่งการเรียนรู้

สรุปการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในด้านต่าง ๆ

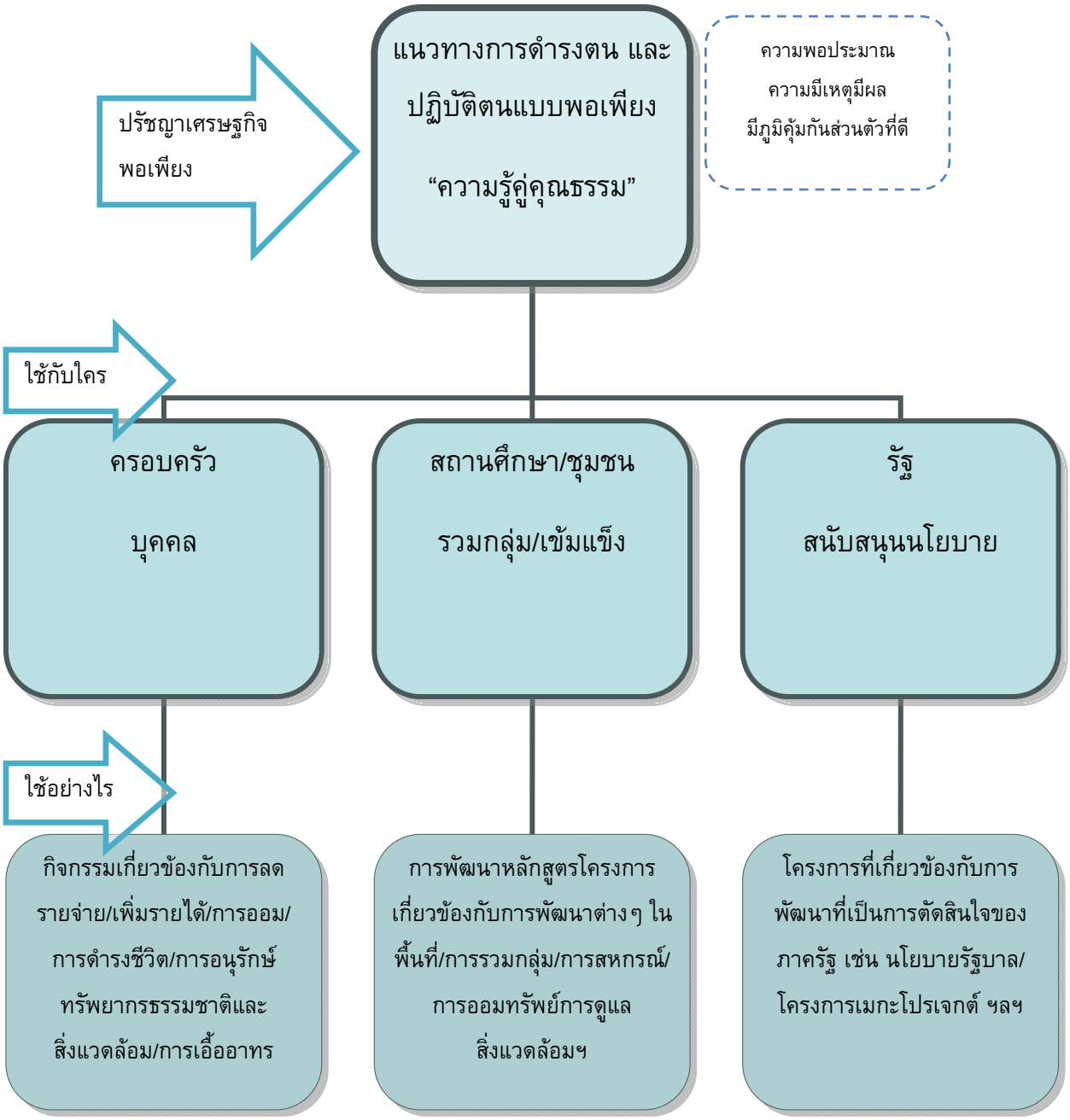

ภาพประกอบ 4 สรุปการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในด้านต่างๆ

2. การจัดการการเรียนรู้ปฐมวัย

สาระการเรียนรู้ปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 39) ได้กล่าวถึงสาระที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ไว้ดังนี้

สาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้ประสบการณ์สำคัญต่างๆ ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สาระที่เด็กอายุ 3 - 5 ปี ควรเรียนรู้มีดังนี้

2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปต่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่างๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะเรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียว หรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี

2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคือ ฯลฯ

2.4 สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

จากสาระการเรียนรู้ปฐมวัย ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สามารถวิเคราะห์ออกมาเป็นแผนภูมิดังนี้

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

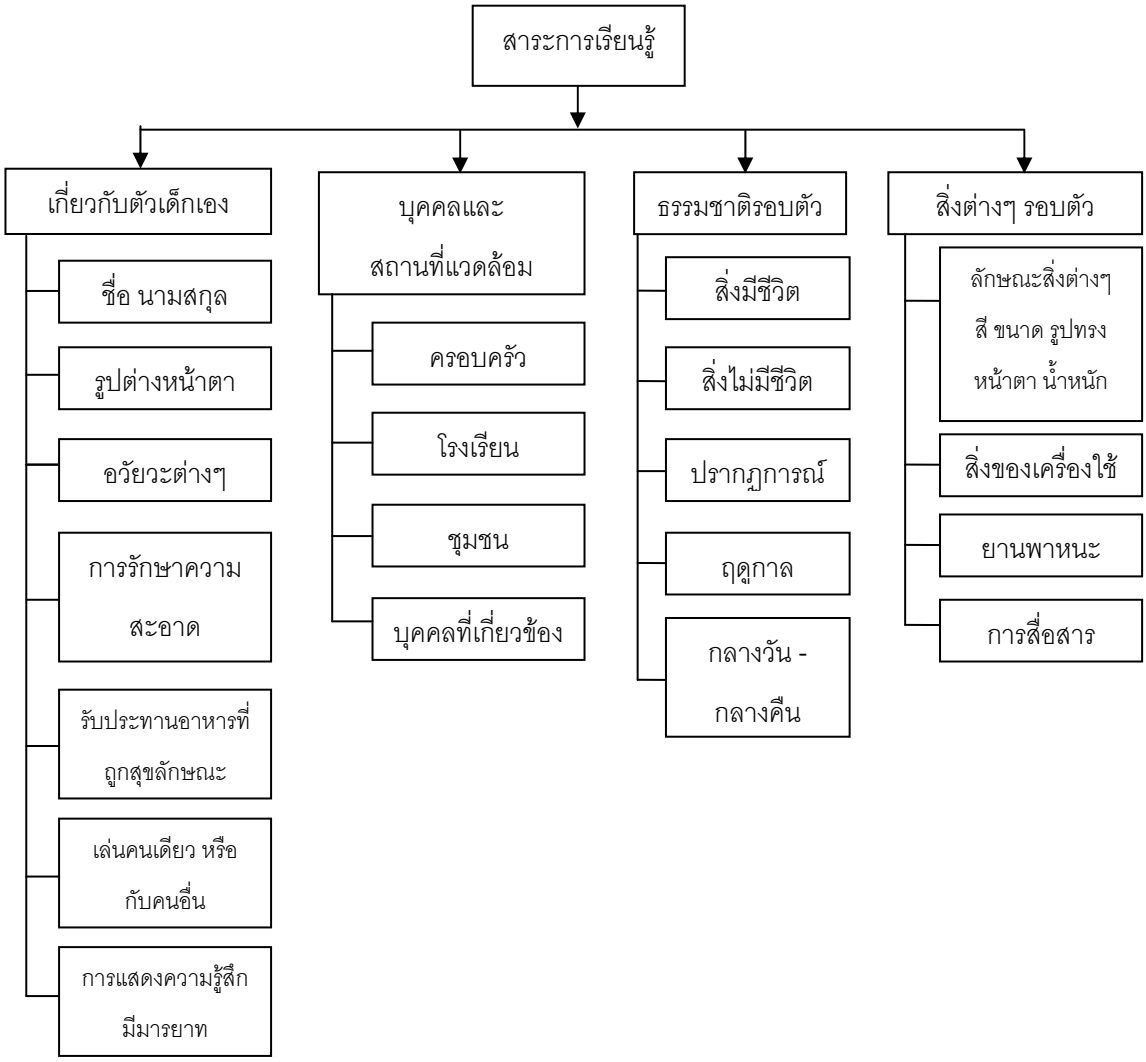

ภาพประกอบ 5 กรอบความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

การจัดการเรียนรู้ปฐมวัยของโรงเรียนบ้านหนองขาม

หลังจากที่ผู้วิจัยศึกษาทบทวนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แล้ว ผู้วิจัยได้เข้าศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ปฐมวัยของโรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรสถานศึกษาของตัวเอง โดยที่ครูอนุบาลเป็นผู้วิจัยและพัฒนาขึ้น

โรงเรียนบ้านหนองขามเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังกวัดราชบุรี มีพื้นที่ป่าชุมชนอยู่ในบริเวณโรงเรียน เด็กๆ จึงมีความรักความผูกพันกับธรรมชาติรอบตัว ครู ภารโรง ผู้ปกครองและภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ จึงสามารถสร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเด็กๆ ได้เป็นอย่างดี จากการที่สภาพของโรงเรียนอยู่ท่ามกลางธรรมชาติเหล่านี้ การจัดการเรียนการสอนในชั้นปฐมวัยของโรงเรียนบ้านหนองขามจึงใช้ความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก ประกอบกับครูผู้สอนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนที่สำเร็จการศึกษาระดับมหาบัณฑิต ในสาขาการศึกษาปฐมวัยโดยตรง ทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามทฤษฎีที่ถูกต้อง นอกจากนั้นแล้วในโรงเรียนยังมีเครือข่ายผู้ปกครองที่แข็งแรง สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างราบรื่น

หลักสูตรฤดูกาลของโรงเรียนบ้านหนองขาม

ชั้นปฐมวัยโรงเรียนบ้านหนองขามมีการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรที่วิจัยและพัฒนาขึ้นมาด้วยผู้สอนเอง ชื่อว่า “หลักสูตรฤดูกาล” ซึ่งใช้ควบคู่กับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยมีการจัดกิจกรรมตามฤดูกาลต่างๆ ดังนี้ (ปณิตา ศิลารักษ์. 2548 : 9-10)

เมื่อฤดูฝนมาเยือน ภาคเรียนแรกของเด็กเริ่มต้นหลังฤดูแล้งในเดือนเมษายน พื้นดินที่แห้งเริ่มได้รับความชุ่มชื้นจากสายฝนที่โปรยปรายลงมา เมล็ดพืชต่างๆ ที่ฝังอยู่ในดินเริ่มงอก แตกหน่อ แทงยอดขึ้นรับแสงตะวัน ชีวิตใหม่พากันเติบโตรับสายฝนดูเขียวขจีไปทั่ว ทุกชีวิตเคลื่อนไหวหลังจากเก็บตัวมาตลอดฤดูแล้ง ช่วงนี้ดินอ่อนตัว เด็กสามารถเรียนรู้เรื่องดินได้โดยทำกิจกรรมเพาะปลูก ไปดูชาวนาทำนาหรือทำนาแปลงเล็กๆ ของตนเอง ในการทำกิจกรรมเหล่านี้เด็กจะได้พบเห็นไส้เดือน กบ หอยทาก และสัตว์อื่นๆ อีกมากมาย

เมื่อฝนตกชุกขึ้นจนน้ำนอง เด็กสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับน้ำและชีวิตที่อาศัยน้ำ เด็กๆ จะเห็นฝูงมดที่พากับหนีน้ำ เห็นฝูงแมลงปอ แมงเม่าที่มาหลังจากฝนตก เห็ดชนิดต่างๆ และหน่อไม้ขึ้นชุก เด็กๆ สามารถไปเก็บเห็ดและหน่อไม้ในบริเวณสวนป่าของโรงเรียนเพื่อมาทำอาหาร เรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง ดิน ปลวก แมงเม่าและเห็ด พืชก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจ พืชป่าซึ่งเป็นพืชผิวดิน เช่น เปาะ บุกกระทิง เพาะ กระเจียว ซึ่งหาได้ยากในปัจจุบัน

ช่วงเข้าพรรษาเด็กๆ จะได้เรียนรู้เรื่องศาสนาและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติ โดยผ่านเรื่องเล่าและกิจกรรมทางศาสนา ช่วงนี้ ดิน พืช และสัตว์ในดินและในน้ำจะปรากฏให้เห็นบนโลกมากกว่าช่วงอื่น จึงเป็นเวลาที่เด็กจะได้เห็นความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันของชีวิตท่ามกลางธรรมชาติได้อย่างชัดเจน ภาคเรียนแรกจบลงในฤดูน้ำหลากอันแสนจะสดชื่น

ปลายฝนต้นหนาว ภาคเรียนที่สองเริ่มขึ้นพร้อมกับช่วงที่รวงข้าวสุก ผืนนาดูเหลืองอร่าม ต้นไม้ออกดอกชูช่อบานสะพรั่ง เด็กๆ สามารถประดิษฐ์ของเล่นจากดอกหญ้า ช่อดอกไม้แห้ง เก็บเกี่ยวข้าวในนาของตน และนำฟางมาประดิษฐ์เป็นตุ๊กตาได้ ดอกไม้หลากสีสันสามารถนำมาทำเป็นสีจากธรรมชาติเพื่อใช้ในงานศิลปะต่างๆ และบางชนิดยังสามารถนำมาทำเป็นสีผสมอาหารได้อีกด้วย

ในขณะที่ชาวนาเก็บเกี่ยวข้าวไว้สำหรับปีต่อไป คนและสัตว์อื่นๆ ก็เริ่มตระเตรียมอาหารไว้กินตลอดปีเช่นเดียวกัน เมื่อชาวนาขนข้าวเปลือกใส่ยุ้งฉาง ทำกองฟางให้วัวควาย สัตว์อื่นๆ เช่น กระรอก กระแต ก็เริ่มสะสมเมล็ดพืชไว้ในโพรง ครูและเด็กก็สามารถเตรียมเก็บเมล็ดพันธุ์พืชต่างๆ เพื่อไว้ปลูกในปีต่อไปได้เช่นกัน ช่วงนี้เด็กๆ สามารถเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำอาหารและขนมจากกลอยซึ่งเป็นพืชป่าที่มีทั้งตำนานที่แสนสนุกและวิธีการนำมาทำอาหารทำที่ซับซ้อน

ในช่วงนี้หากปีใดฝนตกมากอาจทำให้เกิดน้ำซับในป่า เด็กจะได้เรียนรู้เรื่องน้ำซับซึ่งเป็นความสัมพันธ์กับสภาพของดินในบริเวณป่าที่เป็นดินดานและมีผลทำให้ต้นไม้ตายเป็นจำนวนมาก

เมื่อย่างเข้าเดือนพฤศจิกายน ดวงอาทิตย์โคจรห่างโลกไปทุกที กลางวันเริ่มสั้นลงและกลางคืนยาวนานขึ้น ดวงจันทร์โคจรใกล้โลกขึ้นเรื่อยๆ ทำให้มีน้ำในทุกที่เต็มฝั่ง เด็กๆ เตรียมตัวกันประดิษฐ์กระทงเพื่อบูชาพระแม่คงคาที่ประทานน้ำสำหรับพืชพันธุ์ธัญญาหารและให้เราใช้น้ำเพื่อประโยชน์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ผู้ปกครองจะมาช่วยสอนทำกระทงใบตองให้เด็กๆ และนำไปลอยในคืนวันลอยกระทงที่มีพระจันทร์เต็มดวงสุกสว่าง ลมหนาวพัดมาสรรพสิ่งรอบตัวต่างพากันหยุด สงบ นิ่ง

ฤดูร้อนที่มีสีสัน เมื่อถึงฤดูร้อน ต้นไม้หลายชนิดผลัดใบจนหมดต้นเหลือไว้แต่ดอกบานเต็มต้น ช่วงนี้เป็นเวลาของการเติบโตสูงสุด ผึ้งและผีเสื้อพากันบินตอมดอกไม้ พื้นดินเริ่มแห้งใบไม้โปรยปลิวลงปกคลุมพื้นดิน เมล็ดพืชฝังตัวอยู่ใต้ดินเพื่อรอฝนในฤดูต่อไป สีเขียวขจีของใบไม้สดในฤดูฝนค่อยๆ หายไปจากโลก คงเหลือแต่สีเหลือง ส้ม แสด แดง และสีน้ำตาลของใบไม้แห้ง เด็กๆ สามารถนำใบไม้เหล่านี้มาทำเป็นปุ๋ยหมักเพื่อผสมในดินสำหรับเพาะปลูกต้นไม้ ได้เรียนรู้ว่าแม้แต่พืชก็ยังสละตัวให้แก่ดินเพื่อการเกิดใหม่ในฤดูต่อไป

กลางฤดูร้อนท้องฟ้าสีครามไร้เมฆ ลมพัดแรงจึงเหมาะแก่การทำว่าวหรือกังหันลมเป็นของเล่น สร้างสีสันงดงามแก่โลก เป็นช่วงที่เด็กๆ จะมีโอกาสเดินป่าและทำกิจกรรมจากป่าบ่อยขึ้น เช่น การเก็บเมล็ดพืช ฝักของพืช กิ่งไม้รูปทรงต่างๆ มาประดิษฐ์ของเล่น เราสามารถเห็นนกและสัตว์หลายชนิดในป่าเพราะเป็นช่วงที่ต้นไม้ผลัดใบและออกผล จึงเป็นอาหารของนกและสัตว์ต่างๆ เถาวัลย์ในป่าจะเจริญเติบโตเร็วมากทั้งเถาวัลย์น้ำ เถาวัลย์หนัง บันไดลิง เถาวัลย์เหล่านี้มาอาศัยต้นไม้ใหญ่เพื่อแย่งอาหารและน้ำ ในที่สุดทั้งเถาวัลย์และต้นไม้นั้นก็ตายทั้งคู่ เด็กๆ จะได้เห็นความสัมพันธ์ทางธรรมชาติของต้นไม้อีกทั้งยังสามารถแทรกความรู้เรื่องคุณธรรมการเบียดเบียนเอาเปรียบผู้อื่น สุดท้ายก็ต้องเป็นอย่างเถาวัลย์

ฤดูร้อนสร้างสีสันที่งดงามให้แก่โลกและสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กๆ การเรียนภาคปลายจบลงในฤดูแล้งที่พ่อแม่ว่างจากการเก็บเกี่ยว ครอบครัวจะรอเวลาที่ทุกคนมาพร้อมหน้าพร้อมตากันในช่วงวันสงกรานต์ พลังความร้อนอันแรงกล้าจากดวงอาทิตย์เป็นพลังแห่งชีวิตที่เตือนให้เรารู้ว่ารอบปีใหม่กำลังจะเริ่มขึ้นอีกครั้ง

หลักสูตรฤดูกาลนี้เองที่ผู้วิจัยสนใจที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบูรณาการ และนำสื่อทางเทคโนโลยีทางการศึกษามาร่วมพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปได้ง่าย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเลือกช่วงเดือนพฤศจิกายน และ ธันวาคมเป็นช่วงทดลองใช้นวัตกรรม ซึ่งใช้เนื้อหาเป็นเทศกาลในช่วงปลายฝนต้นหนาว

3. นวัตกรรมทางการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษา

เพื่อให้การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย เป็นไปอย่างมีหลักการที่เป็นที่ยอมรับ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาทบทวนเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษา จากเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

ความหมายของนวัตกรรม

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2521 : 14) ได้ให้ความหมาย “นวัตกรรม” ไว้ว่าหมายถึง วิธีการปฏิบัติใหม่ๆ ที่แปลกไปจากเดิมโดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบวิธีการใหม่ๆ ขึ้นมาหรือมีการปรับปรุงของเก่าให้เหมาะสมและสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ได้รับการทดลอง พัฒนาจนเป็นที่เชื่อถือได้แล้วว่าได้ผลดีในทางปฏิบัติ ทำให้ระบบก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

จรูญ วงศ์สายัณห์ (2520 : 37) ได้กล่าวถึงความหมายของ “นวัตกรรม” ไว้ว่า “แม้ในภาษาอังกฤษเอง ความหมายก็ต่างกันเป็น 2 ระดับ โดยทั่วไป นวัตกรรม หมายถึง ความพยายามใดๆ จะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใดก็ตามที่เป็นไปเพื่อจะนำสิ่งใหม่ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิธีการที่ทำอยู่เดิมแล้ว กับอีกระดับหนึ่งซึ่งวงการวิทยาศาสตร์แห่งพฤติกรรม ได้พยายามศึกษาถึงที่มา ลักษณะกรรมวิธี และผลกระทบที่มีอยู่ต่อกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง คำว่า นวัตกรรม มักจะหมายถึง สิ่งที่ได้นำความเปลี่ยนแปลงใหม่เข้ามาใช้ได้ผลสำเร็จและแผ่กว้างออกไป จนกลายเป็นการปฏิบัติอย่างธรรมดาสามัญ

ความหมายของนวัตกรรมการศึกษา

ประพนธ์ ผาสุขยืด (2547 : ออนไลน์) อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมการสื่อสารพัฒนาการเรียนรู้ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) ได้กล่าวถึงนวัตกรรมทางการศึกษาว่า นวัตกรรม อาจมิได้หมายความว่าสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในโลก แต่เป็นสิ่งที่แปลก ฉีกแนวจากที่นิยมทำกันอยู่ อาจไม่ใช่ ประดิษฐกรรมใหม่หรือเทคโนโลยีล้ำสมัย แต่เป็นสิ่งที่ได้รับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ และนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ที่มีการบูรณาการกับความรู้ต่างๆ ให้เกิดการพัฒนาทั้งการบริหารการศึกษา หลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้

นวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovation) หมายถึง นวัตกรรมที่จะช่วยให้การศึกษาและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิผลสูงกว่าเดิม เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมการศึกษา และประหยัดเวลาในการเรียนได้อีกด้วย ในปัจจุบันมีการใช้นวัตกรรมการศึกษามากมายหลายอย่าง ซึ่งมีทั้งนวัตกรรมที่ใช้กันอย่างแพร่หลายแล้วและประเภทที่กำลังเผยแพร่ เช่น การเรียนการสอนที่ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Aids Instruction) การใช้แผ่นวิดีทัศน์เชิงโต้ตอบ (Interactive Video) สื่อหลายมิติ (Hypermedia) และอินเทอร์เน็ต (Internet) เหล่านี้ เป็นต้น (บรรณปัญญา. 2550: ออนไลน์) ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 18) ได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาความเป็นนวัตกรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันสำหรับการดำเนินงานโครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรมดังนี้

1. เป็นผลงานที่เกิดจากแนวคิด วิธีการ กระบวนการใหม่ ๆ องค์ความรู้ใหม่ที่ยังไม่เคยมีปรากฏที่ใดมาก่อน หรือเป็นผลงาน วิธีการ กระบวนการที่มีอยู่แล้ว แต่นำมาปรับปรุง พัฒนาหรือใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่ยังไม่มีใครทำแต่ได้ผลดียิ่งกว่าผลงานเดิม

2. มีการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

3. เป็นผลงานที่ไม่ชี้นำหรือขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัยในครั้งนี้ใช้เกณฑ์การพิจารณาความเป็นนวัตกรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวเป็นมาตรฐาน

การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

กระบวนการพัฒนานวัตกรรมเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของบุคลากรหลาย ๆ ฝ่ายในโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครูและนักเรียนรวมถึงชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550 : 12-15)

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ

สำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา จุดเด่น จุดด้อยและความต้องการในการพัฒนาการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนและคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

2. ออกแบบนวัตกรรม

2.1 คิดจินตนาการ สร้างฝันในสิ่งที่คาดหวังที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหรือแก้ไขปรับปรุงตามสภาพปัญหาและความต้องการ

2.2 จัดลำดับความคิดสรุปว่าจะทำอะไรทำ อย่างไร ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาหรือแก้ไข ปรับปรุงได้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการ

2.3 แสวงหา และรวบรวมความรู้ เพื่อสนับสนุนในสิ่งที่คิด และกำหนดขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรม

3. สร้างหรือพัฒนานวัตกรรม

3.1 จัดเตรียมทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่จำเป็น และจัดหางบประมาณในการพัฒนานวัตกรรม

3.2 ดำเนินการสร้าง / พัฒนานวัตกรรม ตามขั้นตอนที่กำหนด

3.3 ตรวจสอบนวัตกรรมที่สร้างหรือพัฒนาในแต่ละขั้นตอน

3.4 สังเคราะห์ผลการตรวจสอบและปรับปรุงนวัตกรรมที่สร้าง / พัฒนา

3.5 กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณค่าความเป็นนวัตกรรม

4. ทดลองใช้

4.1 สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลผลการทดลองใช้

4.2 นำนวัตกรรมไปทดลองใช้ (Try Out)

4.3 ประเมินผลการทดลองใช้และปรับปรุงนวัตกรรม

5. สรุป รายงาน และเผยแพร่

5.1 สรุป รายงานผลการสร้าง / พัฒนานวัตกรรม

5.2 เผยแพร่นวัตกรรม

กระบวนการพัฒนานวัตกรรมดังกล่าว ปรากฏในแผนภูมิต่อไปนี้

กระบวนการพัฒนานวัตกรรม

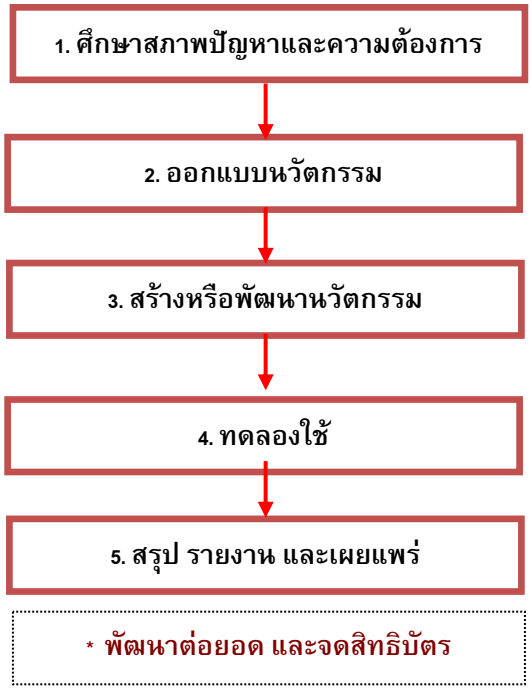

ภาพประกอบ 6 การะบวนการพัฒนานวัตกรรม

การพัฒนาต่อยอดเป็นการนำนวัตกรรมที่มีผู้พัฒนาไว้แล้ว และใช้ได้ผลในบริบทของโรงเรียนหนึ่ง มาพัฒนาต่อโดยปรับเปลี่ยนวิธีการ กระบวนการเพื่อให้ได้นวัตกรรมใหม่

นวัตกรรมการเรียนรู้ปฐมวัยแนววอลดอร์ฟ

ในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีนั้น ใช้แนวการจัดการเรียนรู้แบบ วอลดอร์ฟ (Waldorf) ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาแนวการสอนแบบวอลดอร์ฟ โดยเฉพาะด้านนวัตกรรมการเรียนรู้

หัวใจสำคัญของการศึกษาแบบวอลดอร์ฟคือ ความเชื่อมั่นว่าคุณค่าอันลึกล้ำที่สุดและเป็นสากลที่สุดของมนุษย์จะเกิดขึ้น ได้ก็ต่อเมื่อการศึกษานำมาซึ่งความสมดุลระหว่าง ความสามารถในการคิดรู้สึกและพลังเจตจำนง ซึ่งดำรงอยู่ในตัวเด็กแต่ละคนหรืออีกนัยหนึ่งก็คือการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ

"วิริยะภาพสูงสุดของเราจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนามนุษย์ผู้เป็นอิสระทางปัญญา สามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางของชีวิตได้ด้วยตนเอง "

รูดอล์ฟ สไตเนอร์

การจัดการเรียนการสอนตามธรรมชิตแบบวอลดอร์ฟกับเด็กปฐมวัยจึงเป็นการบูรณาการธรรมชาติ, ความรู้, กิจกรรม และการดำเนินชีวิต ออกมาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เช่น

ด้านภาษา เน้นภาษาพูด ครูเล่านิทานหรืออ่านคำประพันธ์ด้วยภาษาที่ไพเราะมีจังหวะการเล่าที่นุ่มนวล ประทับใจ เพื่อให้เด็กได้สัมผัสเกิดความรู้สึกที่สามารถสื่อจากครูผ่านภาษาได้

ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ให้เด็กเล่นของเล่นที่เป็นวัสดุธรรมชาติเพื่อเป็นแนวคิดในทางวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิต ฝึกทักษะการจำแนก จัดกลุ่ม การวัด เด็กจะได้เรียนรู้ทักษะวิทยาศาสตร์จากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติรอบๆ ตัว

ด้านศิลปะ เด็กได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับสี เช่น ผสมสี การปั้นขี้ผึ้งสี เป็นต้น

ด้านดนตรี ให้เด็กฟังเพลงที่กลมกลืนกับธรรมชาติเพื่อพัฒนากายและจิตของเด็กให้สมดุลกลมกลืนกัน

ด้านการเคลื่อนไหว ให้เด็กเคลื่อนไหวประกอบคำกลอนที่ผูกเป็นนิทานหรือเรื่องเล่า

งานปฏิบัติ เป็นงานด้านหัตถกรรมและงานทำสวน เด็กจะพัฒนาระบบประสาทผ่านการเคลื่อนไหวร่างกาย มือ แขน และขา เด็กได้ใช้มือสร้างหรือประดิษฐ์ของเล่น ฝึกสมาธิ ความคิดริเริ่ม การทำสวนช่วยให้เด็กสัมพันธ์กับพื้นโลกและเรียนรู้คุณค่าของแผ่นดิน

นอกจากนั้นการจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นธรรมชาติก็เป็นสิ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติตามแนววอลดอร์ฟ โดยควรจัดชั้นเรียนด้วยสีอ่อน มีหน้าต่างเป็นกระจก หรือหน้าต่างที่สามารถมองออกไปเห็นธรรมชาติดภายนอกและรับแสงจากธรรมชาติได้ มีผ้าม่านสีนวลช่วยกรองแสงให้อยู่ในระดับที่พอเหมาะภายในห้องตกแต่งด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น พืช ผัก ผลไม้ ดอกไม้สดและแห้ง รวมถึงเมล็ดพืชและท่านไม้ขนาดต่างๆ ตู้ โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์โดยรวมเป็นไม้ การจัดจะจัดให้อยู่ติดผนังทุกด้าน โดยที่นอกชั้นเรียนควรมีสนามให้เด็กวิ่งเล่น บริเวณที่ให้เด็กขุดเล่นกระบะทรายขนาดใหญ่ มีสนามหญ้า เนินเขาเล็กๆ พุ่มไม้ ไม้ดอก และไม้ยืนต้น เพื่อให้เด็กได้สัมผัสกับธรรมชาติ และยังสามารถบูรณาการธรรมชาติเหล่านั้นมาเป็นสื่อการสอนได้ด้วย อุปกรณ์การสอนเป็นวัสดุที่เรียบง่ายและมาจากธรรมชาติ เช่น แท่งไม้ ก้อนหิน กรวด เปลือกหอย เมล็ดพืช ด้าย และไหมสีต่างๆ พร้อมไม้สำหรับตัก กรอบไม้สำหรับทอผ้า สะดึงสำหรับปักผ้า ตะกร้าเย็บผ้า ผ้าเส้นใยธรรมชาติสีและขนาดต่างๆ (แนวคิดการสอนแบบวอลดอร์ฟ. 2549 : ออนไลน์).

นวัตกรรมการศึกษาของสไตเนอร์

แนวคิดทางการศึกษาของสไตเนอร์ซึ่งจัดว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาระดับปฐมวัยในปัจจุบันได้นำมาประยุกต์เป็นการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยในเรื่องต่อไปนี้ (อารี สัณหฉวี. 2542 : 15 - 16)

1. การจัดกิจกรรมประจำวัน และอุปกรณ์การสอน
2. การอบรมครูปฐมวัย

การจัดกิจกรรมประจำวันและอุปกรณ์การสอน

จากแนวคิดของรูดอลฟ์ สไตเนอร์ที่ว่าเด็กในวัย 0 - 7 ปี เป็นวัยที่มีพัฒนาการทางกายอย่างมากและเด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบ เพราะฉะนั้นสไตเนอร์จึงเน้นการที่ครูหรือผู้ใหญ่จะต้องมีพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างที่ดีของเด็กในการพูดและการกระทำ

วัย 3 - 7 ปี ซึ่งเป็นวัยอยู่ในสถานศึกษาปฐมวัยนี้ สไตเนอร์เน้นการเล่นของเด็ก เขากล่าวว่า "การเล่นของเด็กเป็นการเลียนแบบชีวิต เช่น เด็กมักจะเล่นกวาดบ้าน ถูบ้าน ทำอาหาร การเล่นเหล่านี้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ของเด็กเพราะเด็กได้ใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายเคลื่อนไหว ได้ฝึกทางมิติสัมพันธ์ การได้เล่นนี้ช่วยสร้างนิสัยในการรักการทำงาน ทำให้เด็กเป็นคนขยัน และการเล่นนี้จะฝึกสมาธิด้วย"

สไตเนอร์ แนะนำให้จัดอุปกรณ์เครื่องเขียน เช่น ชอล์ก สีเทียน ให้เด็กได้เขียนตั้งแต่เล็กๆ เพราะในวัยนี้เด็กจะชอบแสดงออกทางการวาดซึ่งเป็นการสื่อสารความรู้สึกภายในออกมา และวัยนี้เป็นวัยที่เรียนภาษาได้ดีที่สุด ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่าแนวคิดนี้ตรงกับแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติด้วย

สไตเนอร์มีความเห็นว่าบ้านและในชั้นเรียนของเด็กไม่ควรมีของเล่นมากเกินไปโดยเฉพาะของเล่นสำเร็จรูปเขากล่าวว่าของเล่นสำเร็จรูปทำลายความคิดจินตนาการของเด็ก ของเล่นเด็กควรจะเป็นของธรรมชาติ และให้เด็กคิดวิธีเล่นของตนเอง

ของเล่นในห้องเรียนปฐมวัยจึงเป็นของใช้ในบ้าน เช่น หม้อข้าว หม้อแกง จาน ช้อน ไม้กวาด ตุ๊กตา ผ้านุ่ม เศษวัสดุตามธรรมชาติ เศษไม้ เปลือกหอย ก้อนอิฐ กล่าวคือเป็นของเล่นที่เด็กจับต้องคิดสร้างสรรค์

โรงเรียนวอลดอล์ฟจะแนะนำพ่อแม่ไม่ควรให้ลูกดูทีวีมากเกินไป เพราะทีวีจะทำลายความคิดจินตนาการของเด็ก พ่อแม่เองจะต้องเป็นตัวอย่างที่ดี โดยไม่ดูทีวีมากเกินไปด้วย

กิจกรรมที่สไตเนอร์เน้นมากในการศึกษาปฐมวัย คือ ดนตรี จังหวะ บทเพลง นิทาน เพราะกิจกรรมเหล่านี้ช่วยส่งเสริมความคิดจินตนาการของเด็ก และช่วยพัฒนาการการเคลื่อนไหวของร่างกาย

กิจกรรมประจำวันในโรงเรียนอนุบาลวอลดอร์ฟจะเป็นดังนี้คือ ทุกเช้าก่อนเข้าเรียนจะมี "morning verse" หรือ "คำกลอนยามเช้า" ตามด้วยบทเพลง และการฝึกสมาธิ (a concentration exercises to focus the child on the tasks ahead) เพื่อให้เด็กมีจิตสงบและมั่นคงที่จะเรียนหรือทำงานขั้นต่อไป

เมื่อเข้าห้องเรียนจะมีลำดับการเรียนแต่ละวันดังนี้

ช่วงที่หนึ่ง เล่นเสรี

ช่วงที่สอง กิจกรรมวงกลม มีการเล่าเรื่องสนทนา ร้องเพลง ดนตรี

ช่วงที่สาม เล่นกลางแจ้ง

ช่วงที่สี่ นิทาน

ช่วงที่ห้า กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

ช่วงที่หก กิจกรรมปฏิบัติ เช่น วันจันทร์มีทำอาหาร วันอังคารมีวาดภาพ วันพุธมีงานประดิษฐ์ วันพฤหัสมีงานฝีมือ วันศุกร์มีทำอาหาร และมีการทำสวน (Gardening) ระยะเวลาในแต่ละช่วงให้ครูเป็นผู้กำหนดให้ยืดหยุ่นได้

เนื้อหาในการสอนจะเป็น “หน่วยบูรณาการ” โดยมีพื้นฐานจากฤดูกาลประเพณีในชีวิตประจำวันทั้งนี้เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในบ้าน ในชุมชน

สไตเนอร์ไม่เน้นการสอนทางวิชาการโดยกล่าวว่าในวัยนี้การเล่นสำคัญสำหรับชีวิตเด็ก การเล่นนอกจากเด็กได้พัฒนาการเคลื่อนไหวการคิด และสมาธิ หรือความจดจ่อในงานหรือสิ่งที่กระทำ การเล่นยังจะเป็นการสร้างเจตคติที่จะมีต่อชีวิตภายหน้าของเด็ก

สไตเนอร์เน้นถึงความสำคัญของการจัดสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม เป็นธรรมชาติ มีอุปกรณ์ที่ให้เด็กมีกิจกรรม (Activity) ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

การอบรมครู

แนวการสอนของโรงเรียนวอลดอร์ฟตามแนวคิดของสไตเนอร์ บุคคลที่สำคัญยิ่งคือครู ครูจะต้องได้รับการเลือกเฟ้นและอบรมให้เข้าใจจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่แท้จริง และจะต้องเข้าใจเด็ก รักเด็ก

เมื่อจะเปิดโรงเรียนวอลดอร์ฟนั้นสไตเนอร์ใช้เวลาอบรมครูอย่างเข้มข้น 15 วัน และหลังจากเปิดสอนแล้วเขาจะมานิเทศสังเกตการสอนของครู พฤติกรรมของเด็กและจัดบรรยาย อบรมครูเป็นระยะๆ ตลอดปี

จากการศึกษาดังกล่าวพบว่าแนวการสอนแบบวอลดอร์ฟ ของสไตเนอร์ เน้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระ เน้นกิจกรรมการเคลื่อนไหว บทบาทสมมติ การจำลองการใช้ชีวิต และใช้ครูที่มีความรู้ความสามารถสูงในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบนวัตกรรมในครั้งนี้เป็นอย่างมาก

4. การปลูกฝังค่านิยมในเด็ก

กระบวนการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง

จากหนังสือ “กิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง” (ทิศนา แขมมณี. 2550 : 21 - 23) ได้กล่าวถึงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยใช้หลักการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ของบลูม (Bloom, 1956) ซึ่งได้จำแนกจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ จุดมุ่งหมายด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หรือด้านความรู้ความเข้าใจ จุดมุ่งหมายทางด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หรือด้านการปฏิบัติ การกระทำ และจุดมุ่งหมายทางด้านจิตพิสัย (Affective Domain) หรือด้านจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และเจตคติ ทางด้านจิตพิสัย ซึ่งบลูมได้จำแนกจุดมุ่งหมายออกเป็น 4 ระดับ ซึ่งสามารถอธิบายขั้นตอนสำคัญของการเกิดเจตคติและการพัฒนาลักษณะนิสัย ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. ขั้นการรับรู้ (Perceiving or Receiving) การที่บุคคลจะเกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยใดๆ ได้ บุคคลนั้นจะต้องมีโอกาสได้รับรู้และใส่ใจในสิ่งนั้นๆ ก่อน ดังนั้นหากเราต้องการจะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมใดๆ ให้แก่บุคคล เราจึงต้องพยายามจัดสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการรับรู้และความสนใจในคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ

2. ขั้นการตอบสนอง (Responding) แม้บุคคลได้รับรู้และเกิดความสนใจในสิ่งนั้นแล้ว แต่หากไม่มีโอกาสได้ตอบสนองต่อสิ่งนั้น ความสนใจนั้นก็จะไม่ได้รับการพัฒนาไปจนถึงระดับการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย ดังนั้น ในการสอนจึงจำเป็นต้องพยายามให้บุคคลนั้นพัฒนาความสนใจที่มีอยู่ให้มากขึ้น

3. ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing) หากบุคคลมีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งใดแล้วได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ บุคคลนั้นก็จะเริ่มเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ดังนั้น หากเราสามารถจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมต่างๆ ให้บุคคลนั้นได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมที่ต้องการก็จะช่วยให้บุคคลนั้นเห็นคุณค่าของการปฏิบัติ และเต็มใจที่จะปฏิบัติเช่นนั้นต่อไป

4. ขั้นการจัดระบบ (Organizing) การที่บุคคลเห็นคุณค่าของคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมใดๆ แล้ว จะสามารถพัฒนาขึ้นไปเป็นลักษณะนิสัยได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องมีการนำไปปฏิบัติหรือนำไปใช้ในระบบชีวิตของตน จึงเป็นระเบียบหรือระบบในการปฏิบัติตนตามคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยมนั้นๆ ในวิถีการดำเนินชีวิตของตน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลนั้นๆ ได้ก้าวไปสู่ขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย คือขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

5. ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization) บุคคลที่สามารถปฏิบัติตนตามคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยม ที่ยึดถือในวิถีการดำเนินชีวิตของตนอย่างสม่ำเสมอ ในที่สุดก็จะพัฒนาถึงขั้นการเป็นลักษณะนิสัยของตน ซึ่งนับเป็นขั้นสูงสุดของการพัฒนาทางด้านจิตพิสัย

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การที่จะปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมใด ๆ ให้แก่บุคคลเพื่อให้เป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นสามารถทำได้โดย (ทิศนา แขมมณี. 2542 : 19)

1. จัดสิ่งเร้าให้บุคคลนั้นได้รับรู้และเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการปลูกฝัง
2. จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนั้นได้มีการตอบสนองในเรื่องนั้นและเกิดความพึงพอใจ
3. ช่วยให้บุคคลเห็นคุณค่าของเรื่องนั้น โดยการช่วยให้เขาได้เห็นประโยชน์ ได้รับประโยชน์หรือเกิดความพึงพอใจในค่านิยมนั้น
4. ช่วยให้บุคคลนั้นมีโอกาสจัดระเบียบในการนำเรื่องนั้นไปใช้ในระบบชีวิตของตน
5. ช่วยให้บุคคลนั้นได้ลงมือปฏิบัติตนตามค่านิยมนั้นอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ จนกระทั่งปฏิบัติได้เป็นลักษณะนิสัย

แนวการสอนแบบผูกเรื่องราว (Storyline Approach)

จากหลักการเรียนรู้ของบลูมดังที่กล่าวไปข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวการสอนแบบต่าง ๆ ที่สามารถทำให้เกิดการพัฒนาค่านิยม และเหมาะกับการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และได้เลือกแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว (Storyline Approach) โดยทบทวนจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

ความหมายและแนวคิดของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว

แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว (Storyline Approach) ได้รับการคิดค้นและพัฒนาขึ้นโดยกลุ่มนักการศึกษาจาก In - Service Department ของ Dr.Steve Bell, Sallie Harkness และ Fred Rendell เพื่อช่วยเหลือครูในการจัดการกับปัญหาการใช้หลักสูตรแบบบูรณาการ เนื่องจากพบว่าบางเรื่องไม่สามารถกำหนดเป็นวิชาได้ เช่น การเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาซึ่งเป็นการเรียนที่ต้องใช้พื้นฐานความรู้ในวิชาต่าง ๆ อาทิ ประวัติศาสตร์ ชีววิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ สุขศึกษา ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดการศึกษาในอีก 25 ปีข้างหน้า เพื่อพัฒนาบุคคลที่เปี่ยมไป

เบล และไฟฟิลด์ (ศรินธร วิทยะสิรินันท์, ผู้แปล. 2541 : 18 ; อ้างอิงจาก Bell and Fifield, 1998) กล่าวว่า แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของทฤษฎีที่อธิบายว่าความรู้เป็นสิ่งที่ซับซ้อนและมีหลายระดับ การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้จากการชี้นำจากความรู้และประสบการณ์ของผู้อื่น และผู้เรียนสร้างความหมายหรือความรู้ของตัวเอง โดยอาศัยการลงมือกระทำและประสบการณ์ วิธีสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวจะสร้างบริบทสำหรับการเรียนรู้ที่เด็กเข้ามีส่วนร่วมโดยตรงอย่างเต็มที่ โดยจัดงานต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากบริบที่เด็กเห็นว่าสำคัญ

จากความหมายของแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวดังกล่าว มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ของนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัยเนื่องจาก เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง และลักษณะการเรียนรู้ให้เด็กได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เป็นการสร้างประสบการณ์ ทำให้เด็กสามารถพัฒนาค่านิยมที่ผู้วิจัยบูรณาการลงไปในแผนการจัดการเรียนรู้ได้

องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมมาเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราว

วลัย พานิช (2542 : 19 - 20) กล่าวว่า จากองค์ประกอบสำคัญของ Storyline ทั้ง 4 คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้น หรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไขอาจจะวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อให้สร้าง Storyline ได้ง่ายขึ้น ดังนี้

1. ผู้สร้างขึ้นต้นคำถามว่า เกิดเรื่องราวที่ไหน คือ ฉาก เป็นการแนะนำ (introduction) ให้ผู้เรียนได้ทราบว่าเขากำลังจะมีประสบการณ์ใหม่ๆ ทีเกิดขึ้น เป็นการเริ่มเข้าสู่บทเรียนหรือเปิดตัวเรื่อง ฉากจะเป็นการระบุสถานที่ เวลา สิ่งแวดล้อมต่างๆ

2. เมื่อมีฉากแล้วก็ต้องมีคนหรือสัตว์ หรือสิ่งใดๆ มาเกี่ยวข้องด้วย นั่นคือ คำถามว่ามีใครบ้าง ตัวละครจะทำให้ฉากหรือเหตุการณ์นั้นๆ มีความเป็นจริง (Realistic) ขึ้น

3. เมื่อมีตัวละครเกิดขึ้นก็ต้องมีคำถามว่าตัวละครเหล่านั้นทำอะไร คือ การดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องราวของตัวละครว่าได้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง

4. เพื่อให้ Storyline มีจุดที่น่าสนใจก็ต้องมีคำถามว่า มีอะไรสำคัญที่เกิดขึ้นกับตัวละครบ้าง คือ การมีเหตุการณ์เกิดขึ้นหรือมีปัญหาที่ต้องแก้ไข ซึ่งองค์ประกอบนี้เปรียบเสมือนเป็นจุดสรุปของเรื่องราวทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบที่ 1 และ 2 ผู้สร้างอาจสลับขั้นตอนได้ เช่น เริ่มจากตัวละครเป็นการเปิดตัวและตามด้วยสถานที่ที่ตัวละครนั้นเกี่ยวข้อง

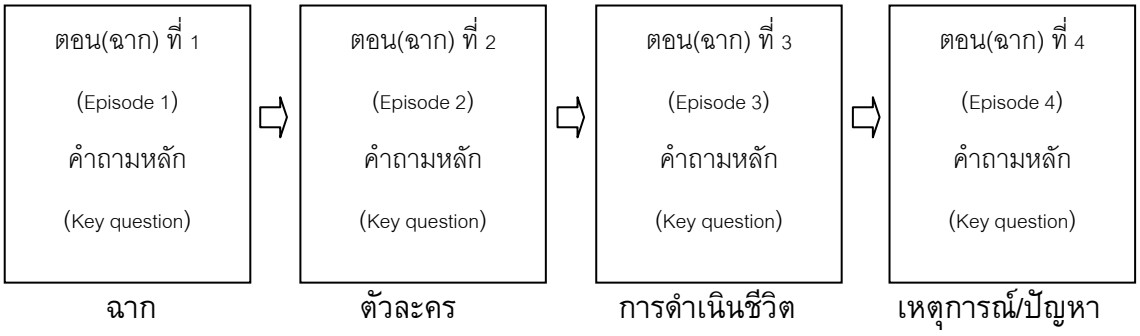

ภาพประกอบ 7 เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line)

จากแผนผังที่ดัดแปลงจากแนวคิดของ Mr.Ian Barr แสดงให้เห็นว่าแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวจะต้องมีตอนหรือฉาก (Episode) อย่างน้อย 4 ตอน ตามองค์ประกอบทั้ง 4 ของ Storyline ซึ่งแต่ละตอนจะเชื่อมโยงด้วยการตั้งคำถาม (Key Question) ในกรณีที่มีหลายตอน ก็หมายความว่ามีเหตุการณ์ย่อยต่างๆ เกิดขึ้นมากกว่า 1 เหตุการณ์ในเส้นทางเดินของเรื่อง Storyline เช่น ในองค์ประกอบของ Storyline ที่เป็นตัวละครอาจมี 2 ตอน ที่จะดำเนินเรื่องราวเกี่ยวกับตัวละครนั้นๆ เพื่อเกี่ยวโยงกับองค์ประกอบที่เป็นการดำเนินชีวิตซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรื่องในลำดับต่อไป

สรุปได้ว่า เรื่องราวที่เกิดขึ้นในเส้นทางการเดินเรื่องประกอบขึ้นจาก ฉาก ซึ่งมีการกำหนดสถานที่และเวลาที่แน่นอน ตัวละครที่อาจเป็นทั้งคนและสัตว์ เหตุการณ์ที่มีลำดับขั้นตอนที่สอดคล้องกันตามเส้นทางเดินเรื่องที่กำหนดไว้โดยมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตามโครงเรื่องและ

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผูกเรื่องราว

1. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน

Storyline เน้นแนวคิด Child - Centered ของ John Dewey ที่ว่าเด็กต้องมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ของตนเอง ในวิธี Storyline ผู้สอนเน้นคุณค่าว่าผู้เรียนทุกคนต่างมีประสบการณ์และทักษะเดิมของตนเองซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความรู้ / ประสบการณ์ใหม่ของผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาติดตามการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เน้นการปฏิบัติและการเสริมแรง

Storyline ถือว่าเป็น “Constructivist way of working” นั่นคือผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เน้นเรื่องการตัดสินใจและการแก้ปัญหา Storyline เป็น Active learning ซึ่งจะช่วยพัฒนาการด้านสติปัญญา ทักษะ และทัศนคติแก่ผู้เรียน ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีสอน Storyline จะได้ประสบการณ์การทำงาน ซึ่งผู้สอนให้ความสำคัญในการทำงานนั้นและสิ่งนี้จะเป็นการเสริมแรงผู้เรียนได้ทำงานเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณค่าและมีความหมาย

3. เน้นการเรียนการสอนที่เป็นบูรณาการ

Storyline เป็นวิธีสอนแบบบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและกระบวนการ โดยสามารถรวมวิชาสังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ สิ่งแวดล้อม และภาษา สอนรวมกันได้ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน เพราะใช้ชีวิตประจำวันนั้นคนในสังคมอาจต้องใช้การะบวนการคิดหลากหลาย จากหลายเนื้อหาสาระมาช่วยแก้ปัญหาจึงเป็นการฝึกทักษะแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

4. เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพในการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมใน Storyline นั้นเป็นการบูรณาการจึงมีหลากหลายรูปแบบที่มีความแตกต่างกันในเรื่องความยากง่าย ผู้เรียนทุกคนจะแสดงความสามารถของตนตามศักยภาพที่แตกต่างกันไป

5. เน้นการเรียนรู้ร่วมกัน

Storyline เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาวุฒิภาวะทางสังคม โดยร่วมทำกิจกรรมหลายรูปแบบ ลักษณะการเรียนนั้นมีหลายแบบตั้งแต่เรียนคนเดียว เรียนเป็นคู่ เรียนเป็นกลุ่มย่อย หรือร่วมเรียนทั้งชั้น

6. เน้นเรื่องการตั้งคำถามของผู้สอน

การตั้งคำถามของผู้สอนจะเป็นหัวใจของการสอนด้วยวิธี Storyline เพราะคำถามจะเป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมหลากหลายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นตัวเชื่อมโยงการดำเนินเรื่องให้ต่อเนื่องกันเป็นลำดับภายในหัวข้อเดียวกัน

เครสเวล (วลัย พานิช. 2542 : 34 ; อ้างอิงจาก Creswell.1997) ได้เสนอหลักการสร้าง Storyline ไว้ 6 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ยึดหลักของการเล่านิทาน/เล่าเรื่อง ดังนั้น Storyline จึงควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับคน (Human) กิจกรรมหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวกับคน เช่น เรื่องเกี่ยวกับสังคม ครอบครัว สิ่งที่ดีงามหรือสิ่งที่ไม่ดี บทเรียนต่างๆ ที่น่าจดจำ เป็นต้น Storyline จะต้องเป็นกระจกสะท้อนชีวิตจริง

2. ยึดหลักของการวางโครงเรื่องให้น่าติดตาม นิทานหรือเรื่องราวที่สนุกสนานและน่าสนใจ ก็คือเรื่องที่ผู้ฟังคอยติดตามคาดคะเนว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นต่อไป ใน Storyline ผู้เรียนต้องสนุกที่จะได้เรียนรู้ตลอดเวลา

3. ยึดหลักว่าผู้สอนเป็นผู้วางแผนเนื้อหาให้เป็นไปตามหลักสูตร โดยวางกรอบของเส้นทางเดินเรื่อง แต่ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการในรายละเอียดต่างๆ นั่นคือผู้เรียนเป็นคนลงมือทำกิจกรรมค้นหาข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง

4. ยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของเรื่องราวหรือประสบการณ์ต่างๆ ใน Storyline นั่นคือต้องให้ผู้เรียนได้นำความรู้หรือประสบการณ์เดิมของตนมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงเพื่อตอบคำถามหลักของผู้สอน โดยต้องสร้างหรือพัฒนารูปแบบแนวคิด (Conceptual Model) ของตนเองสำหรับประสบการณ์ใหม่ที่ผู้เรียนกำหลังเกี่ยวข้องกับ Storyline นั้นๆ

5. ยึดหลักเกี่ยวกับการดำเนินเรื่องในบริบทตามข้อที่ 1 การดำเนินเรื่องต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวเนื่องกัน ผู้เรียนได้ใช้ความคิด/ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม เพิ่มเติมประสบการณ์ใหม่จากการทำกิจกรรมต่างๆ ได้เรียนรู้สิ่งใหม่

6. ยึดหลักโครงสร้าง ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนมีรูปแบบแนวคิดของตนเอง ให้เขาได้แสวงหาข้อมูล มีการค้นพบ เสนอข้อค้นพบ และพิสูจน์สิ่งที่เขาได้คิดด้วยการเรียนรู้จากกิจกรรมและทักษะหลายๆ อย่าง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว

เบล และไฟเฟิลด์ (สุดาเรส แจ่มเดชะศักดิ์. 2543 : 21 – 24 ; อ้างอิงจาก Bell and Fifield. 1998) กล่าวว่า เรื่องราวที่ครูและนักเรียนช่วยกันผูกชั้นจะดำเนินตามลักษณะสำคัญต่อไปนี้

1. การดำเนินเรื่องในหน่วยเป็นการดำเนินเรื่องที่สมเหตุสมผล และมีลำดับขั้นตอนเชิงบรรยาย

2. ผู้แต่งเรื่องหรือหน่วยนี้ได้กำหนดชุดคำถามหลักในเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ที่ผู้เรียนทุกคนต้องช่วยกันทำให้กระจ่างออกมา

3. คำถามหลักแต่ละข้อจะต้องสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่บรรยายที่เฉพาะนั้นๆ

4. เหตุการณ์แต่และเหตุการณ์จะมีศักยภาพที่ไม่มีขีดจำกัดในแง่ของการพัฒนาและการสำรวจค้นคว้าที่อาจเกิดขึ้นได้ การสำรวจค้นคว้าจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสร้างสรรค์และประสบการณ์ส่วนบุคคลของเด็กแต่ละคน ดังนั้นจึงมีระดับสูงสุดที่เด็กแต่ละคนสามารถสำรวจค้นคว้าในเหตุการณ์และคำถามหลักแต่ละข้อได้

5. เด็กแต่ละคนจะบรรลุวัตถุประสงค์ของคำถามหลักแต่ละข้อ ในระดับที่ต่างกันไปและจะกลับไปสู่เรื่องราวเพื่อเรียนรู้จากการสำรวจค้นคว้าคำถามข้อต่อไป

ศรินธร วิทยะสิรินันท์ (2541 : 8 – 10) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว จะดำเนินไปตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นสร้างสถานการณ์ คือ ครูกำหนดสถานการณ์ตามหัวข้อ แล้วบรรยายและ/หรือนำให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเพื่อสร้างสถานการณ์ให้เกิดความสมจริง

2. ขั้นการถามคำถาม คือ ครูถามคำถามและกระตุ้นให้เด็กสร้างจินตนาการหรือใช้วิธีการต่างๆ ในการแสวงหาคำตอบ โดยมีระยะของคำถามที่สำคัญ ได้แก่

ระยะที่ 1 เป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้จินตนาการอย่างอิสระ

ระยะที่ 2 เป็นคำถามที่กระตุ้นให้เด็กใช้ความรู้ของตนเป็นพื้นฐานในการจินตนาการ

ระยะที่ 3 เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้เด็กแสวงหาความรู้ในการตอบคำถามตามจินตนาการ

3. ขั้นการวางแผนและการปฏิบัติเพื่อตอบคำถาม คือ ครูจัดโอกาสให้เด็กได้วางแผนและสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ตามจินตนาการ เพื่อนำไปสู่คำตอบหรือสิ่งที่เด็กต้องการเรียนรู้

4. ขั้นการเชื่อมโยงคำตอบไปสู่สถานการณ์ และ/หรือคำถามใหม่ คือ ครูเชื่อมโยงกิจกรรมเข้ากับสถานการณ์ใหม่ และเริ่มถามคำถามต่อไปเรื่อยๆ ตามสถานการณ์และกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และผู้เรียนจะเริ่มทำกิจกรรมในขั้นที่ 2 และ 3 ในสถานการณ์ใหม่ต่อไป

การวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราว

วลัย พานิช (2542 : 30 - 35) กล่าวว่า การวางแผนการสอนมีขั้นตอนดังนี้

1. เตรียมหัวเรื่องหรือหัวข้อ (Topic) ที่จะใช้สอน ซึ่งหัวข้อนี้ก็คือตัวแนวคิดสำคัญ (concept) ที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หัวข้อนั้นอาจได้มาจากหนังสือเรียนที่ใช้อยู่ การเลือกหัวข้อนั้น มีข้อเสนอแนะให้พิจารณาดังนี้

1.1 สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรหรือไม่

1.2 ช่วยขยายขอบเขตความรู้ให้ผู้เรียนหรือผู้เรียนมีโอกาสที่จะสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองหรือไม่

1.3 หัวข้อเรื่องนั้นๆ จะพัฒนาความรู้ ทักษะ ทัศนคติหรือไม่ เป็นเพราะ Storyline เป็นการสอนแบบบูรณาการ

1.4 หัวข้อนั้นมีโครงสร้างสำคัญที่เป็นทั้ง “Surface Structure” และ “Deep Structure” หรือไม่ “Surface Structure” นั้นเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระทีเป็นความรู้ซึ่งผู้เรียนจะได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่วน “Deep Structure” นั้นมิได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับสาระเนื้อหาจากหัวข้อที่เรียนแต่เป็นกระบวนการที่จะพัฒนาผู้เรียนทั้งสติปัญญาและทักษะ ได้แก่ ทักษะภาษา ทักษะแสวงหาและประเมินข้อมูลทักษะการคิดและทักษะสังคม เป็นต้น ดังนั้นผู้สอนต้องคำนึงถึงโครงสร้างทั้ง 2 ส่วนในการหาหัวข้อเพื่อให้ Storyline มีความสมบูรณ์

2. เตรียมการผูกเรื่องหรือเขียนเส้นทางการดำเนินเรื่อง (Storyline) และแบ่งเขียนเป็นตอน (Episode) โดยคำนึงถึง 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ ฉาก ตัวละคร การดำเนินชีวิต และเหตุการณ์สำคัญ เรื่องราวใน Storyline อาจเป็นเรื่องจริงหรือเป็นเรื่องจินตนาการหรือความฝัน (Imagination/Fantasy) หรืออาจรวมทั้งสองอย่างก็ได้ ผู้สอนต้องพัฒนาหัวข้อ (Topic) และเนื้อเรื่องให้ทั้งสองอย่างไปด้วยกัน จะต้องมีแผนคร่าวๆ (Plot) เป็นความคิดพื้นฐานว่ามีอะไรบ้าง จะมีเหตุการณ์ใดบ้าง แต่ต้องคำนึงถึง 4 องค์ประกอบเป็นสำคัญด้วย ผู้สอนจะเป็นผู้ทำหน้าที่ผูกเรื่องราวหรือเส้นทางดำเนินเรื่องโดยมีผู้เรียนเป็นผู้สร้างรายละเอียดโดยการลงมือทำกิจกรรมต่างๆ

3. ตั้งคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ (Key Question) ซึ่งจะทำหน้าที่เชื่อมโยงการดำเนินเรื่องในแต่ละตอนและเป็นตัวกระตุ้นหรือเปิดประเด็นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ในตอนต่อไป อาจกล่าวได้ว่าคำถามหลักเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละตอนหรือฉาก (Episode) หรืออาจเปรียบได้ว่าคำถามหลักเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในรูปแบบการสอนปกติ

คำถามหลักนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ Storyline เป็นจุดเด่นตามที่ Steve Bell ได้กล่าวว่า “วิธีสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวเป็นการเสนอคำถามหลัก” ลักษณะของคำถามควรมีลักษณะดังนี้

3.1 กระตุ้นให้เกิดแนวคิดสำคัญของหัวข้อหรือโครงเรื่องนั้นๆ

3.2 คำตอบของคำถามควรมีความหลากหลาย ผู้เรียนได้ใช้ความคิดวิเคราะห์และเสนอแนวคิดต่างๆ

3.3 กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะความคิดหลายอย่างเช่นการวิเคราะห์ การจินตนาการ การสรุปและการประเมิน

3.4 กระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบด้วยการสืบค้นหาข้อมูลต่างๆ

3.5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่เขามีอยู่

4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามหลักเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน กิจกรรมที่จัดควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือคิดและลงมือปฏิบัติเอง รวมทั้งกำหนดสื่อการสอนต่างๆ ด้วย กิจกรรมที่จัดนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่เสริมแรงหรือสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ให้ผู้เรียนมีบทบาท (Active) มากกว่าเป็นผู้รับอย่างเดียว (Passive) เช่น ต้องมีการให้แก้ปัญหาให้สืบค้นหาหลักฐานความจริง มีการแสดงความคิดเห็นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริงด้วยตนเอง เป็นต้น

5. การจัดลักษณะชั้นเรียนเป็นการจัดผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น เป็นกลุ่มย่อยขนาดเล็ก ทั้งชั้นเรียน รายบุคคล หรือเป็นคู่ เป็นต้น การจัดชั้นเรียนควรคำนึงถึงชนิดหรือประเภทของกิจกรรม เวลาในการทำงาน ความสมดุลเรื่องของความรู้ความสามารถ อาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกลุ่มของตนเองบ้าง โดยเน้นเรื่องของการร่วมใจกันทำ (Cooperation) และทำงานร่วมกันเป็นทีม (Teamwork)

6. การประเมินผลจากคำถามหลักและจากกิจกรรมซึ่งสะท้อนให้เห็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสามารถประเมินได้จากการสังเกตพฤติกรรม พัฒนาการต่างๆ ของผู้เรียน และผลงานที่ผู้เรียนได้ทำ

7. การกำหนดระยะเวลาสอน เนื่องจากหลักการสำคัญของ Storyline เป็นการสอนที่เน้นการบูรณาการ การกำหนดเวลาเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ควรมีการยืดหยุ่นแล้วแต่หัวข้อเรื่อง

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราว

ช่องที่ 1 คือการผูกเรียงหรือการดำเนินเรื่อง (Storyline Topic) ซึ่งระบุขั้นตอนของ Storyline และเป็นตัวกำหนดฉากหรือตอน

ช่องที่ 2 คือคำถามหลัก (Key Question) เป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบ

ช่องที่ 3 คือกิจกรรม (Activities) เป็นกิจกรรมหลากหลายที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะตอบคำถามหลัก

ช่องที่ 4 คือลักษณะการจัดชั้นเรียน (Organization) เป็นการระบุข้อมูลว่าในการจัดกิจกรรมที่กล่าวไว้ในช่อง 3 นั้น มีการจัดกลุ่มผู้เรียนอย่างไรบ้าง

ช่องที่ 5 สื่อการเรียนการสอน (Resource) เป็นการระบุสื่อที่ผู้สอนจะใช้ช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น แผนที่ เอกสารอ้างอิง หรือโสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น

ช่องที่ 6 ผลงานของผู้เรียน (Outcomes) เป็นการระบุผลงานของผู้เรียนเป็น End-Product ของกิจกรรมในช่องที่ 3

ช่องที่ 7 การประเมินผล (Evaluation) เป็นการระบุแนวทางของผู้สอนในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งต้องมีส่วนสัมพันธ์กับช่องที่ 6

ทั้ง 7 ช่องนี้เป็นรูปแบบพื้นฐานซึ่งผู้สอนอาจนำไปปรับให้เหมาะสมได้ดังรูปแบบต่อไปนี้

ตาราง 1 แบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราว

แผนการจัดการเรียนรู้

หัวข้อ……..

การผูกเรื่อง (การดำเนินการ)	คำถามหลัก	กิจกรรม	ลักษณะการจัดชั้นเรียน	สื่อ	ผลงาน	การประเมินผล

บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราว

เบล และไฟฟิลด์ (Bell and Fifield. 1997 อ้างถึงใน ศรินธร วิทยะสิรินันท์, ผู้แปล. 2541 : 19) กล่าวว่า ครูต้องตรวจสอบตนเองว่าได้ทำสิ่งเหล่านี้หรือไม่

1. เริ่มต้นด้วยสิ่งที่นักเรียนรู้ดีอยู่แล้ว
2. ถามคำถามและสร้างบริบทการเรียนรู้ขึ้น โดยอาศัยการผูกเป็นเรื่องราว
3. ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายกว้างขึ้น
4. กระตุ้นให้นักเรียนสร้างกรอบความคิดของตนเองเป็นอันดับแรก
5. ช่วยให้นักเรียนทดสอบสมมติฐานของตน โดยการตั้งคำถามและศึกษาค้นคว้าปฏิบัติต่อนักเรียนและนำเสนองานของนักเรียนด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีและให้เกียรตินักเรียน
6. ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือการจัดกลุ่มย่อยที่เหมาะสม
7. ใช้การจัดโครงสร้างกำหนดแนวปฏิบัติในการสอนซึ่งช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
8. ท้าทายผู้เรียนให้อยากรู้อยากเห็นด้วยงานต่างๆ ที่มีความแตกต่างกันไป
9. ประเมินงานของนักเรียนด้วยวิธีการที่สัมพันธ์ สอดคล้องและสร้างสรรค์
10. ดึงให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม และแจ้งให้ทราบถึงการเรียนรู้ของบุตรหลาน

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2542 : 30) กล่าวว่า ผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราวมีบทบาทที่สำคัญดังนี้

1. เป็นผู้จัดเตรียม

1.1 กรอบแนวคิดของเรื่องที่จะสอน โดยเขียนเส้นทางเดินเรื่องและกำหนดเรื่องเป็นตอน จัดเรียงลำดับตอน โดยแต่ละหัวข้อเรื่องในแต่ละตอนได้จากการบูรณาการ

1.2 เตรียมคำถามสำคัญ หรือคำถามหลักเพื่อใช้กระตุ้นให้ผู้เรียน คิดวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ

2. อำนวยความสะดวกระหว่างการเรียนการสอน เช่น

2.1 เป็นผู้นำเสนอ (Presenter) เช่น นำเสนอประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน

2.2 เป็นผู้สังเกต (Observer) สังเกตขณะผู้เรียนตอบคำถาม ถามคำถามปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมด้านอื่นๆ ของผู้เรียน

2.3 เป็นผู้ให้การกระตุ้น (motivation) กระตุ้นความสนใจผู้เรียนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง

2.4 เป็นผู้ให้การเสริมแรง (Reinforcer) เพื่อให้เกิดความถี่ของพฤติกรรมการเรียน

2.5 เป็นผู้แนะนำ (Director)

2.6 เป็นผู้จัดบรรยากาศ (Atmosphere Organizer) ให้บรรยากาศการเรียนการสอนดีทั้งด้านกายภาพ และด้านจิตสังคม เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข

2.7 เป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Reflector) ให้การวิพากษ์วิจารณ์ข้อดี ข้อบกพร่อง เพื่อให้พฤติกรรมคงอยู่หรือปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมการเรียน

2.8 เป็นผู้ประเมิน (Evaluator) ควรมีการประเมินเป็นระยะๆ ประเมินการบวนการ (Process) พฤติกรรมระหว่างหาความรู้ (Performance) และประเมินผลงาน (Product) ซึ่งอาจเป็นองค์ความรู้และ/หรือ สิ่งประดิษฐ์

3. เน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการ (Process Oriented) มากกว่าเนื้อเรื่อง เนื้อหาสาระ (Content Oriented)

4. เน้นการบูรณาการระหว่างวิชา (Integration) หรือผสมผสานระหว่างวิชาในหลักสูตร (Interdisciplinary)

5. เป็นแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้แหล่งหนึ่งที่ให้ผู้เรียนซักถาม ปรึกษาเพื่อค้นคว้าหาความรู้

6. เป็นผู้เริ่มประเด็นปัญหา เหตุการณ์ในเรื่องราวที่จะสอน และต้องจัดกิจกรรมเพื่อจบลงด้วยความตื่นเต้น ความพอใจทั้งผู้สอนและผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ผู้บริการ ผู้ปกครอง และคนในชุมชน เป็นต้น

บทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราว

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2542 : 33) กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ศึกษาค้นคว้า ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกเรื่องรามที่ผู้สอนกำหนด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

2. ดำเนินการเรียนด้วยตนเอง เพื่อให้การเรียนสนุกสนาน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา และท้าทายอยู่ตลอดเวลา

3. มีส่วนร่วมในการเรียนทั้งร่างกาย จิตใจและการคิดในสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติเหมือนสถานการณ์ในชีวิตจริง

4. เรียนทั้งในห้องเรียน (Class) และในสถานการณ์จริง (Reality) เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

5. ตอบคำถามหลักหรือคำถามสำคัญ (Key Questions) ที่ครูกำหนดจากประสบการณ์ของตนเองหรือประสบการณ์ในชีวิตจริง

6. มีความกระฉับกระเฉง ว่องไวในการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น สามารถจำ พิจารณา ทำตามคำแนะนำของผู้สอนได้อย่างดีต่อกัน

7. ทำงานด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ อาจจะทำงานเดี่ยว เป็นคู่ เป็นกลุ่มได้ด้วยความเต็มใจและด้วยเจตคติที่ดีต่อกัน

8. มีความสามารถในการสื่อสาร เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน มีทักษะทางสังคม รวมทั้งมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เพื่อนกลุ่มอื่นๆ และกับผู้สอน

9. เป็นผู้มีความสามารถในการแก้ปัญหา คิดริเริ่มสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์

10. เป็นผู้สามารถสร้างความรู้ (Construct) ด้วยตนเองและเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมายที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

วลัย พานิช (2542 : 55) กล่าวว่า ผู้เรียนต้องใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมที่มีเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ โดยผู้เรียนต้องตอบคำถามหลักของผู้สอน ไปค้นพบคำตอบ

จากบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้สอนจะมีบทบาทในการสร้างโครงเรื่องและคำถามหลักที่จะนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนจัดเตรียมสื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม ส่วนผู้เรียนจะเป็นเจ้าของเรื่องราวและแก้ปัญหาในสถานการณ์หรือเหตุการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ผู้เรียนจะมีส่วนสำคัญในการคิดวางแผน ลงมือปฏิบัติกิจกรรม แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง

จากลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราวที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีนักวิจัยทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้การจัดการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราว เช่น จีรภัสร์ บัวสุวรรณ (2543 : บทคัดย่อ) ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการใช้ชุดการเรียนแบบผูกเป็นเรื่องราว (Storyline) กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการ ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยการใช้ชุดการเรียนแบบผูกเป็นเรื่องราว และนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับพรศรี ทองทวี (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยใช้ชุดการเรียนแบบผูกเป็นเรื่องราว สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนแบบผูกเป็นเรื่องราวมีผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีเจตคติต่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมก่อนเรียนและหเ เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราวสามารถใช้ได้ในการจัดการเรียนรู้ในหลายระดับชั้น และมีผลต่อการพัฒนาของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เจตคติ และการคิดระดับสูงเพิ่มขึ้นมากกว่าการสอนแบบปกติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวมาเป็นแนวทางในการผลิตแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาค่านิยม โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการหาคำตอบด้วยตนเองโดยการลงมือปฏิบัติจริง และให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความคิดอย่างเต็มศักยภาพ โดยที่ครูมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีดำเนินการวิจัย
5. การเก็บและบันทึกข้อมูล
6. การวิเคราะห์และแปลผลการใช้นวัตกรรม

การกำหนดประชากร

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นปฐมวัย (อนุบาล 1-2) โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีอายุระหว่าง 4-6 ปี จำนวน 22 คน มีบริบททางสังคมใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในชนบท ครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือ รับจ้าง มีความผูกพันกับธรรมชาติและท้องถิ่นอย่างมาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย

1.1 เอกสารประกอบการใช้นวัตกรรม

1.1.1 คู่มือการใช้นวัตกรรม

1.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้

1.2 สื่อการจัดการเรียนรู้

1.2.1 การ์ตูน (Animation)

1.2.2 บทเพลง

1.2.3 ละครหุ่น

1.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

2. แบบประเมินคุณภาพของนวัตกรรม

2.1 แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา

2.2 แบบประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีการศึกษา

ตาราง 2 การวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือ	**ลักษณะ**
นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนปฐมวัย	เป็นชุดการสอนตามแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว **1. เอกสารประกอบ** คู่มือการใช้นวัตกรรม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ **2. สื่อ** การ์ตูน (Animation) บทเพลง ละครหุ่น **3. แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย** Rating Scale / 30 ข้อ
แบบประเมินคุณภาพของนวัตกรรม	ประกอบด้วย 2 ฉบับ ได้แก่ **1. แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา** *ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา* **2. แบบประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีการศึกษา** *ประเมินโดย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา*

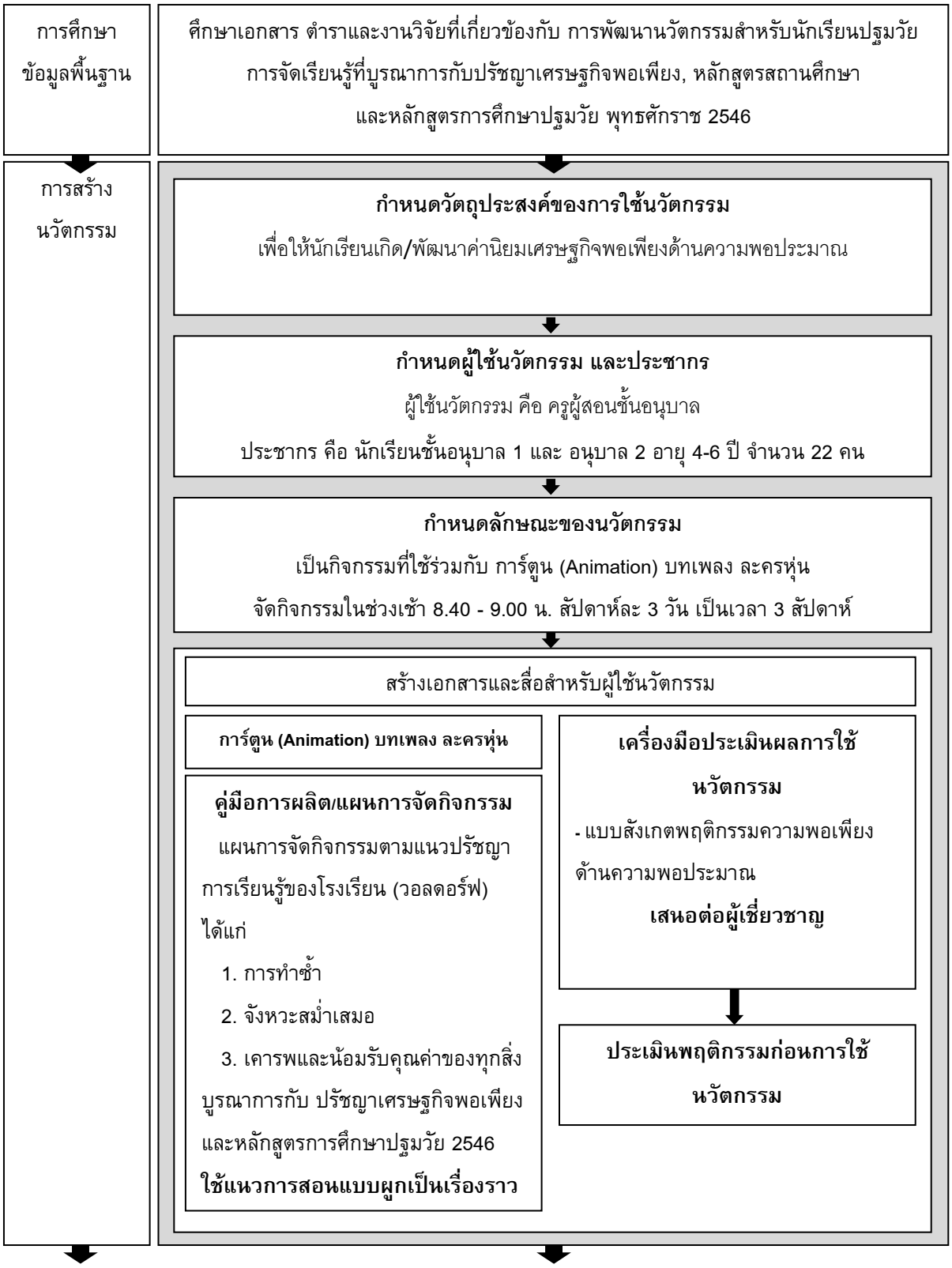

ภาพประกอบ 8 การพัฒนานวัตกรรมเพื่อปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย

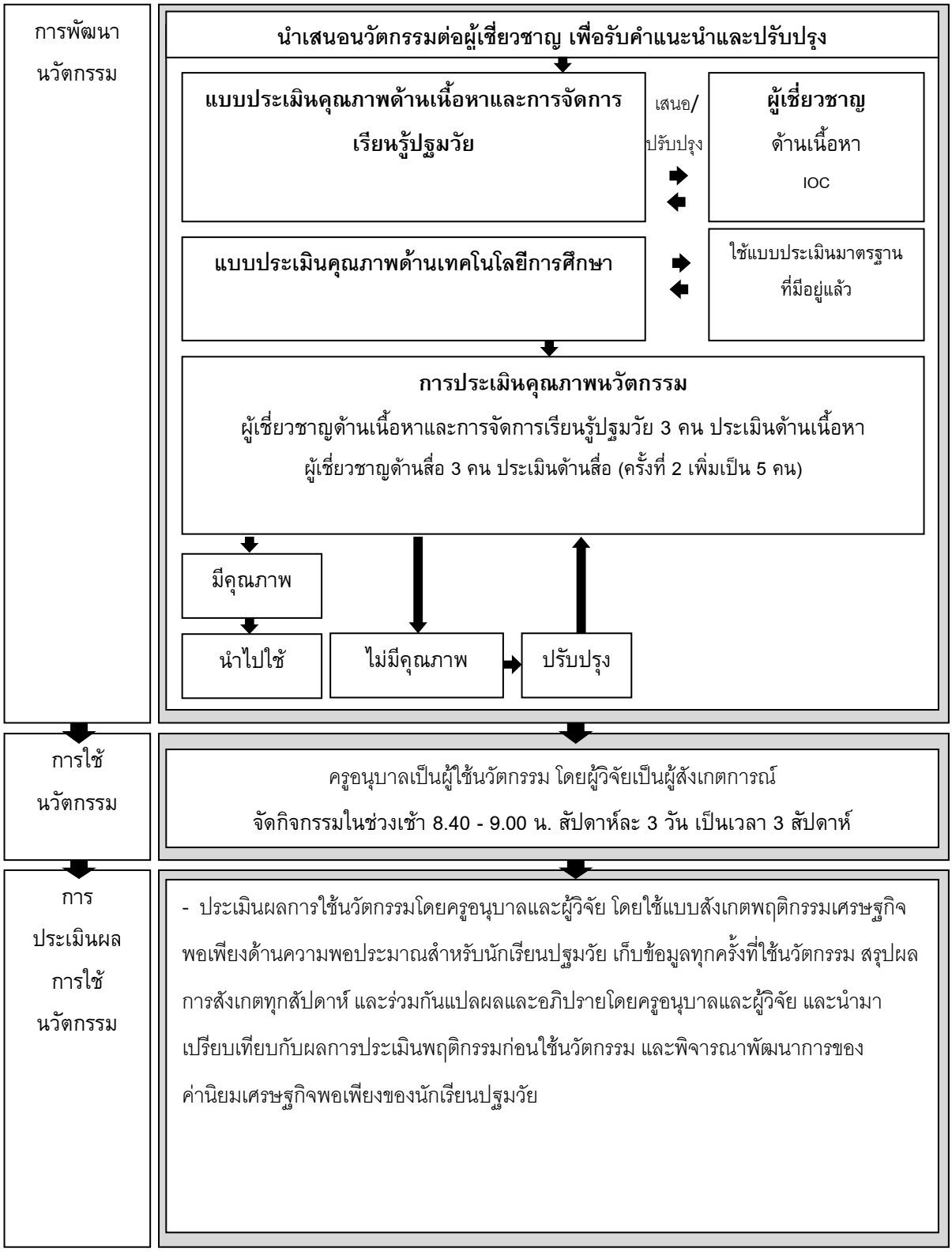

ภาพประกอบ 8 การพัฒนานวัตกรรมเพื่อปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัยมีขั้นตอนดังนี้

1. เตรียมตัวผู้วิจัย

1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรม และสื่อสำหรับนักเรียนปฐมวัย

1.2 ศึกษาแนวคิด หลักการ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ศึกษาแนวคิด หลักการ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่บูรณาการกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพของนักเรียน บริบทในชุมชน และธรรมชาติการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหนองขาม ข้อมูลสังเขปมีดังนี้

โรงเรียนที่เลือกเป็นกรณีศึกษาในการวิจัยนี้คือ โรงเรียนบ้านหนองขามเป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นโรงเรียนที่อยู่ในอำเภอสวนผึ้งจังหวัดราชบุรี ซึ่งในอำเภอนี้มียังคงมีพื้นที่ป่าที่สมบูรณ์เหลืออยู่ ครอบคลุมพื้นที่ 16 ไร่ซึ่งได้ทำการอนุรักษ์ป่ามาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2511 และมีโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม นักเรียนส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานของชาวบ้านในชุมชน ฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน รายได้ต่ำ เด็กหลายคนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่เท่าที่ควร ทำให้เป็นเด็กด้อยโอกาส

2. สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย จากขั้นตอนการเตรียมตัวผู้วิจัย มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการพัฒนานวัตกรรมเพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย

2.1 วัตถุประสงค์

2.2 โครงสร้างและลักษณะของนวัตกรรม ผู้ใช้นวัตกรรม และประชากร

2.3 เอกสารและสื่อสำหรับผู้ใช้นวัตกรรม

2.4 การประเมินผลการใช้นวัตกรรม

3. ดำเนินการร่างรายละเอียดของนวัตกรรม อันประกอบด้วย หลักการจัดการเรียนรู้ของนวัตกรรม วัตถุประสงค์ ผู้ใช้และประชากร โครงสร้างและลักษณะของนวัตกรรม เอกสารและสื่อประกอบการใช้นวัตกรรม และการประเมินผลการใช้นวัตกรรม

4. การพัฒนาเอกสารประกอบการใช้นวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วย

4.1 คู่มือการใช้นวัตกรรม	1 ฉบับ
4.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1 ฉบับ

คู่มือการใช้นวัตกรรม

ลักษณะสำคัญ

คู่มือการใช้นวัตกรรม เป็นเอกสารแนะนำเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูผู้นำไปใช้ สาระสำคัญในคู่มือนี้ประกอบด้วย โครงสร้างและลักษณะของนวัตกรรม วิธีการใช้เครื่องมือต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นนวัตกรรม อันได้แก่ การใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อการเรียนรู้ การใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ รวมถึงระยะเวลาในการใช้นวัตกรรม

ขั้นตอนในการสร้าง

1. ประมวลสาระสำคัญของนวัตกรรม
2. จัดทำเอกสารคู่มือการใช้นวัตกรรม และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
3. นำข้อมูลป้อนกลับและข้อเสนอแนะที่ได้รับมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้ง

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ลักษณะสำคัญ

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลักษณะเป็นแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย ใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว จัดทำเป็นแผนกิจกรรมการเรียนรู้ 1 ชุด ซึ่งมีหน่วยการเรียนรู้ที่เรียบเรียงให้มีความต่อเนื่องสอดคล้องกันตามองค์ประกอบของแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว ซึ่งได้แก่ สถานที่ ตัวละคร การดำรงชีวิต และเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ต้องการแก้ไข โดยคำนึงถึงความเป็นเหตุผลเชิงนิเวศวิทยา ความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วย ในแผนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย เรื่องราว คำถามหลัก ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน สื่อการเรียนรู้ และหลักฐานการประเมินผล

ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนรู้แบบจิตพิสัยของ Bloom แนวการสอนแบบวอลดอร์ฟ และแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว

2. วิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กล่าวถึงสาระที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ไว้ดังนี้

สาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้ประสบการณ์สำคัญต่างๆ ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก สาระที่เด็กอายุ 3 - 5 ปี ควรเรียนรู้มีดังนี้

2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่างๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียว หรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี

2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือมีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคือ ฯลฯ

2.4 สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

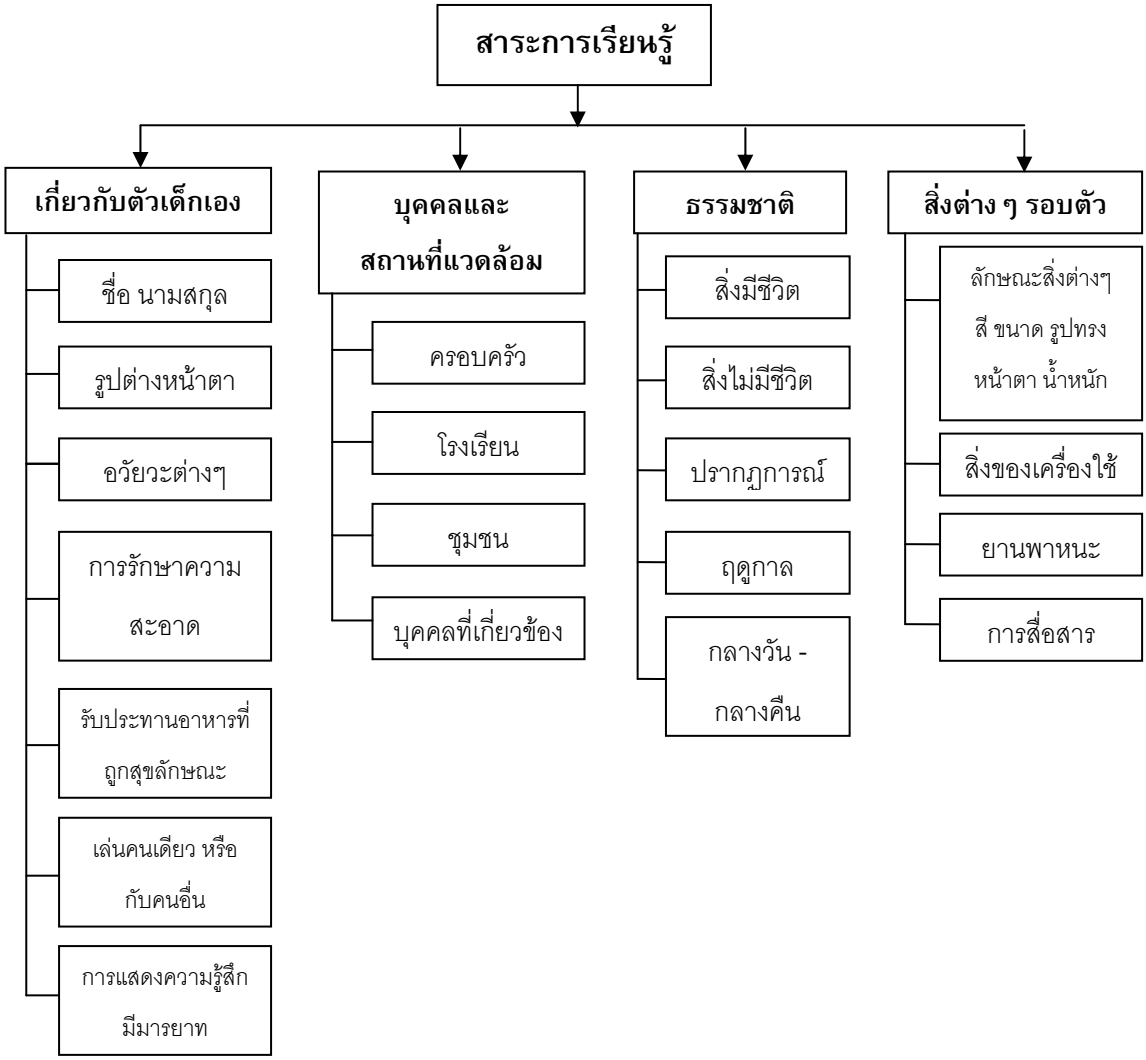

ภาพประกอบ 9 กรอบความรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

3. ศึกษาหลักสูตรฤดูกาลของโรงเรียนบ้านหนองขาม

โรงเรียนบ้านหนองขามเป็นโรงเรียนที่อยู่ในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ป่าชุมชนอยู่ในบริเวณโรงเรียน เด็กๆ จึงมีความรักความผูกพันกับธรรมชาติรอบตัว คุณครู ภารโรง ผู้ปกครอง และภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชนเป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ จึงสามารถสร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเด็กๆ ได้เป็นอย่างดี จากการที่สภาพของโรงเรียนอยู่ท่ามกลางธรรมชาติเหล่านี้ การจัดการเรียนการสอนในชั้นปฐมวัยของโรงเรียนจึงใช้ความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก โดยการจัดการเรียนรู้ชั้นปฐมวัยจะใช้หลักสูตรฤดูกาลควบคู่ไปกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (ปณิตา ศิลารักษ์. 2550 : 9 - 10)

4. กำหนดหัวข้อความรู้และหน่วยการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546, หลักสูตรฤดูกาล และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ในการกำหนดหัวข้อความรู้ หน่วยการเรียนรู้ ในแผนการใช้นวัตกรรมนี้ จะใช้แนวคิดของการจัดการศึกษาแบบวอลดอร์ฟเป็นฐาน คือเรียนรู้ตามฤดูกาล เนื่องจากการช่วงเวลาในการทดลองเป็นช่วงวันที่ 26 พฤศจิกายน ถึง วันที่ 14 ธันวาคม พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นช่วงของเทศกาลลอยกระทง และเป็นช่วงปลายฝนต้นหนาวซึ่งในแหล่งน้ำต่างๆ มีน้ำมาก จึงกำหนดหน่วยการเรียนรู้เป็น 3 หน่วยได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ “ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต” “แม่โพสพแม่ของทุกคน” และ “ในหลวงกับความพอเพียง” โดยบูรณาการกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรม ดังตาราง

ตาราง 2 การกำหนดหน่วยการเรียน หัวข้อความรู้ และการบูรณาการกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

หน่วยการเรียนรู้

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ความรู้	ค่านิยมด้านความพอประมาณ
สัปดาห์ที่ 1 26 พ.ย. - 30 พ.ย.	ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต	- ประโยชน์ของน้ำ - การประหยัดน้ำ - การใช้ประโยชน์จากน้ำ	พอประมาณในการทำงาน รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัด รู้จักคุณค่าของน้ำ
สัปดาห์ที่ 2 3 ธ.ค. - 7 ธ.ค.	แม่โพสพ แม่ของทุกคน	- ประโยชน์และบุญคุณของข้าว - บุญคุณของชาวนา	พอประมาณในการรับประทานอาหาร รู้จักคุณค่าของข้าว
สัปดาห์ที่ 3 10 ธ.ค. - 14 ธ.ค.	ในหลวงกับความพอเพียง	- ในหลวงกับเศรษฐกิจพอเพียง - พระมหากรุณาธิคุณของในหลวง	แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงที่นักเรียนปฐมวัยสามารถปฏิบัติได้

5. กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญของแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว ซึ่งได้แก่ สถานที่ ตัวละคร การดำรงชีวิต และเหตุการณ์ / สถานการณ์ที่ต้องแก้ไข

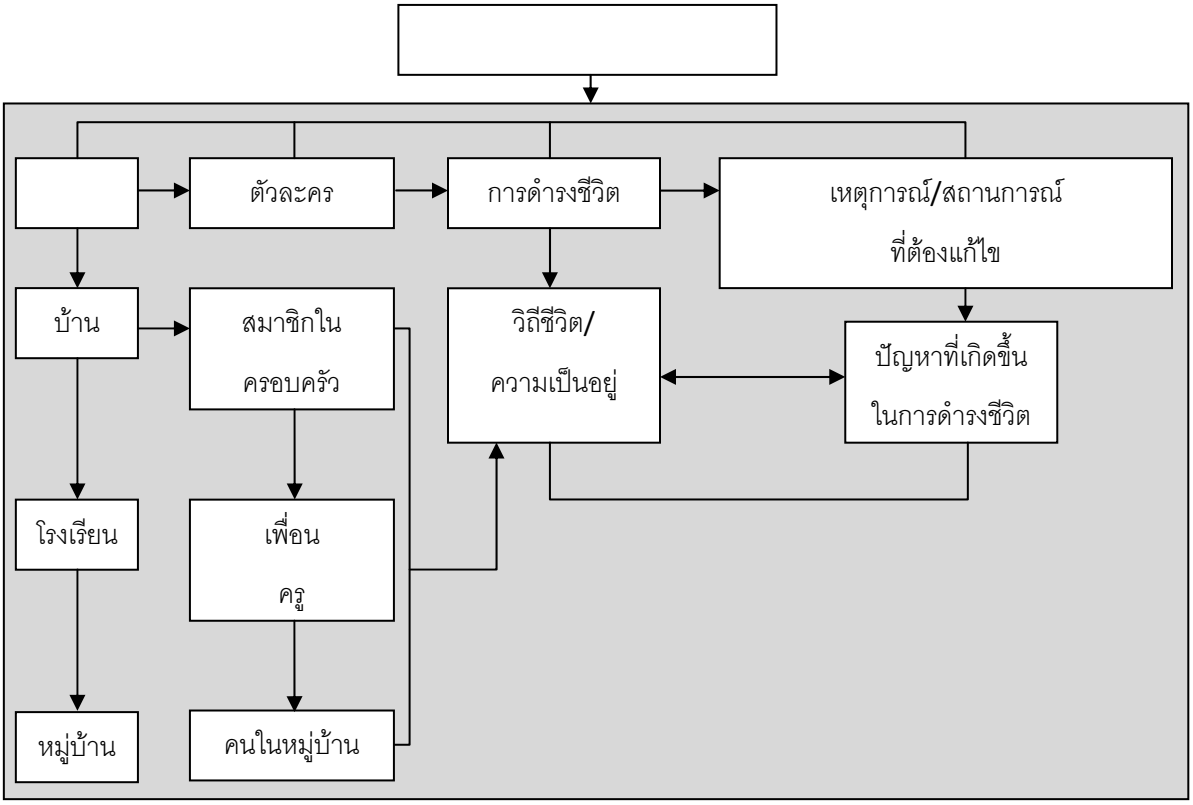

ภาพประกอบ 10 กรอบแนวคิดในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
โดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว

6. กำหนดสื่อการเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ที่มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

6.1 วิเคราะห์ลักษณะของสื่อการเรียนรู้

6.2.1 บทเพลง

6.2.2 การ์ตูน (Animation)

6.2.3 ละครหุ่น

6.2 วิเคราะห์วัสดุอุปกรณ์

6.2.1อุปกรณ์ (Hardware)

6.2.1.1 เครื่องเล่น DVD หรือ คอมพิวเตอร์ที่สามารถเล่น DVD ได้

6.2.1.2 เครื่องเสียง

6.2.2 วัสดุ (Software)

6.2.2.1 DVD การ์ตูน (Animation) ประกอบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

7. การออกแบบการนำเสนอการ์ตูน (Animation) และบทเพลง

7.1 ออกแบบเรื่องราว สถานการณ์ ตามหลักของแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว ให้การ์ตูนเป็นสื่อที่ช่วยกระตุ้นการคิด การแก้ปัญหาตามคำถามหลักในหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย แล้วนำมาเขียนในรูปแบบของ Storycard และนำมาร้อยเรียงกันเป็น Storyboard ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

7.1.1 ซอฟต์แวร์ในการสร้างการ์ตูน (Animation)

7.1.1.1 Adobe illustrator CS2 ใช้เพื่อสร้างตัวละคร

7.1.1.2 Adobe Flash และ Toon Boom Studio ใช้เพื่อสร้าง Animation

7.1.1.3 Adobe Audition 1.5 ใช้เพื่อบันทึกเสียงพากย์

7.1.1.4 Adobe Premiere Pro ใช้ในการร้อยเรียง Animation เสียงพากย์ เสียงประกอบ เพลงประกอบ และตัดต่อ

7.1.1.4 Ulead Video Studio 9 ใช้ในการผลิต DVD

7.1.2 ออกแบบเรื่องราวตามหน่วยการเรียนรู้ ในลักษณะของ Storycard และ Storyboard

7.1.3 พัฒนา Storyboard จนเป็น Script

7.1.4 ออกแบบตัวละคร ฉาก และส่วนประกอบด้านภาพอื่นๆ

7.1.5 สร้างการ์ตูน (Animation)

7.1.5.1 บันทึกเสียงพากย์

7.1.5.2 สร้างฉาก ตัวละคร และองค์ประกอบด้านภาพอื่นๆ

7.1.5.3 เลือกเพลงประกอบ เสียงประกอบ

7.1.5.4 นำส่วนประกอบต่างๆ มาสร้างเป็น Animation

7.1.5.5 นำ Animation มาตัดต่อร้อยเรียงในรูปแบบไฟล์ AVI

7.1.6 ผลิต DVD โดยการนำไฟล์ AVI มาเข้ารหัสในรูปของ MPEG2 และบันทึกเป็น DVD

7.1.7 ผลิตบรรจุภัณฑ์สำหรับ DVD

7.2 ประพันธ์เพลง หรือ เลือกเพลง ที่มีเนื้อหาตรงกับหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย โดยประพันธ์เนื้อเพลงใหม่ โดยใช้ทำนองที่มีอยู่แล้ว หรือเลือกเพลงที่มีอยู่แล้วที่มีเนื้อหาตรงกับหน่วยการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงจิตวิทยานักเรียนปฐมวัย ความชัดเจนของภาษา และความเหมาะสมกับวัยของเด็ก

7.3 ออกแบบกิจกรรมละครหุ่น เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้ตัวละครเดียวกันกับการ์ตูน (Animation)

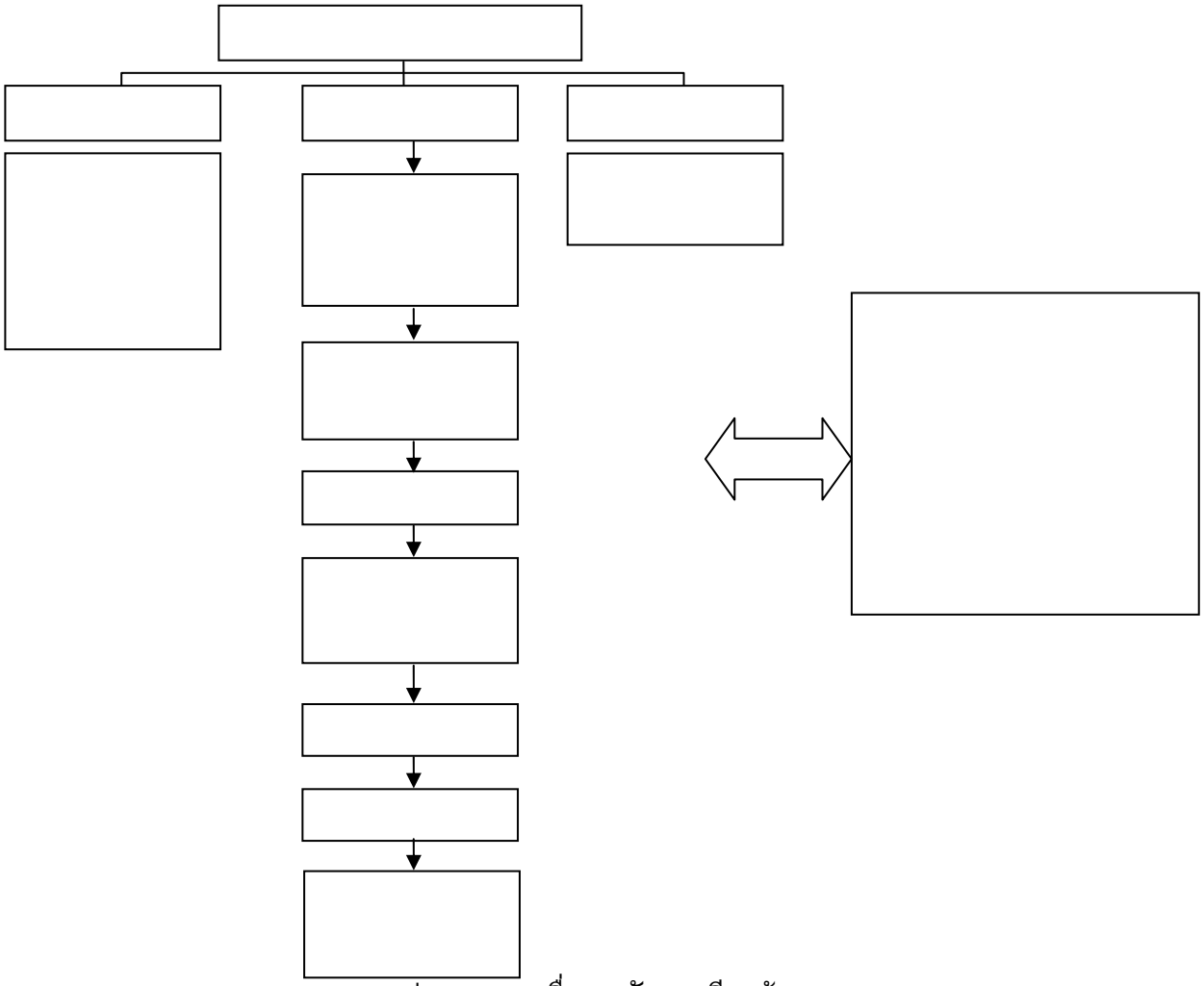

ภาพประกอบ 11 สื่อการจัดการเรียนรู้

8. ออกแบบโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบผูกเป็นเรื่องราวและปรับให้เหมาะสมกับลักษณะของนวัตกรรม ดังตารางดังต่อไปนี้

ตาราง 3 แบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้	คำถามหลัก	กิจกรรมการเรียนรู้	การจัดสิ่งแวดล้อม	สื่อการเรียนรู้	หลักฐานการประเมินผล

9. เขียนรายละเอียดของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามองค์ประกอบของแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวและเนื้อหาที่ได้กำหนด สร้างสื่อตามแผนที่วางไว้ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา เพื่อรับข้อคิดเห็น และปรับปรุง

10. นำแผนการจัดกิจกรรมไปทดลองนำร่องกับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากร เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรม ได้แก่ โรงเรียนบ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

11. นำข้อมูลที่ได้จากการนำร่องมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาอีกครั้ง และปรับปรุงให้สมบูรณ์

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

ลักษณะสำคัญ

ตารางการสังเกตและบันทึกข้อมูลพฤติกรรมรายบุคคลแบบ Check List แบ่งพฤติกรรมที่สังเกตเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ความพอเพียงในการรับประทานอาหาร และความพอเพียงในด้านการทำงานและการเล่น รวม 30 ข้อ ซึ่งการสังเกตกระทำโดยผู้สังเกตเข้าไปอยู่ในสถานที่หรือสถานการณ์ที่มีแนวโน้มที่นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ตามรายการสถานการณ์ที่กำหนดไว้ โดยใช้ร่วมกับคู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีลักษณะเป็นเกณฑ์อธิบายรายละเอียดของพฤติกรรมต่างๆ ที่ให้เป็นคะแนน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับได้แก่

0 คะแนน ไม่มีการปฏิบัติพฤติกรรมที่แสดงออกว่ามีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

1 คะแนน ปฏิบัติพฤติกรรมที่แสดงออกว่ามีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

โดยมีเกณฑ์ระดับค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณดังนี้

1 – 15 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับต่ำ

15 – 20 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับพอใช้

20 – 25 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับดี

25 – 30 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับดีมาก

ขั้นตอนในการสร้าง

1. ศึกษาหลักการ วิธีการ และตัวอย่างการประเมินในชั้นเรียน (Classroom Assessment) โดยการสังเกตพฤติกรรม จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. วิเคราะห์โครงสร้างรายการพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ โดยพิจารณาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และความเป็นไปได้ของพฤติกรรมการมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของเด็กอนุบาลที่ปฏิบัติได้จริง

3. ดำเนินการออกแบบและสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้จริงในการสังเกตและบันทึกข้อมูล

โดยแบ่งการให้คะแนนเป็น 3 ช่วง คือ ก่อน ระหว่าง และหลังใช้นวัตกรรม โดยลักษณะของตารางจะเป็นดังตัวอย่าง

ตาราง 4 ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของนักเรียนปฐมวัย

ของ ..... วันที่ประเมิน.....

ลำดับ	พฤติกรรม	คะแนน	หมายเหตุ
1	**ด้านการรับประทานอาหาร** นักเรียนตักอาหารด้วยความพอดี ไม่มากเกินไปจนรับประทานไม่หมด และรู้จักเรียกร้องหากรับประทานไม่อิ่ม		
2	**ด้านการทำงานและการเล่น** นักเรียนรู้จักประมาณกำลังของตนเองในการเล่น ไม่เล่นแรงจนเพื่อนเจ็บตัว ไม่เล่นจนเหนื่อยเกินไปจนไม่สามารถทำงานต่อได้		
... 20			
รวม			

4. นำแบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจพิจารณาความชัดเจนและความครอบคลุมของรายการสังเกตในแต่ละสถานการณ์ แบบฟอร์มการสังเกต และความเหมาะสมในการนำไปใช้จริงแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่สร้างและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญแล้วไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แล้วนำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่า IOC ข้อคำถามที่ใช้ได้คือข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

6. นำเสนอแบบสังเกตพฤติกรรมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์อีกครั้งเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ และปรับปรุงให้สมบูรณ์

การพัฒนาเครื่องมือประเมินคุณภาพของนวัตกรรม

เครื่องมือประเมินคุณภาพของนวัตกรรมในครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่

1. แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา
2. แบบประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีการศึกษา

แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา

ลักษณะสำคัญ

แบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาในที่นี้คือ แบบประเมินความเที่ยงตรงโดยอาศัยดุลพินิจของผู้เชี่ยวชาญ มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบ Rating Scale 5 ระดับ

ขั้นตอนในการสร้าง

1. ศึกษาลักษณะ รูปแบบ และวิธีการเขียนแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาจากเอกสารงานวิจัย แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปฐมวัย

2. ทบทวนกรอบแนวคิด และขอบเขตของเนื้อหาด้านเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัย

3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและทบทวนนั้นมาสร้างแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาจำนวนอย่างน้อย 30 ข้อ โดยต้องครอบคลุมตามหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยที่กำหนดไว้

4. นำแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับข้อเสนอแนะ และนำไปปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาที่สร้างและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญแล้วไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดย

6. เสนอแบบประเมินคุณภาพด้านเนื้อที่ปรับปรุงแล้วต่อผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบอีกครั้งให้สมบูรณ์

แบบประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีการศึกษา

ใช้แบบประเมินคุณภาพสื่อที่มีอยู่แล้ว มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบ Rating Scale จากงานวิจัยของ ทวิช สงวนรัมย์ (2549)

วิธีการดำเนินการวิจัย

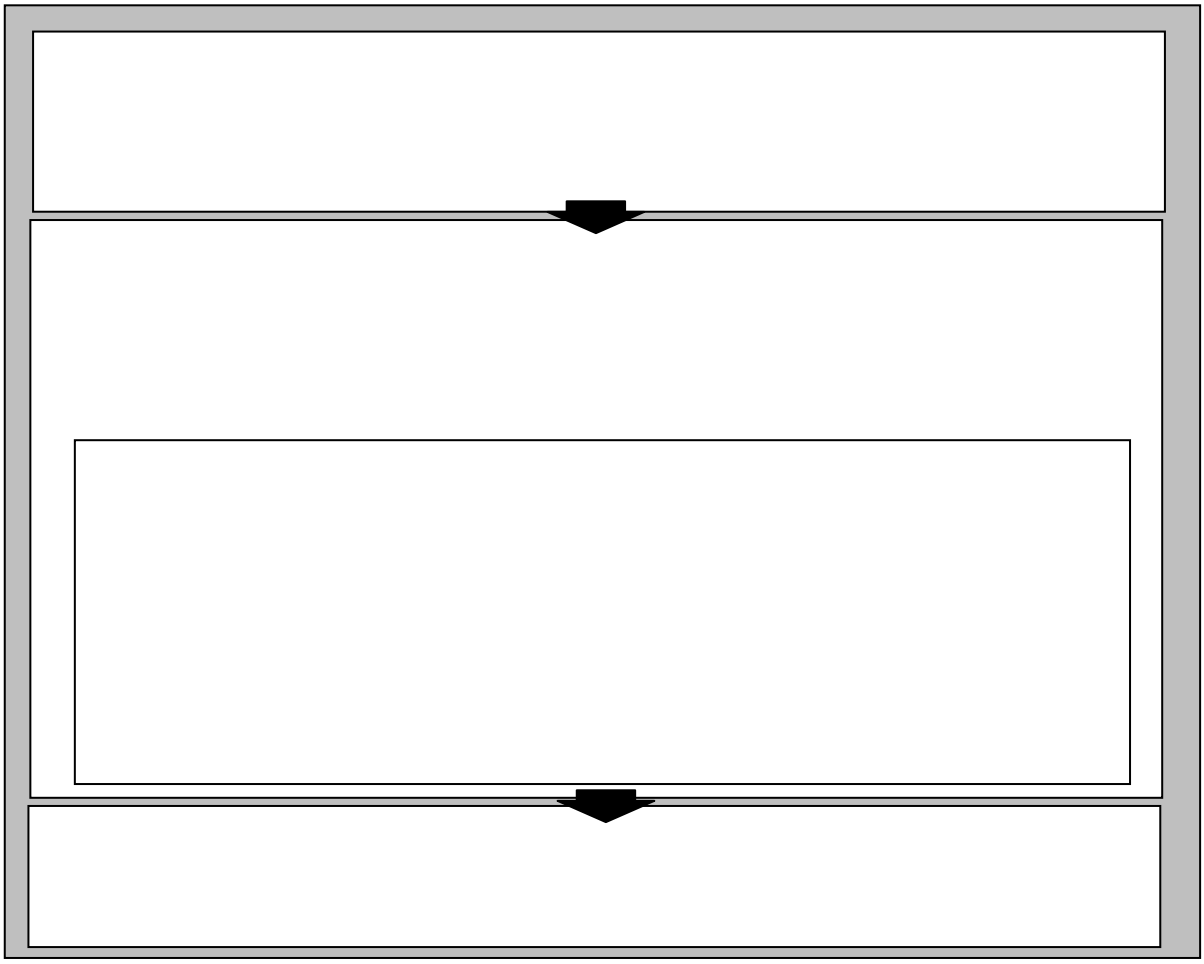

ภาพประกอบ 12 วิธีการดำเนินการวิจัย

การประเมินพฤติกรรมก่อนการใช้นวัตกรรม

ประเมินพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณก่อนการใช้นวัตกรรม โดยครูอนุบาลใช้แบบสังเกตพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ สังเกตพฤติกรรมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ก่อนการใช้นวัตกรรม โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินร่วม

การใช้นวัตกรรม

ครูอนุบาลเริ่มทดลองใช้นวัตกรรมเพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเวลา 3 สัปดาห์ (ไม่รวมสัปดาห์ของการประเมินพฤติกรรมก่อนการใช้นวัตกรรม และการนำร่องนวัตกรรม) โดยจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 3 วันได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 20 นาที ในเวลา 8.40 – 9.00 น. ซึ่งตรงกับช่วงกิจกรรมวงกลมและ โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์ และผู้ประเมินร่วม ระยะเวลาในการทำกิจกรรมอาจยืดหยุ่นตามความเหมาะสมและการพิจารณาของผู้สอน

การเก็บและบันทึกข้อมูล

1. การเก็บและบันทึกข้อมูลเชิงปริมาณ

ครูอนุบาลใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณให้คะแนนนักเรียนขณะทำกิจกรรม ตลอดจนข้อสังเกต และปัญหาที่พบเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมตลอดระยะเวลาการทดลอง และทำการสรุปการบันทึกข้อมูลเป็นรายสัปดาห์ รวม 3 ครั้ง ปรึกษาแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะกับผู้วิจัยทุกสัปดาห์ สรุปข้อมูลการใช้นวัตกรรมตลอดระยะเวลาการใช้นวัตกรรม แล้วนำมาเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปของนักเรียน และเก็บเป็นคะแนนพัฒนาการ สำหรับการเปรียบเทียบทางสถิติและจัดทำสารสนเทศในการอภิปรายผล โดยอาจแบ่งจำนวนนักเรียนในการสังเกตเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม ดังตาราง

ตาราง 5 ตัวอย่างตารางการบันทึกคะแนนพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

คะแนนพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

เลขที่	ก่อนใช้นวัตกรรม	ระหว่างการใช้นวัตกรรม			หลังใช้นวัตกรรม	ระดับค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
		สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3		
1	5	8	16	23	25	ดีมาก
2	7	8	22	24	25	ดีมาก
3	10	12	16	22	23	ดี
…						
21	3	5	15	22	22	ดี
รวม						

2. การเก็บและบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง เช่นเดียวกับการเก็บและบันทึกข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตและเก็บข้อมูลภาคสนาม บันทึกปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงการนำไปใช้ในการอภิปรายผลการวิจัยเป็นหลัก

การวิเคราะห์และแปลผลการใช้นวัตกรรรม

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้เกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณทั้งก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) ว่านักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณก่อนและหลังการลดลองใช้นวัตกรรมแตกต่างกันหรือไม่ และนำคะแนนพัฒนาการของนักเรียนมาแสดงผลในรูปแบบกราฟ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเขียนบรรยายผลการใช้นวัตกรรมเชิงคุณภาพจากการสังเกตและการบันทึกข้อมูลภาคสนาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

การประเมินความเที่ยงตรงโดยอาศัยดุลพินิจของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบ Rating Scale มีระดับคะแนน 3 ระดับ ใช้วัดความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหา (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2549)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2549)

2.2 สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2549)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณนี้ เป็นการพัฒนาชุดการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และหลักสูตรฤดูกาล โรงเรียนบ้านหนองขาม ประกอบด้วยสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนปฐมวัยได้ทันที และมีเครื่องมือที่สามารถประเมินติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ นวัตกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวมีส่วนประกอบ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารประกอบนวัตกรรม ประกอบด้วย คู่มือการใช้นัวตกรรม และแผนการจัดการเรียนรู้

2. สื่อการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การ์ตูน (Animation) บทเพลง และละครหุ่น

3. แบบสังเกตพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย

โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมนี้เป็นเวลา 3 สัปดาห์ และใช้ระยะเวลาในการสังเกตพฤติกรรม ก่อน และ หลังการใช้นวัตกรรมอย่างละ 1 สัปดาห์ เพื่อนำข้อมูลจากการสังเกตที่ได้มาแปลผลเป็นคะแนนเชิงปริมาณ และบรรยายผลการใช้นวัตกรรมเชิงคุณภาพ

ผลการประเมินคุณภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้

การประเมินคุณภาพของนวัตกรรมนี้ ประกอบด้วยการประเมินสองด้านด้วยกัน ได้แก่ การประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา และการประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยผู้วิจัยพัฒนาแบบประเมินคุณภาพนวัตกรรมขึ้นเอง โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาโดยเสนอขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา โดยการประเมินคุณภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้นี้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 1 ท่าน ครูอนุบาล 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 1 ท่าน และเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา หรือ โปรแกรมวิชา

1.00 คะแนน – 1.50 คะแนน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ
1.50 คะแนน – 2.50 คะแนน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง
2.50 คะแนน – 3.50 คะแนน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี
3.50 คะแนน – 4.00 คะแนน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยนอยู่ในระดับดีมาก

ผลการประเมินดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 6 แสดงผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรมทางด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	*ค่าเฉลี่ย*	*ระดับคุณภาพ*
1. คู่มือการใช้นวัตกรรม และแผนการจัดการเรียนรู้	**3.66**	**ดี**
1.1 ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับกิจกรรม	4.30	ดี
1.2 ความเหมาะสมของเวลาและจังหวะในการจัดการเรียนรู้	3.60	ดี
1.3 การมีส่วนร่วมของนักเรียน	4.30	ดี
1.4 ความเหมาะสมของกิจกรรมกับระดับของนักเรียน	4.60	ดีมาก
1.5 ความสะดวกของครูในการใช้	3.60	ดี
1.6 ความเหมาะสมของกิจกรรมประจำวัน		
1.6.1 การเล่นอิสระ โดยการเล่นบทบาทสมมติและละครหุ่น	4.00	ดี
1.6.2 การทำอาหารที่มีส่วนประกอบของน้ำ, ข้าว และอาหารที่ในหลวงทรงโปรด	4.00	ดี
1.6.3 การทำสวนโดยใช้นำอย่างพอเพียง และการทดลองปลูกข้าว	4.00	ดี

ตาราง 6 แสดงผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรมทางด้านเนื้อหา (ต่อ)

รายการประเมิน	*ค่าเฉลี่ย*	*ระดับคุณภาพ*
1.6.4 การทัศนศึกษาที่แหล่งน้ำ, ทุ่งนา และโครงการในพระราชดำริ ที่อยู่ในชุมชน ถ้ำชูชก	4.30	ดี
1.7 ความเหมาะสมของวิธีการประเมินผล	3.60	ดี
2. การ์ตูน (Animation)	**3.80**	**ดี**
2.1 ความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	3.60	ดี
2.2 ความเหมาะสมของการใช้ภาษา	4.00	ดี
2.3 ความเหมาะสมของเวลาในการแสดง	4.00	ดี
2.4 ความเหมาะสมของภาพและเสียง	3.60	ดี
3. บทเพลง	**3.60**	**ดี**
3.1 ความสอดคล้องของบทเพลงกับจุดประสงค์	3.60	ดี
4. ละครหุ่น	**3.60**	**ดี**
4.1 ความเหมาะสมของรูปแบบการนำเสนอละครหุ่น	3.60	ดี
รวมเฉลี่ย	**3.66**	**ดี**

จากตาราง 6 แสดงผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ สำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน

ตาราง 7 แสดงผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา

รายการประเมิน	*ค่าเฉลี่ย*	*ระดับคุณภาพ*
1. คู่มือการใช้นวัตกรรม และแผนการจัดการเรียนรู้	**4.72**	**ดีมาก**
1.1 ความชัดเจนของการใช้ภาษา	4.60	ดีมาก
1.2 ความเหมาะสมของเวลาและจังหวะในการจัดการเรียนรู้	4.60	ดีมาก
1.3 การมีส่วนร่วมของนักเรียน	5.00	ดีมาก
1.4 ความเหมาะสมของกิจกรรม	4.80	ดีมาก
1.5 ความสะดวกของผู้สอนในการใช้	4.60	ดีมาก
2. การ์ตูน (Animation)	**4.94**	**ดีมาก**
2.1 ความเหมาะสมของการใช้ภาษา	5.00	ดีมาก
2.2 ความเหมาะสมของฉากและตัวละคร	5.00	ดีมาก
2.3 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการนำเสนอ	5.00	ดีมาก
2.4 ความเหมาะสมของระดับเสียง	4.80	ดีมาก
2.5 คุณภาพของภาพ	5.00	ดีมาก
2.6 คุณภาพของเสียง	4.80	ดีมาก
2.7 ความเหมาะสมของดนตรีและเสียงประกอบ	5.00	ดีมาก
3. บทเพลง	**5.00**	**ดีมาก**
3.1 ความเหมาะสมของบทเพลงกับเนื้อเรื่อง	5.00	ดีมาก

ตาราง 7 แสดงผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา

ตาราง 7 แสดงผลการประเมินคุณภาพนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา (ต่อ)

รายการประเมิน	*ค่าเฉลี่ย*	*ระดับคุณภาพ*
4. ละครหุ่น	**4.66**	**ดีมาก**
4.1 ความเหมาะสมของรูปแบบการนำเสนอละครหุ่น	5.00	ดีมาก
รวมเฉลี่ย	**4.83**	**ดีมาก**

จากตาราง 7 แสดงผลการประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีการศึกษาของนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ สำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน

การวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย	*n* จำนวนนักเรียน	$\bar{x}$ คะแนนเฉลี่ย	*S.D.* ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	*t* ค่าการแจกแจงแบบ *t*
ก่อนใช้นวัตกรรม	22	7.60	3.08	-25.911**
หลังใช้นวัตกรรม	22	26.10	3.52	

** P < .01

จากตาราง 8 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

หากพิจารณารายบุคคล พบว่านักเรียนมีพัฒนาการของคะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบทของตัวนักเรียนเอง และปัจจัยแทรกสอดต่างๆ ที่เข้ามีผลต่อการพัฒนาของคะแนน โดยผู้วิจัยได้จัดทำสารสนเทศเป็นการบรรยายผลการวิจัยเป็นรายบุคคลและแผนภูมิเปรียบเทียบพัฒนาการรายบุคคลและคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดเปรียบเทียบกันในภาคผนวก ค.

การวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ผู้วิจัยนำเสนอปรากฏการณ์ที่สำคัญที่บ่งบอกถึงการมีพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย โดยจัดหมวดหมู่ตามตัวแปรตามที่ศึกษาได้แก่ พฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในการรับประทานอาหาร พฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงในการทำงานและการเล่น และปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอื่นๆ ปรากฏว่านักเรียนมีพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในระดับดีมากศึกษาได้จากการบรรยายเชิงคุณภาพในภาคผนวก ค

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัยให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

ความสำคัญของการวิจัย

ความสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในครั้งนี้จะก่อให้เกิด

1. นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
2. เป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันสามารถนำนวัตกรรมนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้
3. เป็นแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นปฐมวัย (อนุบาล 1-2) โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีอายุระหว่าง 4 - 6 ปี จำนวน 22 คน มีบริบททางสังคมใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในชนบท ครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือ รับจ้าง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

เนื้อหา

ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียนปฐมวัยที่ปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน ได้แก่ การรับประทานอาหาร การทำงานและการเล่น โดยผ่านหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วยได้แก่ ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต แม่โพสพแม่ของทุกคน และ ในหลวงกับความพอเพียง

ระยะเวลาในการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ระยะเวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที รวม 9 ครั้ง ระหว่างวันที่ 26 พฤศจิกายน ถึง วันที่ 14 ธันวาคม พุทธศักราช 2550

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

1 สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ การ์ตูน (Animation) การแสดงละครหุ่น และบทเพลง

2 คู่มือการใช้ และแผนการจัดการเรียนรู้

3 แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

4) แบบประเมินคุณภาพของนวัตกรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การประเมินพฤติกรรมก่อนการใช้นวัตกรรม

ประเมินพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณก่อนการใช้นวัตกรรม โดยครูอนุบาลใช้แบบสังเกตพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ สังเกตพฤติกรรมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ก่อนการใช้นวัตกรรม โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินร่วม

การใช้นวัตกรรม

ครูอนุบาลเริ่มทดลองใช้นวัตกรรมเพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเวลา 3 สัปดาห์ (ไม่รวมสัปดาห์ของการประเมินพฤติกรรมก่อนการใช้นวัตกรรม และการนำร่องนวัตกรรม) โดยจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 3 วันได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 20 นาที ในเวลา 8.40 – 9.00 น. ซึ่งตรงกับช่วงกิจกรรมวงกลมและ โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์ และผู้ประเมินร่วม ระยะเวลาในการทำกิจกรรมอาจยืดหยุ่นตามความเหมาะสมและการพิจารณาของผู้สอน

การเก็บและบันทึกข้อมูล

การเก็บและบันทึกข้อมูลเชิงปริมาณ

ครูอนุบาลใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณให้คะแนนนักเรียนขณะทำกิจกรรม ตลอดจนข้อสังเกต และปัญหาที่พบเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมตลอดระยะเวลาการทดลอง และทำการสรุปการบันทึกข้อมูลเป็นรายสัปดาห์ รวม 3 ครั้ง ปรึกษาแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะกับผู้วิจัยทุกสัปดาห์ สรุปข้อมูลการใช้นวัตกรรมตลอดระยะเวลาการใช้นวัตกรรม แล้วนำมาเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปของนักเรียน และเก็บเป็นคะแนนพัฒนาการ สำหรับการเปรียบเทียบทางสถิติและจัดทำสารสนเทศในการอภิปรายผล โดยอาจแบ่งจำนวนนักเรียนในการสังเกตเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม

การเก็บและบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพของนักเรียนก่อน ระหว่าง และหลังการทดลองเช่นเดียวกับการเก็บและบันทึกข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตและเก็บข้อมูลภาคสนาม บันทึกปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงการนำไปใช้ในการอภิปรายผลการวิจัยเป็นหลัก

การวิเคราะห์และแปลผลการใช้นวัตกรรม

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้เกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณทั้งก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) ว่านักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณก่อนและหลังการลดลองใช้นวัตกรรมแตกต่างกันหรือไม่ และนำคะแนนพัฒนาการของนักเรียนมาแสดงผลในรูปแบบกราฟ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเขียนบรรยายผลการใช้นวัตกรรมเชิงคุณภาพจากการสังเกตและการบันทึกข้อมูลภาคสนาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

การประเมินความเที่ยงตรงโดยอาศัยดุลพินิจของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบ Rating Scale มีระดับคะแนน 3 ระดับ ใช้วัดความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหา (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2549)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และ ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2549)

1.2 สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2549)

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ได้นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย ที่ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือการใช้ และสื่อการเรียนรู้ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แม่โพสพแม่ของทุกคน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ในหลวงกับความพอเพียง

2. คุณภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย เป็นดังนี้

2.1 ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ สำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน

2.2 การประเมินคุณภาพด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาของนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ สำหรับนักเรียนปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่าคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ สำหรับนักเรียนปฐมวัยที่มีคุณภาพในด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี และด้านเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสืบเนื่องมาจากการดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนและมีระบบ โดยบูรณาการองค์ความรู้ หลักการและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมกาเรียน และการปลูกฝังค่านิยมสำหรับเด็ก โดยทุกขั้นตอนได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

การออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในครั้งนี้ คำนึงถึงบริบทของผู้เรียนเป็นหลัก และดำเนินการออกแบบบนฐานของทฤษฎีต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบจิตพิสัยของ Bloom ซึ่งทำให้ได้สื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้คิด ทำ และจดจำ ดังตัวอย่างเช่น นักเรียนได้ช่วยกันคิดหาวิธีการประหยัดทรัพยากร และนำวิธีการเหล่านั้นมาสร้างสรรค์การแสดงบทบาทสมมติ และบันทึกการเรียนรู้ไว้ด้วยการวาดภาพ นอกจากนี้ยังใช้หลักการของแนวการสอนแบบวอลดอร์ฟ คือ การให้การเรียนรู้อย่างเป็นจังหวะ สม่ำเสมอ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย และเกิดการรอคอย เห็นได้จากการวางแผนการจัดกิจกรรมการใช้สื่อวันเว้นวันให้นักเรียนได้รอคอย จดจ่อ และรู้ล่วงหน้าว่าวันไหนบ้างที่จะได้ทำกิจกรรมอะไร ส่วนในด้านการออกแบบเนื้อหาที่ใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราวผนวกกับหลักการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนปฐมวัย ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามบทบาทที่เหมาะสม เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ในจังหวะเวลาที่ดี เห็นได้จากการออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนชมสื่อในวันจันทร์ เพื่อให้รู้คำถาม หรือปัญหา และกลับไปคิดหาคำตอบนำมาตอบคำถามในวันพุธ และในวันศุกร์นักเรียนจะได้เห็นผลของความคิดที่ได้เสนอไป ซึ่งกิจกรรมการใช้สื่อเหล่านี้จัดในช่วงกิจกรรมวงกลม โดยใช้เวลา 20 นาที ในช่วงเช้า ซึ่งเป็นช่วงให้เนื้อหาแก่นักเรียนซึ่งเป็นหลักการในการศึกษาปฐมวัย นอกจากกิจกรรมดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังออกแบบให้ทุกกิจกรรมในการเรียนการสอนในช่วง 3 สัปดาห์ในการทดลองสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วย ทำให้กิจกรรมมีความต่อเนื่องและทำให้เกิดพัฒนาการค่านิยมขึ้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่นักเรียนมีคะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับดีมาก

ผลการใช้นวัตกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จีรภัสร์ บัวสุวรรณ (2543 : บทคัดย่อ) ที่ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการใช้ชุดการเรียนแบบผูกเป็นเรื่องราว (Storyline) กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการ ซึ่งผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยการใช้ชุดการเรียนแบบผูกเป็นเรื่องราวมีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการแตกต่างกันอย่างมี

นอกจากนี้การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ สำหรับนักเรียนปฐมวัย ยังก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ การพัฒนา และผลกระทบในด้านต่างๆ มากมาย ดังภาคผนวก ค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนปฐมวัยเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน ทุกการกระทำมีผลกับการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสิ้น ดังนั้นต้องมีการวางแผนและเตรียมการอย่างรัดกุม ละเอียดรอบคอบ และเตรียมพร้อมกับสถานการณ์อันไม่คาดฝัน หากไม่สามารถดำเนินการทดลองต่อได้อย่างราบรื่นควรหยุดการทดลองในวันนั้น และเริ่มต้นใหม่ในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

การเตรียมความพร้อมของนักเรียนในช่วงเริ่มต้นของวันเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะจะทำให้นักเรียนมีสมาธิ และพร้อมในการเรียนรู้ตลอดทั้งวัน ดังนั้นผู้สอนควรให้ความสำคัญในกิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนเรียนให้มาก ระวังไม่ให้มีการแทรกสอด หรือขัดขวางการทำกิจกรรม

การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับครูผู้สอนเป็นเรื่องสำคัญ ก่อนดำเนินกิจกรรมทุกครั้งผู้วิจัยควรสร้างความเข้าใจกับครู และปรึกษากันว่าเข้าใจตรงกันหรือไม่ ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินการวิจัยดำเนินการไปตามแผนที่วางไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นที่น่าพอใจอย่างมาก ดังนั้นจึงเป็นการดีหากมีการนำกระบวนการและองค์ความรู้นี้ไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมอื่นๆ ให้กับเด็กปฐมวัย และจะดียิ่งหากนำกระบวนการนี้ไปใช้ในการพัฒนาค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงให้ครบทั้ง 3 ด้าน และควรใช้เวลาในการวิจัยอย่างน้อย 1 ภาคเรียน เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระยะยาว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2546). หลักสูตร*การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546.* กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

กาญจนา บุญเรือง. (2549). *การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมมโนทัศน์ด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.* สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2550, จาก http:// www.thaiedresearch.org/result/info2.php?id=3996.

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550) *เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร.* กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

จรูญ วงศ์สายัณห์. (2520). *การศึกษากับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี.* กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช

จีรภัสร์ บัวสุวรรณ. (2543). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการใช้ชุดการเรียนสทอริไลน์ (Storyline) กับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบโครงการ.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2550*). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ "การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง".* ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2550). *เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย : แนวทางสู่ความสำเร็จ.* กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2521). *หลักการทฤษฎีเทคโนโลยีและนวกรรมทางการศึกษา = Principles and Theories in Educational Technology.* มหาสารคาม : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.

ทิศนา แขมมณี. (2549). *กิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. จุฬาลงกรณ์มหาวิชาลัย.

แนวคิดการสอนแบบ วอลดอร์ฟ. (2549). สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2550, จาก. http:// www.anubarn.com/course5.php.

บรรณปัญญา วารสารออนไลน์.(2550). *นวัตกรรมทางการศึกษา.* สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2550 จาก http://www.edinno.net/view_inno_fulltext.php?inno_id=850

ปณิตา ศิลารักษ์. (2548, เมษายน – มิถุนายน). การศึกษาปฐมวัยกับชีวิตท่ามกลางธรรมชาติ.*วารสาประชาสัมพันธ์ สพท.รบ.1* (ฉบับที่ 53 : 9 - 10)

ประพนธ์ ผาสุขยืด. (2547). *เอกสารประกอบการอภิปรายการสัมมนาวิชาการเรื่อง "นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข".* กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข. สำเนา.

พรศรี ทองทวี. (2547). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยใช้ชุดการเรียนสทอรี่ไลน์ (Storyline) สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2542). *การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาด้วยวิธีสตอรี่ไลน์.* กรุงเทพฯ. : ม.ป.พ., สำเนา.

วลัย พานิช.(2542). การสอนด้วยวิธี Storyline. *เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการเรื่องนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคใหม่.* กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริฯ ภาคใต้. (2550). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.* สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2550, จาก http://www.moe.go.th/southernstudy/ tp.php.

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2550).*การศึกษาพอเพียง(ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง).* กรุงเทพฯ : ซี.ซี. นอลลิดจ์ลิงคส์.

สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์. (2550). *การพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว.* วิทยานิพนธ์ คม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง. (2549). *แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้นสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง : จากแนวปฏิบัติสู่แนวคิดทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิวิถีสุข.

สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *โครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรม.* สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำเนา.

สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจพอเพียงแห่งชาติ. (2550). ***กรอบแนวทางคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.*** สืบค้นเมื่อ 13 มกราคม 2550, จาก http://www.sufficiency economy.org/show.php?Id=55.

หลักพิจารณาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2550). สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม, จาก http://school. obec.go.th/bpr/2.htm.

อภิชัย พันธเสน และคนอื่นๆ. (2549). *สังเคราะห์องค์ความรู้ เศรษฐกิจพอเพียง.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อารี สัณหฉวี. (2542). *นวัตกรรมปฐมวัยศึกษา.* กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตารางแสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้าน ความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย ก่อน และ หลัง การใช้นวัตกรรม

ตาราง 9 ตารางแสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย ก่อน และ หลัง การใช้นวัตกรรม

t-test for dependent samples

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Pre-test	7.6364	22	3.07905	.65645
	Post-test	26.1364	22	3.52265	.75103

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Pre-test & Post-test	22	.492	.020

Paired Samples Test

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	Pre-test Post-test	-18.50	3.34877	.71396	-19.98476	-17.01524	-25.912	21	.000

ภาคผนวก ข

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ของนักเรียนปฐมวัย

ภาคผนวก ค

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การนำเสนอผลการวิจัยของนักเรียนรายบุคคล

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

พฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในการรับประทานอาหาร

การรับประทานอาหารเป็นกิจกรรมสำคัญที่นักเรียนต้องมีการปฏิบัติอย่างมีระบบ การรับประทานอาหารของนักเรียนชั้นปฐมวัย โรงเรียนบ้านหนองขาม มีการจัดที่นั่งเป็นโต๊ะยาว เมื่อทุกคนนั่งพร้อมประจำที่ นักเรียนที่ทำหน้าที่วางจาน วางช้อนและส้อม จะจัดวางอุปกรณ์ต่างๆ ให้เพื่อนทีละคนจนครบ จากนั้นจึงเริ่มตักอาหาร โดยนักเรียนทุกคนจะตักอาหารด้วยตนเอง โดยตักข้าวก่อน แล้วจึงตักกับข้าว เมื่อตักเสร็จแล้วจะส่งโถข้าวและโถกับข้าวต่อให้เพื่อนคนต่อไปตามลำดับ จากการสังเกตพฤติกรรมก่อนการใช้นวัตกรรม ผู้วิจัยได้พบปัญหาหลายประการ เช่น เด็กบางคนตักอาหารมากเกินไปจนเหลือทิ้ง หรือบางคนเลือกตักแต่อาหารที่ตนเองชอบเท่านั้น เป็นต้น หลังจากที่รับประทานอาหารเสร็จแล้ว นักเรียนทุกคนก็มีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในการล้างชาม เช็ดโต๊ะ และเก็บกวาดบริเวณ

“รับประทานอย่างไรให้พอดี ?”

ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “แม่โพสพแม่ของทุกคน” หลังจากที่เด็กๆ ได้ชมการ์ตูน (Animation) เรื่องบั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน ซึ่งเหล่าแมลงต่างก็มีพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่แตกต่างกันไป เด็กๆ ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนๆ และคุณครู

ครู : “เด็กๆ เห็นไหมคะว่า พวกแมลงมีนิสัยการกินที่ไม่เหมือนกันเลย

ใครบอกได้ว่ามีอะไรบ้าง ?”

มิ้น : “ผึ้งมิ้มค่ะ ผึ้งมิ้มกินอาหารนิดเดียวเองค่ะ เพราะผึ้งมิ้มลดความอ้วนค่ะ”

กิ๊บ : “แล้วผึ้งมิ้มก็ตาลายค่ะ”

เด็กๆ หลายคน : “ตาลายแบบนี้ค่ะ / ครับ” (ทำท่าชี้นิ้วไปมาข้างศีรษะ และหัวเราะ)

ครู : “ถ้าเด็กๆ กินน้อยเกินไปจะเป็นอย่างไรคะ”

เฟิร์น : “จะไม่มีแรงค่ะ ปวดท้อง ทำงานไม่ได้ค่ะ”

น้ำหวาน : “แล้วก็จะผอมเหลือแต่กระดูกค่ะ” (หัวเราะ)

ครู : “มีใครอีกคะ ที่กินอาหารไม่เหมือนเพื่อนๆ ?”

เจี่ย : “จักจั่นครับ จักจั่นเลือกกินอาหาร ไม่กินผักครับ”

กิ๊บ : “แล้วจักจั่นก็ง่วงนอนตลอดเลยค่ะ”

ปาล์ม : “แล้วก็หนอนบุ้งครับ หนอนบุ้งกินเยอะมากๆ กินใหญ่เลย”

ครู : “กินเยอะแล้วเป็นอย่างไรคะ ?”

ปาล์ม : “ท้องก็จะอืด (ทำท่าผายมือออกจากท้องแล้วทำหน้าบึ้ง) หนูก็กินเยอะ เวลากินหนูรีบกินครับ หนูเลยยัดๆ ๆ ๆ แล้วหนูก็กินเยอะ”

ครู : “กินเยอะๆ แล้วรู้สึกอย่างไรคะ ?”

ปาล์ม : “จะปวดอึมากๆ ครับ ต้องรีบไปเข้าห้องน้ำ แล้วก็จะท้องอืดด้วย ปวดท้องไปทั้งวันเลย”

ครู : “ดีไหมคะกินเยอะๆ ?”

ปาล์ม : “ไม่ดีครับ ปวดท้องด้วย ปวดอึมากๆ” (กระโดด กระโดด)

ครู : “เด็กๆ คะ เพราะฉะนั้นเวลาที่เรากินอาหารถ้าเราเลือกกินแต่ของที่เราชอบ ร่างกายของเราก็จะไม่แข็งแรง กินน้อยไปก็จะหิว หรือกินเยอะเกินไปก็จะท้องอืด เพราะฉะนั้นเราควรกินอย่างไรคะ ?”

เด็กๆ : “กินแบบพอดีค่ะ / ครับ”

นอกจากนี้เด็กๆ สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับประทานอาหารอย่างไรให้พอดี เด็กๆ ยังสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นการแสดงบทบาทสมมติ เด็กๆ คิดเรื่องราวโดยใช้ตัวละครเดียวกันกับในการ์ตูน กลุ่มของแฟรงค์ แสดงบทบาทสมมติเรื่องแมลงน้อยท้องอืด โดยในเรื่องเจ้าแมงมุมซึ่งแสดงโดยแฟรงค์ มีนิสัยการกินที่ไม่ดี กินมากเกินไปและรีบกิน ทำให้ไม่สบาย แฟรงค์และเพื่อนๆ แสดงบทบาทได้อารมณ์ได้ดีมาก ทำท่าทางกินมูมมาม และปวดท้องแบบทรมาน ทำให้เพื่อนๆ ได้เห็นว่าการกินที่ไม่ดีมีโทษต่อร่างกายเช่นนี้เอง

ภาพประกอบ 13 การแสดงบทบาทสมมติ “แมลงน้อยท้องอืด”

“กินเหลือ...อย่าทิ้ง...ทำขนมกิน...แม่สอน”

ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง “แม่โพสพแม่ของทุกคน” เด็กๆ ได้รู้จักข้าวชนิดต่างๆ ทั้งข้าวเจ้า

ข้าวเหนียว ข้าวกล้อง ข้าวซ้อมมือ เป็นต้น เด็กๆ ได้เห็น ได้ดม ได้ชิม ได้สัมผัส ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้ ข้าวที่เหลือจากการเรียนเด็กๆ นำไปตากแดดประมาณ 2 วัน จากนั้นมีคุณแม่สายบัว ผู้ปกครองนักเรียนมาให้ความรู้ในเรื่องของการถนอมอาหารและการแปรรูปอาหารจากข้าว เด็กๆ ได้ลงมือทำขนมนางเล็ดจากข้าวที่ตากไว้ เด็กๆ ตื่นเต้นกันมากเมื่อได้เห็นข้าวแห้งที่ตากไว้พองฟูกลายเป็นข้าวทอด ข้าวทอดของเด็กๆ มีมากมายหลากหลายสีสันเนื่องจากข้าวที่นำมาทอดมีหลายชนิด นอกจากนี้เด็กๆ ยังได้ตื่นตาตื่นใจอีกครั้งเมื่อคุณแม่สอนวิธีคลุกน้ำตาลลงไปในข้าวทอด ทุกคนได้ลองลิ้มชิมรสขนมนางเล็ดฝีมือตัวเองอย่างเอร็ดอร่อย

น้ำหวาน : “คุณครูขา อร่อยมากเลยค่ะ”

บราซิล : “หอมด้วยครับ”

มดแดง : “หนูจะไปให้แม่ทำที่บ้านค่ะ”

ภาพประกอบ 14 การตากข้าวที่เหลือจากการรับประทานเพื่อนำไปแปรรูป

“แม่โพสพและท้องทุ่งแห่งชีวิต”

เด็กๆ โอกาสได้มีไปเรียนรู้ที่ทุ่งนาของยายหง่าซึ่งอยู่ตรงข้ามโรงเรียน ได้เห็นที่มาของเมล็ดข้าวที่เรารับประทานอยู่ทุกวัน ยายหง่าได้ถ่ายทอดเรื่องราวของท้องทุ่ง บอกเล่าตำนานและบุญคุณ

ปริม : “เราอยากลองปลูกข้าวบ้างจัง”

ชมพู่ : “ที่บ้านเรามีทุ่งนาแบบนี้ด้วยแหละ”

ปริม : “แล้วเธอทำนาเป็นรึป่าวล่ะ ?”

ชมพู่ : “เป็นสิ เราเคยช่วยพ่อกับแม่เราทำนาด้วย”

ปริม : “ดีจัง เราอยากลองปลูกข้าวบ้าง”

ก่อนกลับคุณครูได้ขอเมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวนหนึ่งจากยายหง่าเพื่อนำไปให้เด็กๆ ได้ลองปลูกที่โรงเรียน เด็กๆ ได้มีแปลงนาเล็กๆ เป็นของตัวเอง ทุกคนช่วยกันดูแลเมล็ดข้าวน้อยๆ ของพวกเขาและเฝ้ารอวันที่เมล็ดเหล่านั้นจะเจริญเติบโต

ภาพประกอบ 15 เรียนรู้จากท้องทุ่ง

“ไม่อยากเป็นชูชก ต้องรู้จักพอประมาณ”

อุทยานหุ่นขี้ผึ้งสยาม เป็นสถานที่ที่ผู้วิจัยเลือกที่จะพาเด็กๆ ไปเรียนรู้เรื่องการรับประทานอย่างพอประมาณ หลังจากที่ได้เยี่ยมชมนิทรรศการในส่วนต่างๆ ของอุทยานจนทั่ว ก็มาถึงเป้าหมายในการพาเด็กๆ มาชมคือ “ถ้ำชาดก” ซึ่งเป็นส่วนแสดงเรื่องราวของพระเวสสันดรชาดก ตอนชูชกสองกุมาร ภายในถ้ำเป็นการแสดงหุ่น ที่เล่าเรื่องราวของพระเวสสันดร ที่ได้บำเพ็ญเพียรทานบารมี เป็นเรื่องที่มีคติธรรมที่สอนในเรื่องของการให้ ระหว่างพระเวสสันดรผู้เสียสละโดยเป็นผู้ให้ และชูชกเป็นฝ่ายรับและไม่รู้จักคำว่าพอ ชูชกมีอาชีพขอทานจนร่ำรวย แต่ก็ยังคงออกขอทานต่อไปเพราะไม่รู้จักพอ จึงนำเงินไปฝากไว้ที่เพื่อนเพราะกลัวเงินจะสูญหาย ชูชกออกขอทานเป็นเวลานานจนเพื่อนคิดว่าเสียชีวิตแล้วจึงนำเงินไปใช้จนหมด จึงต้องยกอมิตดาให้เป็นภรรยาชูชกเป็นการใช้หนี้ อมิตดาปรนนิบัติชูชกเป็นอย่างดีจนทำให้ชูชกลุ่มหลงและสงสาร จึงเดินทางไปขอกัณหาและชาลีเพื่อมาเป็น คนรับใช้และพระเวสสันดรก็ยกบุตรทั้งสองให้ตามคำขอของชูชก จากสิ่งที่ชูกชกกระทำขั้นต้นอันเนื่องมาจากความลุ่มหลง ความเจ้าเล่ห์และความโลภ ในที่สุดชูชกก็ต้องชดใช้ผลแห่งการกระทำนั้น ด้วยชีวิตเด็กๆ ได้รู้จักกับชูชกชายแก่ผู้มีร่างกายสกปรก น่าเกลียดน่ากลัว ไม่รู้จักพอประมาณ และในฉากสุดท้ายภาพที่ปรากฏตรงหน้าของเด็กๆ คือตอนที่ชูชกกินอาหารมากเกินไปจนท้องแตกตาย

ภาพประกอบ 16 ชูชกผู้ไม่ประมาณตน

หลังจากที่กลับจากการทัศนศึกษาที่อุทยานหุ่นขี้ผึ้งสยามแล้ว ผู้ปกครองของกิ๊บได้เล่าให้คุณครูและผู้วิจัยฟังว่า เมื่อกิ๊บกลับไปถึงบ้านได้บอกกับสมาชิกในครอบครัวทุกคนว่า การกินอาหารมากเกินไปจะทำให้ท้องแตกตาย มันน่ากลัวมาก เราควรกินอาหารอย่างพอดี และเรื่องของชูชกก็ยังประทับอยู่ในความทรงจำของเด็ก ๆมาโดยตลอด ทุกครั้งที่มีการรับประทานอาหารกลางวัน ของว่างหรือเวลาดื่มนม เด็กๆ มักจะคอยตักเตือนกันให้รับประทานอย่างพอประมาณ

เมื่อจบหน่วยการเรียนเรื่อง “แม่โพสพแม่ของทุกคน” เด็กๆ ก็ได้ร่วมกันสร้างข้อตกลงของห้องเป็นคำขวัญว่า *“กินข้าวให้หมด กินข้าวพออิ่ม กินอาหารมีประโยชน์ สุขภาพเราแข็งแรง”* คำขวัญนี้เป็นสิ่งเตือนใจทุกคน เด็กๆ จะทำท่าทางประกอบคำขวัญ และมักจะพูดพร้อมกับทำท่าทุกครั้งที่มีเวลาว่าง จึงนับได้ว่าการเรียนรู้เรื่องความพอประมาณในการรับประทานอาหาร ได้ถูกประทับและซึมซับเข้าไปในชีวิตของเด็กๆ เรียบร้อยแล้ว

พฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในการทำงานและการเล่น

การทำงานและการเล่น เป็นกิจกรรมส่วนใหญ่ที่นักเรียนทำที่โรงเรียน การทำงานของนักเรียนอนุบาลโรงเรียนบ้านหนองขามมีด้วยกัน 2 ส่วนคือ การทำงานที่เป็นภาระงานของแต่ละคน และการทำงานที่ได้รับมอบหมายในการเรียนในแต่ละวัน โดยการพัฒนาค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในการทำงานนั้น ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตัวแปรตามได้แก่ การประหยัดทรัพยากรในการทำงาน และการมีความพอประมาณในการทำงาน

“เราจะเป็นอย่างไร ถ้าโลกนี้ไม่มีน้ำ ?”

ผู้วิจัยได้เลือกทรัพยากรน้ำ ซึ่งเป็นทรัพยากรส่วนใหญ่ที่นักเรียนใช้ในการทำงานตามภาระงานของแต่ละคน อันได้แก่ การรดน้ำต้นไม้ การทำความสะอาดห้องเรียน การล้างจาน แปรงฟัน การล้างมือ ล้างหน้า ล้างเท้า ซึ่งจะเห็นได้ว่านักเรียนมีกิจกรรมการใช้น้ำตลอดทั้งวัน

ในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง ”ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต” ครูนำเข้าสู่บทเรียนก่อนการชมการ์ตูนด้วยคำถาม “ถ้าเราไม่มีข้าวกินเราจะอยู่ได้กี่วัน ?” เด็กๆ ส่วนใหญ่จะตอบว่าเราจะตายในสามวันถึงเจ็ดวัน แต่มี

ครู : “เราใช้น้ำทำอะไรได้บ้างคะ?”

มดแดง : “เอาไว้อาบน้ำค่ะ”

ปาล์ม : “ใช้น้ำล้างก้น”

ครีม : “สระผมค่ะ”

แฟรงค์ : “รดน้ำต้นไม้ครับ”

เด็กๆ ยังช่วยกันตอบว่าเราใช้น้ำหุงข้าว ทำอาหาร เลี้ยงปลา และใช้ในการซักล้างต่าง ๆ

การ์ตูน (Animation) เรื่องบั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน เพื่อนๆ แมลงมาขอคำปรึกษาจากเด็กๆ เกี่ยวกับการเก็บน้ำไว้ในฤดูหนาว ซึ่งเด็กๆ ตั้งใจดูการ์ตูนมากเพราะต้องการช่วยเพื่อนแมลงให้ได้ ตอนหนึ่งในการ์ตูน จักจั่นถามเด็กๆ ว่าถ้าไม่มีน้ำจะเป็นอย่างไร ? คุณครูหยุดการ์ตูนไว้และเริ่มการอภิปราย

ครู : “ถ้าเราไม่มีน้ำเราจะเป็นอย่างไรบ้างคะ ?”

มิ้น : “ถ้าไม่มีน้ำพวกแมลงก็ไม่มีน้ำดื่ม พวกสัตว์ก็จะตายค่ะ”

ปริม : “ต้นไม้ก็จะแห้ง ป่าก็จะแห้งหมดค่ะ”

บราซิล : “คนก็จะตาย…”

มิ้น : “ไม่มีน้ำฟันจะผุค่ะ เพราะแปรงฟันไม่ได้”

เป็นที่น่าสนใจที่เด็กๆ คิดถึงสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวก่อนที่จะคิดถึงตัวเอง ซึ่งการมองเรื่องไกลตัว มองถึงสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และโลก นับว่าเป็นการคิดในระดับสูงสำหรับเด็กในระดับปฐมวัย

เมื่อดูการ์ตูนต่อจนจบ เด็กๆ ก็ระดมความคิดเพื่อช่วยหาทางออกให้กับเพื่อนแมลงในหัวข้อ “เราจะช่วยกันประหยัดน้ำได้อย่างไร ?”

ปาล์ม : “เราต้องตักน้ำและกินน้ำพอดีๆ เวลาเปิดก๊อกน้ำ ก็เอาถังมารองน้ำไว้ ไม่ให้น้ำไหลไป แล้วก็อย่าให้น้ำล้น”

มิ้น : “ใช้น้ำแต่พอดี ระวังไม่ให้น้ำหกทิ้งค่ะ”

เจี่ย : “เวลาล้างหน้าก็ให้เอามือถูหน้าไปด้วยจะได้ล้างหน้าสะอาดๆ ไม่ใช่เอาน้ำราดหน้าอย่างเดียวจะช่วยให้ประหยัดน้ำ”

ตาล : “พอเลิกใช้น้ำต้องปิดค่ะ”

เอิร์ท : “ต้องปิดให้สนิทด้วยครับ ไม่ให้น้ำหยด”

ภาพประกอบ 17 แผนผังความคิดของเด็กๆ เกี่ยวกับเรื่องน้ำ

ในการแสดงบทบาทสมมติในหัวข้อ การประหยัดน้ำ เด็กๆ สามารถคิดเรื่องราวในการแสดงได้อย่างน่าสนใจ

การแสดงเรื่อง “ผึ้งมิ้มจอมประหยัด”

ผู้แสดง

นุ๊ก : แมงมุม

เฟิร์น : ผึ้งมิ้ม

เอิร์ธ : จักจั่น

นักแสดงสมทบ

บ้าน : ปรายและน้ำหวาน

ต้นไม้ : กิ๊ก บรอนซ์และโอ๊ค

ตาล : แม่น้ำ

ผู้บรรยาย

มิ้น

เนื้อเรื่อง

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเจ้าแมงมุมตัวหนึ่งกำลังหงุดหงิดที่ไม่มีน้ำดื่ม จึงออกเดินทางไปหาน้ำดื่ม แมงมุมได้พบกับเพื่อนแมลงแต่แมลงทุกตัวก็บอกว่าพวกเขามีน้ำ แต่แบ่งให้ไม่ได้เพราะต้องเก็บไว้สำหรับฤดูหนาวที่กำลังจะมาถึงแล้ว เจ้าแมงมุมโมโหมากจึงไปหาแหล่งน้ำที่ต้นไม้ แมงมุมพบว่าต้นไม้แห้งเหี่ยวไม่มีน้ำ ไปดูที่แม่น้ำก็เหือดแห้ง แมงมุมเสียใจและร้องไห้ว่าไม่มีน้ำดื่ม ผึ้งมิ้มผู้ใจดีเชิญชวนแมงมุมมาที่บ้านและแบ่งน้ำให้ดื่ม และสอนวิธีประหยัดน้ำให้กับเจ้าแมงมุมจอมหงุดหงิด

ในระหว่างการแสดง ผู้แสดงทุกคนใส่อารมณ์ความรู้สึกในสถานการณ์การขาดแคลนน้ำได้อย่างสมบทบาท นุ๊กผู้แสดงแมงมุมทำท่าร้องไห้เสียใจมากที่ไม่มีน้ำดื่ม กิ๊ก บรอนซ์และโอ๊ค แสดงท่าทางต้นไม้แห้งเหี่ยวด้วยการทำคอตกแขนตก ส่วนตาลที่แสดงเป็นแม่น้ำที่เหือดแห้งก็ทำทางนอนนิ่งๆ เด็กๆ มีความเข้าใจว่าการขาดแคลนน้ำเป็นสิ่งอาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต เด็กๆ แสดงให้เห็นว่าน้ำเป็นสิ่งสำคัญกับชีวิตทั้งชีวิตตนเองและชีวิตผู้อื่น ผึ้งมิ้มผู้เก็บสะสมน้ำไว้ยามขาดแคลน ไม่สามารถทนดูเจ้าแมงมุมที่กระหายน้ำและกำลังจะอดน้ำตายได้ จึงแบ่งปันน้ำให้เจ้าแมงมุม และผึ้งมิ้มยังมองการณ์ไกลกว่านั้น จึงได้สอนวิธีการประหยัดน้ำให้กับเจ้าแมงมุมเพื่อเป็นการประหยัดและใช้น้ำอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคตอีกด้วย

“น้ำ...เพื่อสุขภาพ”

เด็กๆ มีส่วนร่วมในการคิดทำน้ำเพื่อสุขภาพ เมื่อดูจากทรัพยากรรอบๆ ตัว เราปลูกดอกอัญชันและใบเตยไว้หลังห้องเรียน ทุกคนจึงลงมติที่จะทำน้ำสมุนไพรเพื่อสุขภาพ เด็กๆ ได้เรียนรู้การทำน้ำสมุนไพรโดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม และทำน้ำสมุนไพร 3 ชนิด คือ น้ำดอกอัญชัน น้ำใบเตย และน้ำเก๊กฮวย ในขณะที่เด็กๆ กำลังต้มน้ำสมุนไพรอยู่นั้นได้มีบทสนทนาที่น่าสนใจแทรกอยู่มากมาย

ตูน : “ห๊อม หอม (ทำท่าสูดลมหายใจลึกๆ)”

โอ๊ค : “ดูสิน้ำเปลี่ยนสีแล้ว”

ชมพู่ : “ถ้าเป็นใบเตยน้ำจะเป็นสีเขียว เก๊กฮวยจะสีเหลืองๆ แล้วดอกอัญชันจะเป็นสีอะไรล่ะ“

ครีม : “เราว่าน่าจะสีม่วงๆ นะ เพราะดอกมันสีม่วงๆ “

บรอนซ์ : “หอมจัง น้ำลายไหล”

เด็กๆ ได้กลิ่นหอมของน้ำสมุนไพรต่างชนิดที่กำลังต้มอยู่ตลอดเวลา ทุกคนรอคอยจนเสร็จและได้ชิมรสของเครื่องดื่มน้ำสมุนไพรทั้ง 3 ชนิด ในช่วงเก็บล้างจะสังเกตเห็นว่าเด็กๆ จะคอยเตือนเพื่อนเรื่องการใช้น้ำอย่างประหยัดอยู่ตลอดเวลา

ชมพู่ : “พี่คะ ตาลไม่ประหยัดน้ำเลยค่ะ”

มิ้น : “เขาปิดน้ำไม่สนิทค่ะ”

ตาล : “เราไปปิดใหม่แล้ว น้ำไม่หยดแล้ว”

เด็กๆ ช่วยกันสังเกตและมาบอกมาฟ้องกับผู้วิจัยว่าเพื่อนๆ หลายคนไม่ประหยัดน้ำ บางคนจับกลุ่มกันพูดถึงการประหยัดน้ำที่ตัวเองได้ทำ มีการถามไถ่กับเพื่อนว่าได้ทำหรือเปล่า ใครได้ทำ ใครไม่ได้ทำ ใครไม่ประหยัดน้ำกันเป็นการใหญ่

ภาพประกอบ 18 การทำน้ำสมุนไพร

“จากความคิดสู่ผลงานศิลปะ”

กิจกรรมทัศนศึกษาในโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งฟาร์ม ที่มีการใช้แนวคิดเกษตรผสมผสาน และมีกิจกรรมการใช้น้ำอย่างคุ้มค่า ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากโครงการนี้มีที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนมากนัก ครูจึงพาเด็กๆ เดินเท้าไป โดยมีการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นห้ากลุ่ม ตามจำนวนตัวละครในการ์ตูน

ลุงเสงี่ยมและป้าลั้ง เจ้าของโครงการได้ให้การต้อนรับและเล่าเรื่องราวของการใช้ชีวิตด้วยการทำการเกษตรในวิถีพอเพียงด้วยภาษาอย่างง่ายๆ เด็กๆ ให้ความสนใจและพยายามจดจำเรื่องราวต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ ป้าลั้งพาเด็กๆ เดินชมโครงการทั้งหมดคือมีการทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และมีแหล่งน้ำที่มีน้ำใช้ตลอดปี ป้าลั้งได้อธิบายให้เด็กๆ ฟังว่าน้ำมีความสำคัญกับชีวิตมาก ในโครงการหนึ่ง

ผู้วิจัย : “จะไปไหนกันครับเจี่ย ?”

เจี่ย : “ไปเล้าหมูครับ ไปดูหมู จะวาดรูปหมู”

ผู้วิจัย : “ไม่เหม็นเหรอครับ ?”

ปริม : “ต้องมาดูว่ามันเป็นอย่างไร จะได้วาดได้เหมือนค่ะ?

มิ้ว : “เหม็นมากค่ะ” (หัวเราะ)

ภาพประกอบ 19 การบันทึกการเรียนรู้โดยการวาดภาพที่เล้าหมู

เมื่อทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้มีการนำเสนอภาพวาดของแต่ละกลุ่ม จากภาพวาดและการอธิบายของเด็กๆ ทุกกลุ่มจะเห็นได้ว่าเด็กๆ มีความเข้าใจในเรื่องการเกษตรแบบผสมผสานและการใช้

น้ำ เป็นสิ่งที่เด็กต้องใช้ในการทำกิจกรรมตลอดทั้งวัน ผู้วิจัยจึงได้เห็นพฤติกรรมและบทสทนาเกี่ยวกับน้ำจากเด็กๆ อยู่ตลอดเวลา ในกิจกรรมทำสวนเด็กๆ แบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่มเพื่อปลูกข้าวและเพาะถั่วเขียว เด็กๆ ที่ทำหน้าที่รดน้ำ จะมีความระมัดระวังมากขึ้น พยายามไม่ให้น้ำหกอย่างไร้ประโยชน์ คุณครูบอกเด็กๆ ว่าไม่ให้รดน้ำมากเกินไปเพราะกลัวว่าต้นถั่วจะเน่า เด็กๆ จึงค่อยๆ รดน้ำ และเมื่อมีน้ำเหลืออยู่ในบัวรดน้ำ เด็กๆ ก็นำไปรดต้นไม้ต้นอื่นๆ แทน

ในช่วงแปรงฟัน เด็กๆ ก็จะคุยและตักเตือนกันเรื่องการใช้น้ำอย่างประหยัดน้ำ ชักชวนกันท่องข้อตกลงของห้องกันเสมอๆ แม้กระทั่งเวลาก่อนนอนพักกลางวันก็ท่องข้อตกลงกันเป็นที่สนุกสนาน และเมื่อเจอผู้วิจัยครั้งใดก็จะเข้ามาท่องและทำท่าประกอบให้ฟังอย่างสนุกสนาน

“ดื่มน้ำจนหมด ปิดน้ำให้สนิท ช่วยกันวันละนิด มีน้ำใช้ตลอดปี”

“ในหลวงของหนู ผู้นำเศรษฐกิจพอเพียง”

หน่วยการเรียนรู้ “ในหลวงกับความพอเพียง” จัดขึ้นในช่วงสัปดาห์ของวันเฉลิมพรชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และเป็นวันพ่อแห่งชาติ เด็ก ๆได้มีโอกาสถวายความจงรักภักดีต่อพระองค์ท่าน ช่วยกันตกแต่งเทียนเพื่อใช้ในพิธีจุดเทียนชัยถวายพระพร กล่าวคำถวายพระพร และร่วมกันร้องเพลง “พ่อของแผ่นดิน” หลังจากพิธีถวายพระพร เด็กๆ ได้ทำการ์ดอวยพรสำหรับพ่อของตนเองเพื่อนำไปกราบพ่อที่บ้าน จะเห็นได้ว่าในช่วงพิธี เด็กๆ ทุกคนมีความสงบ ตั้งใจ มีสมาธิเป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 20 พิธีถวายพระพร

“กินอยู่แบบง่าย ๆ ตามรอยพ่อหลวง”

เด็กๆ เพาะถั่วเขียวมาได้ระยะเวลาหนึ่งจนกลายเป็นถั่วงอกแล้ว จึงสามารถเก็บผลผลิตมาทำเป็นอาหารที่จัดว่าเป็นอาหารที่ราคาประหยัด เรียบง่าย มีประโยชน์ และเป็นอีกหนึ่งรายการอาหารทรงโปรดของในหลวงของเรา เด็กๆ ได้หัดทำ “ผัดถั่วงอก” ซึ่งประกอบด้วยถั่วงอก เต้าหู้เหลือง ต้นหอม และเครื่องปรุงรสต่างๆ เด็กๆ สามารถทำเองได้แบบง่ายๆ

ปริม : “เราขอเป็นคนหั่นเต้าหู้นะ”

ครีม : “เราหั่นต้นหอมนะ เราเคยช่วยแม่เราหั่นบางทีก็แสบตา”

เจี่ย : “เราเป็นคนผัดนะ”

เฟิร์น : “เดี๋ยวเราช่วยชิม”

เมื่อปรุงเสร็จและทุกคนลงความเห็นว่าอร่อยได้ที่แล้ว ผัดถั่วงอกฝีมือเด็กๆ ก็ได้เป็นอาหารอันแสนประหยัดในมื้อกลางวันวันนั้นเอง

“โครงการในพระราชดำริชุบชีวิตชาวไทย”

หมู่บ้านหนองมะค่าเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ไม่ไกลจากโรงเรียนบ้านหนองขาม แต่เดิมพื้นที่ในหมู่บ้านเป็นดินทรายยากแก่การเพาะปลูก ทำให้ชาวบ้านขาดอาชีพทำกิน ต้องไปทำงานในเมืองกันเป็นส่วนใหญ่ แต่ด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินารถ ปัจจุบันหมู่บ้านหนองมะค่าได้ทำงานสนองโครงการในพระราชดำริ ทั้งโครงการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และโครงการกระบือพระราชทาน ล้วนแต่ทำให้ชีวิตของชาวบ้านดีขึ้น ทุกคนมีอาชีพทำกินในท้องถิ่นของตน พัฒนาหมู่บ้านและมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมมาก

เด็กๆ ได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้โครงการในพระราชดำริดังกล่าว ได้เห็นขั้นตอนของการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตั้งแต่ การนำกระบือพระราชทานมาไถไร่เพื่อปลูกต้นหม่อน ได้เห็นวิธีการเลี้ยงไหมทุกขั้นตอนจนได้ออกมาเส้นไหมและนำไปทอเป็นผ้าไหมราคาแพง ชาวบ้านในหมู่บ้านต่างถ่ายทอดถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านให้เด็กๆ ฟังด้วยความซาบซึ้ง เด็กๆ จึงได้รับความรู้สึกและเข้าใจถึงความจงรักภักดีของชาวไทยที่มีต่อพระองค์ท่านอย่างชัดเจน

ภาพประกอบ 21 ดูงานหม่อนไหม โครงการในพระราชดำริ

คุณครูสอนเด็กๆ เรื่องในหลวง พ่อของแผ่นดิน ทรงมีบุญคุณต่อปวงชนชาวไทยทั้งประเทศ เด็กๆ เคยเห็นในหลวงจากโทรทัศน์ สื่อต่างๆ และจากพระบรมฉายาลักษณ์ที่อยู่ในห้องเรียน ภาพที่เด็กๆ มองพระองค์ท่านนับว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจมาก

ครู : “เด็กๆ รู้ไหมคะว่าในหลวงท่านทรงทำอะไรให้กับคนไทยบ้าง ?”

มิ้น : “หนูเคยเห็นในหลวงในโทรทัศน์ ในหลวงคอยช่วยเหลือคนจนๆ ค่ะ”

เอิร์ธ : “ในหลวงช่วยคนน้ำท่วมครับ”

เจี่ย : “ในหลวงโบกเขื่อนช่วยคนน้ำท่วมด้วยครับ”

นุ๊ก : “บางทีในหลวงก็ทำฝนปลอมครับ”

ครู : “ในหลวงทรงมีบุณคุณกับคนไทยทุกคน ที่เรามีอยู่มีกินกันทุกวันนี้ก็เพราะว่าท่านช่วยดูแลเรา ในหลวงก็เหมือนพ่อของคนไทยทุกคน เราจึงต้องเป็นเด็กดี ตั้งใจเรียน และมีชีวิตที่พอเพียงอย่างที่ในหลวงทรงสอนเรา แค่นี้ก็ทำให้ในหลวงดีใจแล้วล่ะ”

เด็กๆ : “หนูจะเป็นเด็กดี หนูจะตั้งใจเรียน หนูรักในหลวงครับ / ค่ะ”

“หนูเข้าใจ...การใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ”

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กๆ หลังการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ เด็กๆ มีพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ เด็กๆ รู้จักเลือกที่จะทำงานตามศักยภาพของตัวเองอย่างพอประมาณ กล่าวคือ ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถทำงานนั้นๆ ได้เพียงลำพัง แต่เดิมเด็กอาจจะละทิ้งงานนั้นไปเลย แต่หลังจากการใช้นวัตกรรม เด็กๆ รู้จักแก้ปัญหาด้วยวิธีอื่นๆ จนสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เช้าวันหนึ่ง แฟรงค์เห็นรั้วไม้ในสวนหลังห้องอนุบาลหล่นลงมาจากตอไม้ที่พาดไว้ แฟรงค์พยายามยกขึ้นมาพาดไว้เหมือนเดิม แต่ไม่สามารถทำได้

แฟรงค์ : “เร็ว มาช่วยกันหน่อย !!!! “ (ตะโกนเสียงดัง)

เพื่อนๆ ที่ทำงานหรือเล่นอยู่บริเวณนั้นต่างมาช่วยแฟรงค์ยกรั้วไม้นั้นพาดไว้บนตอไม้ได้เหมือนเดิม

แฟรงค์ : “ขอบใจ ๆ”

ครั้งหนึ่งในขณะที่เด็กๆ กำลังล้างจานหลังจากรับประทานอาหารกลางวัน ปาล์มต้องการดึงสายยางออกจากก๊อกน้ำเพื่อจะม้วนเก็บให้เรียบร้อย ปาล์มพยายามดึงเท่าไรก็ไม่สามารถดึงสายยางออกจากก๊อกน้ำได้ ได้แต่โหนตัวอยู่ใต้ก๊อกน้ำ

ปาล์ม : “ช่วยด้วย !!!! “

ปาล์มร้องให้ช่วยแต่เพื่อนๆ ไม่เข้าใจว่าปาล์มเป็นอะไร

ปาล์ม : “ช่วยกันหน่อย ดึงไม่ออก“

เฟิร์น : “มา เราช่วยเอง”

เฟิร์นเป็นเด็กตัวใหญ่ที่สุดในห้องและแข็งแรงมาก จึงสามารถดึงสายยางออกจากก๊อกได้อย่างง่ายดาย

ปาล์ม : “ขอบใจนะ”

จากสถานการณ์ทั้งสองนี้จะเห็นว่าเด็กมีพฤติกรรมไม่นิ่งดูดายกับสิ่งของที่เสียหาย หากแต่เมื่อเขาพยายามแก้ปัญหาแล้วแต่ไม่สามารถแก้ไขได้เองโดยลำพัง เกินความสามารถ รู้จักประมาณตนจึงได้ขอความช่วยเหลือจากเพื่อน และเพื่อนๆ ก็มีน้ำใจที่จะช่วยเหลือ ทำให้ทุกอย่างสำเร็จไปได้ด้วยดี นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ จึงมีผลในการพัฒนาค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณให้กับเด็กๆ ได้อย่างเห็นผลชัดเจน

ผลกระทบอันเกิดขึ้นจากการวิจัย

ผลกระทบต่อผู้วิจัย

ความมั่นใจเชิงวิชาการ

ผู้วิจัยเกิดความมั่นใจในการนำความรู้ องค์ความรู้ หลักการ ทฤษฎีและประสบการณ์ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม และ/หรือ ผลิตนวัตกรรมทางการเรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ได้พิสูจน์แล้วว่า การทำตามหลักการและทฤษฎีที่ถูกต้อง ก่อให้เกิดผลอันพึงประสงค์ดังที่ตั้งความมุ่งหมายไว้จริง

การทำงานร่วมกับชุมชน

ในระหว่างการทำวิจัย ผู้วิจัยจะต้องทำงานร่วมกับชุมชนทั้งขอความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขอข้อมูล ความรู้ ต้องติดต่อประสานงานกับคนในชุมชน และนอกชุมชน ทำให้ได้ฝึกฝนการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเข้าสังคมโดยเฉพาะสังคมชนบท การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทำให้ได้เพื่อน พี่น้อง และเครือข่ายที่จะทำงานในลักษณะนี้ต่อไป

ความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กเล็ก

การทำงานกับเด็กเล็กเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ตัวอย่างเช่นในสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ เนื่องจากในระหว่างกิจกรรมก่อนเริ่มการเรียนที่นักเรียนจะต้องส่งเทียนทำสมาธิ เกิดเหตุการณ์อื่นเข้ามาแทรก ทำให้กิจกรรมนี้ยุติลงไป ไม่เสร็จสมบูรณ์ ทำให้ทั้งวันนั้นเด็กไม่สามารถทำกิจกรรมอื่นๆ อีกต่อไปได้ เนื่องจากไม่มีสมาธิตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว ครูถามเด็กคนหนึ่งขณะทำกิจกรรมในการทดลองว่า “เป็นไง ไหวไม๊” เด็กตอบว่า “ไม่ไหวแล้วครับ” ทั้งๆ ที่ในการทดลองทุกครั้งเด็กจะมีความสุข สนุก และตั้งตารอคอยให้การทดลองมาถึง ซึ่งพวกเขาจะได้ทำกิจกรรมสนุกๆ มากมาย แต่ในวันนี้เพียงแค่กิจกรรมทำสมาธิก่อนเริ่มการเรียนมีสิ่งแปลกปลอมมาสอดแทรก ก็ทำให้เด็กทั้งห้องหมดสมาธิลง ทำให้วันนั้นทั้งวันต้องปล่อยเด็กไปเล่น และทำกิจกรรมใหม่ในวันรุ่งขึ้น จากเหตุการณ์ในครั้งนี้ก็ได้เปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กเล็กของผู้วิจัยไปพอสมควร ทำให้ได้รู้ว่า ทุกการกระทำทุกวินาที ล้วนมีเหตุผล และต้องมีความระมัดระวังเป็นอย่างมาก หากจะต้องทำงานกับเด็กเล็ก

การปรับตัวให้เข้ากับบริบท

นวัตกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยนี้ เกิดขึ้นจากการนำเอาหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาผสานกับแนวการสอนของชั้นอนุบาลโรงเรียนบ้านหนองขาม ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แนววอลดอร์ฟและการใช้ป่า ธรรมชาติ ท้องถิ่น เป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งครูปณิตา ศิลารักษ์ ครูประจำชั้นอนุบาล ได้ยึดถือแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบนี้มาตั้งแต่เข้ามาสอนที่โรงเรียนบ้านหนองขาม ผู้วิจัยที่เป็นบุคคลภายนอกที่จะนำสิ่งแปลกปลอมเข้าไปสู่กระบวนการเรียนรู้จึงต้องปรับแนวทางของตนเองให้เข้ากับบริบทและแนวทางหลักการชั้นอนุบาลที่นี่ ด้วยเหตุนี้เองจึงก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันของผู้วิจัยและครูปณิตา ซึ่งเป็นการทำงานที่หนัก ใช้เวลาและความคิดเป็นอย่างมาก เนื่องจากต้องทำให้เทคโนโลยีการศึกษาหลอมรวมกับเรื่องราวของธรรมชาติ บริบททางสังคม และแนวการสอนที่เป็นเอกลักษณ์ จนได้นวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมออกมา ยกตัวอย่างเช่น การ์ตูน (animation) ที่เป็นส่วนหนึ่งของสื่อในการจัดการเรียนรู้ของนวัตกรรม มีความขัดแย้งกับแนวการสอนของชั้นอนุบาลเป็นอย่างมาก จึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตัวละครเป็นแมลงที่มีอยู่จริงในโรงเรียน ให้เด็กได้เชื่อมโยงกับธรรมชาติรอบตัว ให้คิดว่าแมลงในการ์ตูนนั้นคือแมลงจริงๆ ที่อยู่ในป่าหลังโรงเรียน และการออกแบบการดำเนินเรื่องก็ทำเรื่องราวทั้งหมดสอดคล้องกับบริบทของเด็ก ทำให้เด็กเชื่อ และคล้อยตามไปกับตัวละครเหล่านั้น ประกอบการนำเสนอการ์ตูนแต่ละครั้ง จะใช้แนวคิดของการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ คือการใช้เป็นจังหวะ อย่างสม่ำเสมอ โดยเด็กๆ จะรู้ได้ว่าวันไหนจะได้ทำกิจกรรม วันไหนจะได้ชมการ์ตูน เด็กๆ จะรอคอย และจะไม่เรียกร้องดูการ์ตูนนอกเหนือจากเวลาที่เราได้วางแผนไว้

การให้การศึกษาด้วยความรักและความจริง

ในระหว่างการทดลอง ผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้สังเกตการณ์ ฝังตัวอยู่กับเด็ก เด็กจะมองเหมือนผู้วิจัยเป็นเพื่อน เป็นพี่ ไม่ได้อยู่ในบทบาทของครู ดังนั้นผู้วิจัยจะเห็นพฤติกรรมของเด็กมากกว่าผู้สอน ในการสังเกตพฤติกรรมนี้มุ่งเน้นการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงของค่านิยมที่ตั้งความมุ่งหวังไว้ แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องสังเกตพฤติกรรมอื่นๆ ไปด้วย

ในระหว่างช่วงนอนกลางวันในวันหนึ่งของการทดลองผู้วิจัยสังเกตว่า “มิ้น” เล่นกับ “ตูน” และ “นุ๊ก” โดยมิ้นเป็นคนตี ตูน และนุ๊กอย่างแรงหลายครั้ง ผู้วิจัยเข้าใจว่ามันการเล่นกันโดยมีข้อตกลงบางอย่าง ทำให้ตูนกับนุ๊กไม่ตอบโต้ ต้องยอมโดนตีอยู่อย่างนั้น จนสักครู่หนึ่งนุ๊กทนไม่ไหวจึงเดินเข้ามา

ในวันรุ่งขึ้นครูอนุบาลได้อบรมมิ้นไปในทำนองว่า มิ้นเป็นศิษย์รัก เป็นคนที่ครูอบรมมาอย่างดี เปรียบเสมือนลูกของครูคนหนึ่ง มิ้นเป็นที่รักของครูและเพื่อน คอยช่วยเหลือทุกคนด้วยความจริงใจ แต่ในวันนี้มิ้นเปลี่ยนไป ครูไม่รู้จะทำอย่างไร ไม่เข้าใจว่าทำไมถึงเป็นเช่นนี้ ครูน้ำตานองด้วยความตื้นตันและเสียใจ เสียใจที่ต้องว่าลูกศิษย์ของตน และเสียใจที่มิ้นเป็นแบบนี้ มิ้นที่ได้ฟังก็น้ำตาไหล แต่ไม่ได้ร้องไห้โวยวาย และก็มีเด็กๆ บางคนร้องไห้ตามครูเหมือนกัน และช่วงเวลานี้ก็ผ่านไป ทุกคนทำกิจกรรมกันตามปกติ

ครูถาม “ปาล์ม” นักเรียนที่ร้องไห้พร้อมๆ กับครูตอนที่อบรมมิ้น ว่า

“ปาล์ม หนูร้องไห้ทำไมลูก ...”

“หนูรักครูต้าที่สุดเลยครับ...”

ปาล์ม และเด็กๆ คนอื่นคงสัมผัสได้กับความรักและความเสียใจของครูที่มีต่อมิ้น อันที่จริงแล้วปาล์มจะเป็นเด็กที่ไม่เคยบอกว่ารักครู ไม่ติดครู ออกจะดื้อกับครูมากด้วยซ้ำ แต่ก็เห็นใจครูที่ต้องมาเสียใจกับเพื่อนของตนเอง จนต้องบอกคำที่ต้องรวบรวมความกล้าที่สุดออกไปว่า “รัก” คุณครู

หลังจากวันนั้นมิ้นก็กลับมาเป็นมิ้นคนเดิม ที่ขยัน คอยช่วยเหลือ และเป็นกำลังหลักในการจัดนิทรรศการแสดงผลการวิจัยในครั้งนี้

จากเหตุการณ์นี้ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักว่า ความรัก ที่ครูได้ให้กับศิษย์นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กได้ และความจริงกับเหตุผลที่ฟังดูแล้วยากยิ่งกับวัยอนุบาลที่จะรับรู้นั้นก็สามารถนำมาใช้ได้จริง แต่ต้องมีจังหวะเวลาที่ถูกต้อง เหมือนกับที่ครูได้อบรมมิ้นด้วยเหตผลอย่างผู้ใหญ่ และให้

ผลกระทบต่อครูอนุบาล

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดของครูอนุบาลคือการยอมรับเอาเทคโนโลยีการศึกษาในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้วิจัยนำเข้าไปจัดกิจกรรมให้เด็ก เนื่องจากครูอนุบาลได้จัดการเรียนรู้ตามแนวทางของตนเอง และพัฒนาแนวทางดังกล่าวด้วยวิธีการทางการวิจัยจนเข้ากับบริบทต่างๆ ของโรงเรียนและตัวเด็กอย่างกลมกลืน จนแทบไม่มีข้อบกพร่องใดๆ ให้พัฒนา แต่ด้วยความสำคัญและที่มาของการวิจัยในครั้งนี้ มีความสำคัญที่น่าสนใจ และอาจก่อให้เกิดแนวทางใหม่ในการปลูกฝังค่านิยมอื่นๆ กับเด็กอนุบาล ครูอนุบาลจึงอนุญาตให้ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามา แต่ต้องปรับให้เข้ากับแนวทางที่มีอยู่ และผลที่ออกมาก็ทำให้ครูพึงพอใจ และประหลาดใจว่าการทดลองนี้ได้ผลเกินที่คาดหวังไว้ ทำให้ครูยอมรับว่า การนำสิ่งแปลกใหม่เข้ามาโดยการพัฒนาและทำงานร่วมกันจนเหมาะสม ทำให้เกิดการพัฒนาทั้งตัวเด็ก ครู และแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

ผลกระทบต่อเด็กอนุบาล

การเปลี่ยนแปลงของเด็กอนุบาล เป็นวัตถุประสงค์ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายตามตัวแปรตามในหัวข้อต่างๆ ต่อไปนี้

ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ในการประหยัดทรัพยากร

การปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ในการประหยัดทรัพยากร เป็นสาระในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 “ไม่มีน้ำ ไม่มีชีวิต” เด็กๆ จะได้เรียนรู้ว่าเด็กต้องใช้ทรัพยากรต่างๆ ในการดำเนินชีวิต และน้ำก็เป็นทรัพยากรสำคัญที่เด็กๆ มีกิจกรรมที่ต้องใช้น้ำที่โรงเรียน ทุกวัน และบ่อยครั้งที่สุด ตั้งแต่การถูห้อง ล้างมือ ล้างเท้า ล้างจาน รดน้ำต้นไม้ ล้วนแล้วแต่ใช้น้ำทั้งสิ้น เมื่อทำการทดลองใช้นวัตกรรมแล้ว เด็กๆ มีค่านิยมในการประหยัดน้ำ และใช้น้ำอย่างมีความพอประมาณมากขึ้น เด็กบางคนมีการคิดไตร่ตรองก่อนใช้น้ำ เช่น หากจะรดน้ำเมล็ดพืชที่กำลังจะงอก จะต้องใช้น้ำปริมาณแตกต่างจากการรดน้ำทั่วไปหรือไม่ จะต้องรดน้อยลงหรือมากขึ้น จะใช้สายยางฉีด หรือใช้บัวรดน้ำ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงไปถึงการใช้ทรัพยากรอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ไฟฟ้า กระดาษ สี และผลที่เกินคาดคิดก็คือ

ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ในการรับประทานอาหาร

การปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ในการรับประทานอาหาร เป็นสาระในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “แม่โพสพ แม่ของทุกคน” ผลของการวิจัยในส่วนนี้สามารถวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ซึ่งได้แก่ การตักข้าว ตักกับข้าว การหยิบอาหารว่างที่นักเรียนจะต้องกะปริมาณให้พอกับความต้องการของตนเอง ไม่รับประทานเหลือ หรือรับประทานน้อยเกินไปจนไม่อิ่ม ซึ่งนักเรียนได้แสดงพฤติกรรมนั้นออกมาได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ในการทำงานและการเล่น

ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ซึ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้สุดท้าย ซึ่งถือว่า “ในหลวงกับความพอเพียง” เด็กๆ จะได้เรียนรู้ว่ากิจกรรมทั้งหมดที่ได้ทำมานั้นความจริงแล้วเป็นแนวความคิดของในหลวงที่เด็กๆ เคารพรัก ยิ่งทำให้กิจกรรมต่างๆ ทวีความสำคัญขึ้น เด็กๆ รู้สึกภาคภูมิใจ และพยายามจะทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความพอเพียง มีการสำรวจนิสัยของตนเองและผู้อื่นว่าต้องปรับปรุงอย่างไรบ้าง เมื่อเด็กๆ ปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองแล้ว จะมาเล่า มาอวด ให้ผู้วิจัย หรือ ครู ให้ได้ฟัง

ในระหว่างการทดลองทั้ง 3 สัปดาห์ เด็กๆ ได้ทำกิจกรรมมากมาย ได้ชมการ์ตูน แสดงบทบาทสมมติ ทำสวน เพาะต้นข้าวและถั่วงอก ได้ทำอาหาร ทัศนศึกษาตามที่ต่างๆ และกิจกรรมอื่นๆ ที่สอดคล้องกับการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ เด็กๆ ได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ได้คิด ได้ทำ ได้แสดงออก จนได้เกิดค่านิยมที่พึงประสงค์ตามที่ผู้วิจัยได้ตังความมุ่งหวังไว้ และในช่วงก่อนปิดภาคเรียน ผู้วิจัย ครูอนุบาล และเด็กอนุบาลทุกคนก็ได้จัดนิทรรศการ “เด็กในป่ากับความพอเพียง” ซึ่งเป็นการแสดงผลการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ โดยมีนักเรียนซึ่งเป็นผลของการทดลองเป็นผู้อธิบาย ซึ่งได้รับเกียรติจาก ครูในโรงเรียนใกล้เคียง ผู้ปกครอง ศึกษานิเทศก์ ผู้นำชุมชน นายอำเภอ และผู้สนใจ มาเข้าร่วมนิทรรศการมากกว่า 40 ท่าน เข้าร่วมงาน เด็กๆ ได้แสดงออกถึงการมีค่านิยมที่พึงประสงค์อันเกิดจากการทดลองให้ผู้เข้าร่วมชมนิทรรศการได้ฟัง พวกเขาแนะนำกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ทำตลอดระยะเวลา 3 สัปดาห์ และผลก็คือพวกเขามีความรู้ และสามารถปฏิบัติตนอย่างมีความพอเพียงในแบบเด็กๆ ได้

ผลกระทบต่อสังคม

การวิจัยในครั้งนี้มีผลกระทบต่อสังคมในส่วนอื่นๆ นอกจาก ครู ผู้วิจัย และเด็กอนุบาล เนื่องจากทั้งในกระบวนการทดลอง และผลของการทดลอง ได้กระจายไปสู่ภาคส่วนต่างๆ ในชุมชน ทำให้เกิดการร่วมมือในการทำงาน และการพัฒนาต่างๆ โดยเฉพาะด้านแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ของเด็กอนุบาล ซึ่งผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการวิจัยออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

เครือข่ายในโรงเรียน

เครือข่ายในโรงเรียน ได้แก่ ครูผู้สอนชั้นอื่นๆ ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอื่นๆ ก็มีส่วนในการสนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำ ให้กำลังใจ เช่น ผู้ปกครองชั้นอื่นๆ และภารโรง ช่วยพาเด็กๆ ครู และผู้วิจัยไปตามสถานที่ต่างๆ ในกิจกรรมทัศนศึกษา ทั้งใกล้และไกล โดยไม่เอาค่าใช้จ่ายใดๆ ภารโรงช่วยจัดสิ่งแวดล้อม จัดนิทรรศการ และการที่ผู้ปกครองชั้นอื่นช่วยมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ในการทำขนมนางเล็ดซึ่งเป็นการถนอมอาหารจากข้าวที่กินไม่หมด ในวันจัดนิทรรศการผู้ปกครองชั้นอนุบาลแทบทุกคนมาช่วยกันจัด ขายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ เป็นการทำงานร่วมกันของทั้งผู้วิจัย ครู ผู้ปกครองและเด็กอนุบาล ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีซึ่งกันและกัน และเป็นการแจ้งให้ผู้ปกครองรู้ว่าผู้วิจัยได้เข้ามาทำกิจกรรมอะไรกับบุตรหลานของพวกเขา

ผู้เข้าชมนิทรรศการ

ผู้เข้าชมนิทรรศการทุกคนจะได้รู้แนวการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทั้งเทคโนโลยีทางการศึกษา นวัตกรรมการศึกษาแบบวอลดอร์ฟ และการใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ทำให้เกิดแนวความคิดและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้เข้ากับบริบททางสังคมของตนเอง อาจได้เห็นแนวทางการออกแบบกิจกรรมต่างๆ ตามศักยภาพของเด็ก ได้มุมมองการจัดการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ และเปลี่ยนความเดิมที่คิดว่าเด็กอนุบาลมีข้อจำกัดมากในการจัดประสบการณ์ต่างๆ

สังคมภายนอก

คำถามที่ได้จากสังคมคำถามหนึ่งซึ่งเป็นคำถามที่มีความสำคัญในการวิจัยในครั้งนี้ก็คือ “ทำไมถึงต้องทำกับเด็กอนุบาล” คำถามนี้มาจากเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งสยาม อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ที่ผู้วิจัยติดต่อขอนำเด็กๆ เข้าชมพิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งสยาม ซึ่งมี “ถ้ำชูชก” ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ใน

เจ้าหน้าที่ “ทำไมอาจารย์ ถึงเลือกทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับเด็ก อนุบาลล่ะคะ”

ผู้วิจัย “ทำไมเหรอครับ คุณมีความคิดเห็นอย่างไร ทำไมคุณถึงถามผมแบบนี้”

เจ้าหน้าที่ “ดิฉันคิดว่าเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องยาก ไม่น่าจะนำมาสอนให้กับเด็กเล็กแบบนี้ อย่างนี้จะรู้เรื่องกันเหรอคะ”

ผู้วิจัย “เด็กนี่แหล่ะครับ ที่เราต้องรีบปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้เขา ถ้าทำกับผู้ใหญ่ก็คงจะสายเกินไป และการทดลองของผมในระยะแรกก็ได้ผลน่าพอใจ เด็กๆ สามารถเรียนรู้และเปลี่ยนพฤติกรรมได้จริงๆ ครับ”

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำให้ความเข้าใจในการเรียนรู้ของเด็กอนุบาลเปลี่ยนไป หลายคนยังคิดอยู่ว่าการเรียนรู้เรื่องยากซับซ้อน ไม่สามารถทำกับเด็กอนุบาลได้ ซึ่งนั่นก็อาจมีส่วนถูก เพราะเด็กอนุบาลมีประสบการณ์น้อย ต้นทุนน้อย อาจทำให้การเข้าใจเป็นไปได้ยาก แต่หากเรามองกลับกันว่า เราสามารถหยิบยกเอาต้นทุนอันน้อยนิดของเขามาทำให้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของเขา ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม และเติมลงไปในบุคลิกที่ยังว่างเปล่าอยู่ ทำให้มีค่านิยมที่ดีไปตลอดชีวิต

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดแนวคิดที่สำคัญแนวคิดหนึ่งก็คือ “การปลูกฝังค่านิยมในเด็กเล็ก สามารถกระทำได้ โดยต้องคำนึงถึงบริบทของตัวนักเรียนเป็นหลัก” ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่า ไม่ว่าจะปลูกฝังค่านิยมที่ดีใดๆ ก็สามารถทำได้กับเด็กเล็ก เพียงแต่ต้องปรับใกับเด็กเท่านั้นเอง

ภาคผนวก ง

การเผยแพร่งานวิจัย

นิทรรศการ “เด็กในป่ากับความพอเพียง”

ผู้วิจัยและครูอนุบาลได้จัดแสดงผลการวิจัย ในวันที่ 25 มีนาคม 2551 ณ โรงเรียนบ้านหนองขาม โดยมี นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ครู ผู้ปกครองและผู้สนใจ เข้าชมกว่า 50 คน

บทสัมภาษณ์ วารสารวงการครูและผู้ปกครอง

ฉบับประจำเดือน กรกฎาคม 2551

"ใครๆ ก็ว่าหนูคงเรียนรู้เรื่องความพอเพียงไม่ได้ เพราะยากเกิน..." ใครๆ ก็ว่า หนูอยู่ป่าไม่จำเป็นต้องรู้เรื่องพอเพียงหรอก เพราะไม่มีอะไรให้ฟุ่มเฟือยอยู่แล้ว..."

ขอบอกว่าไม่จริงเลย ที่ว่าเด็กเรียนรู้เรื่องความพอเพียงไม่ได้ เพราะยากเกิน และขอยืนยันว่า ไม่จริงเป็นอย่างยิ่งที่ว่า เด็กอยู่ป่าไม่จำเป็นต้องรู้เรื่องความพอเพียงหรอก เพราะไม่มีอะไรให้ฟุ่มเฟือยอยู่แล้ว เพราะผลสะท้อนจากงานวิจัยทำให้ทราบข้อมูลเบื้องลึกว่าจริงๆ เด็กอยู่ป่าก็แอบฟุ่มเฟือยไม่แพ้เด็กที่อาศัยในป่าปูนเหมือนกัน และผลวิจัยชิ้นนี้ยังสะท้อนข้อมูลอีกว่า การที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปลูกฝังค่านิยมเรื่องการอยู่อย่างพอเพียงในเด็กเล็กนั้น ไม่ใช่เรื่องยากเลยสักนิด

คุณนภสินธุ์ เสือดี หรือคุณไต้ฝุ่น นิสิตการศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นผู้ที่บอกกับเราว่า ***"เราสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กอนุบาลด้วยวิธีอันง่ายจนน่าประหลาด แต่วิธีนั้นๆ ต้องเกิดจากการวางแผน หลักการทฤษฎีที่ถูกต้อง และความสอดคล้องกับบริบทของเด็กๆ ของเรา"*** พร้อมกับโชว์ผลงานการวิจัยที่มีชื่อว่า การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ สำหรับนักเรียนปฐมวัย กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นผลงานการวิจัยที่ทำร่วมกับ อาจารย์ปณิตา ศิรารักษ์ ครูอนุบาลโรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

เด็กในป่ากับความพอเพียง

"เป็นงานวิจัยที่เกิดจากความตั้งใจของผมที่ว่า อยากหาคำตอบให้กับคำถามที่ว่า เด็กในเมืองกับเด็กชนบท ใครมีความพอเพียงมากกว่ากัน? แน่นอน คนทั่วไปมักมองว่า เด็กชนบทต้องมีความพอเพียงมากกว่าเด็กในเมืองอยู่แล้ว ผมจึงอยากรู้ว่าทำไมจึงคิดกันเช่นนั้น ผมจึงลงพื้นที่ไปศึกษา โดยเลือกที่จะทำการศึกษาในโรงเรียนบ้านหนองขาม ด้วยเหตุผลว่า เป็นพื้นที่ที่สะดวกที่สุด

จากการสังเกต และเก็บข้อมูลอยู่ประมาณ 1 ปีการศึกษา ทำให้พบข้อมูลที่น่าสนใจว่า เด็กในชนบทมีปัญหาเรื่องความไม่พอเพียงอยู่มาก เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย เด็กต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ แต่พ่อแม่ก็ไป

คุณนภสินธุ์ เสือดี หรือไต้ฝุ่น

นำเสนองานวิจัยในงาน “เปิดขอบฟ้าคุณธรรม”

งานวิจัยนี้ได้รับคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมวิชาการ “เปิดขอบฟ้าคุณธรรม” ในวันที่ 29 สิงหาคม 2551 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ

เว็บไซต์ www.porpeingkids.co.nr

การเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงจัดทำ www.porpiengkids.co.nr ไว้เพื่อเผยแพร่งานวิจัย ได้รวบรวมบทความ ข้อมูล และสื่อต่างๆ ไว้ให้ผู้สนใจได้ชม

ผู้วิจัยมีความยินดีอย่างยิ่งในการเผยแพร่งานวิจัยนี้ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังค่านิยมหรือจริยธรรมด้านอื่นๆ

ภาคผนวก จ

แบบประเมินคุณภาพนวัตกรรม

ภาคผนวก ฉ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

และหนังสือขอความอนุเคราะห์

รายชื่อ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบนวัตกรรมการเรียนรู้
เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

ผศ.ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช	อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาวิจัยและประเมินผล มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ดร.ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์	ศึกษานิเทศก์ 9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุร เขต 1
ครูปณิตา ศิลารักษ์	ครู โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา

ผศ.วิวรรธ จันทร์เทพย์	อาจารย์ประจำโปรแกรมเทคโนโลยี - และนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผศ.ดร.ไพบูลย์ เปานิล	อาจารย์ประจำโปรแกรมเทคโนโลยี - และนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผศ.ดร.สุพัตรา ศรีสุวรรณ	อาจารย์ประจำสำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร. ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง	ผู้อำนวยการสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.อลิศรา เจริญวานิชย์	รองคณบดีฝ่ายชุมชน และวิเทศสัมพันธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ช

คู่มือการใช้ และแผนการจัดการเรียนรู้
นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ – ชื่อสกุล	นายนภสินธุ์ เสือดี
วัน เดือน ปี ที่เกิด	27 มกราคม 2527
สถานที่เกิด	อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	738 หมู่ 3 ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150
ติดต่อ	โทร. 08 – 1466 – 2159 s_napasin@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2544	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษฎ์ จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2548	การศึกษาบัณฑิต (กศ.บ) วิชาเอก เทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) สาขา เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ กิ๊บ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

มีการพัฒนาค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในเรื่องการรับประทานอาหารเป็นอย่างมาก ก่อนการทำการทดลองจะรับประทานอาหารน้อยและช้ามาก แต่ระหว่างการทดลองในหน่วยที่ 2 ที่เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร กิ๊บรับประทานอาหารมากขึ้นและทานได้เสร็จทันเพื่อน ๆ รู้จักขอเพิ่มเมื่อไม่อิ่ม นอกจากนี้ผู้ปกครองของกิ๊บยังบอกกับครูและผู้วิจัยว่าจากการไปทัศนศึกษาที่อุทยานหุ่นขี้ผึ้งสยาม กิ๊บประทับใจถ้ำชูชกมาก และได้กลับไปเล่าเรื่องราวของชูชกให้ผู้ปกครองฟัง กิ๊บยังบอกกับผู้ปกครองด้วยว่าถ้ากินมากเกินไปจะต้องท้องแตกตาย

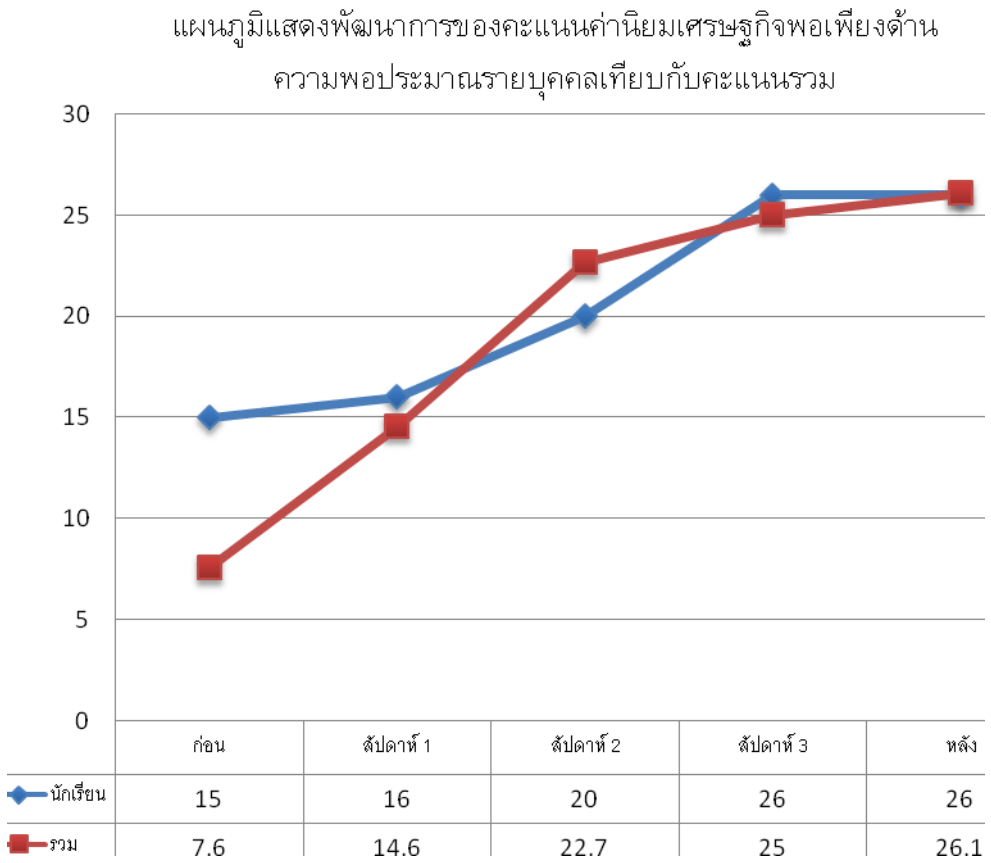

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ ครีม

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การพัฒนาค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของครีมเห็นได้ชัดเจนในช่วงสัปดาห์ที่ 3 ครีมเริ่มแนะนำเพื่อน ชักชวนเพื่อน ให้ประหยัดทรัพยากรต่างๆ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่มากขึ้น

ครูได้เล่าถึงพฤติกรรมของครีมว่าก่อนการทดลองจะเป็นเด็กที่บางครั้งจะเอาเปรียบเพื่อน ๆ และน้อง แต่ภายหลังการทดลองสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครีมให้ดีขึ้นได้

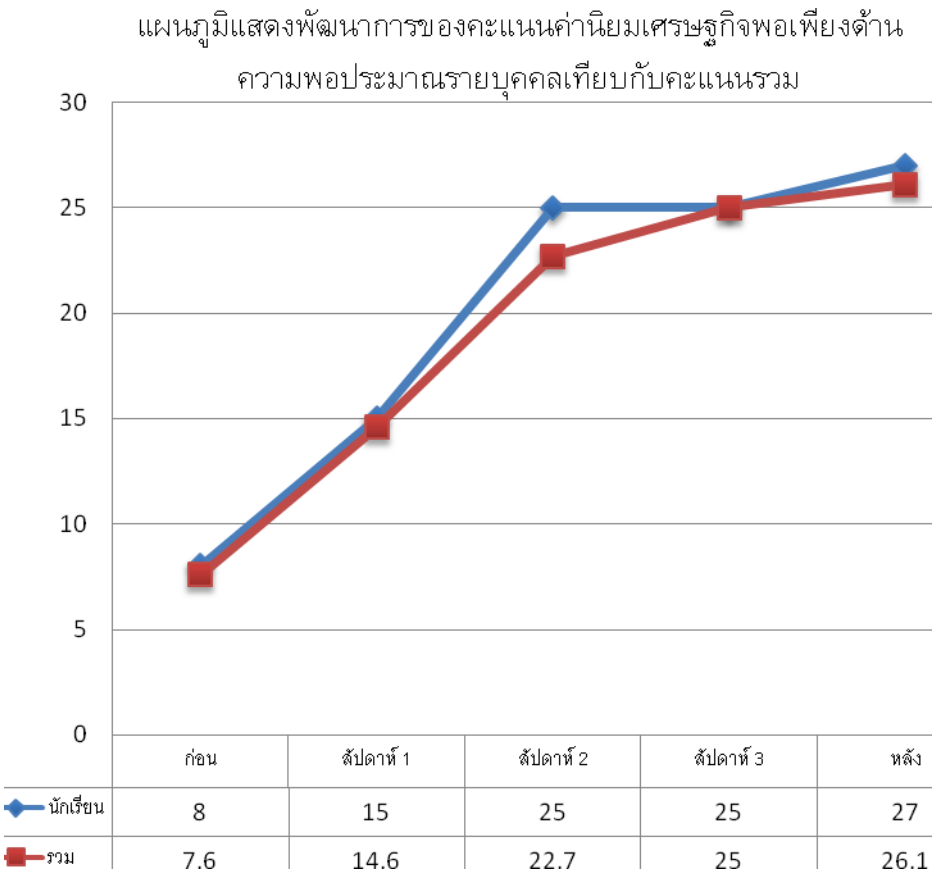

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ ดิว

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ดิวแสดงออกถึงพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณโดยการพูดคอยเตือนเพื่อน บอกเพื่อน รวมถึงผู้ปกครองและคนในครอบครัวให้ประหยัดทรัพยากร ให้รู้จักคุณค่าของสิ่งต่างๆ แต่ตัวดิวเองนั้นทำบ้างไม่ทำบ้าง น่าเสียดายที่ในสัปดาห์ที่ 3 ดิวขาดเรียนค่อนข้างบ่อย จึงทำให้การเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยไม่ต่อเนื่องกัน

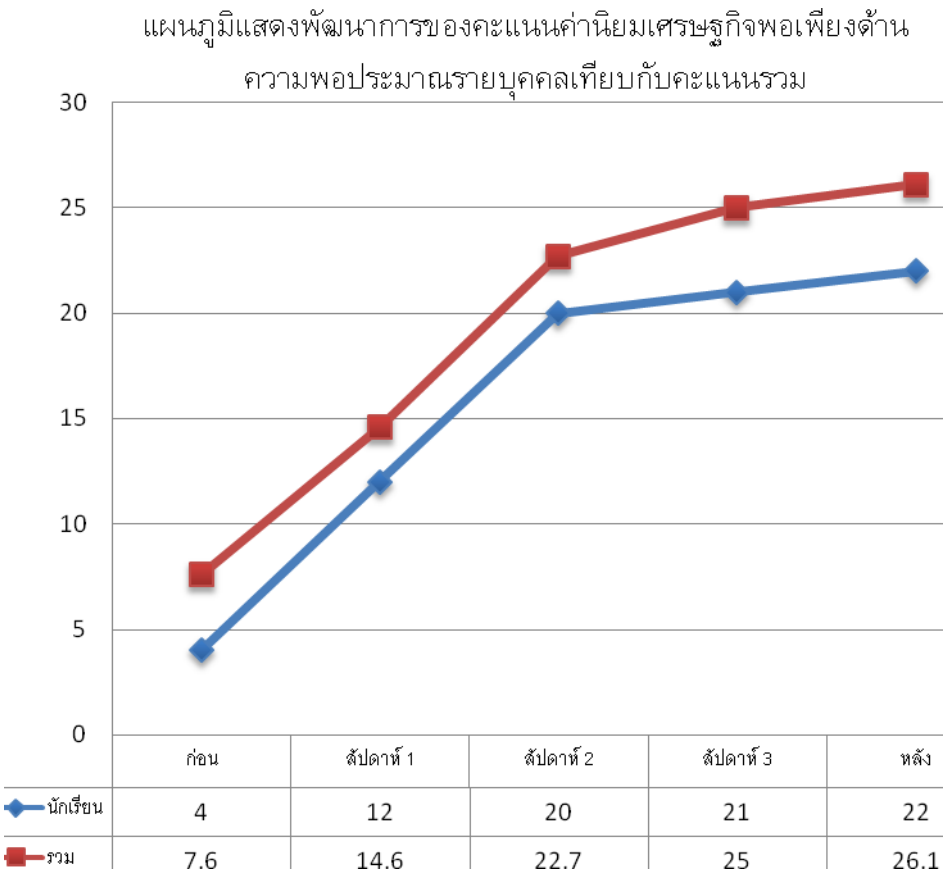

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ น้ำหวาน

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

น้ำหวานมีความโดดเด่นมากในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เนื่องจากก่อนการทำการทดลองน้ำหวานค่อนข้างเงียบเฉย ไม่มีบทบาท ไม่โดดเด่นในการร่วมกิจกรรม แต่เมื่อเข้าสู่กิจกรรมทั้ง 3 สัปดาห์ น้ำหวานตั้งใจเรียน มีส่วนร่วม และสนุกในการเรียนรู้ จนทำให้มีพัฒนาการค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณขึ้นในระดับที่สามารถแนะนำ ตักเตือน เพื่อน ครู และผู้ปกครองได้

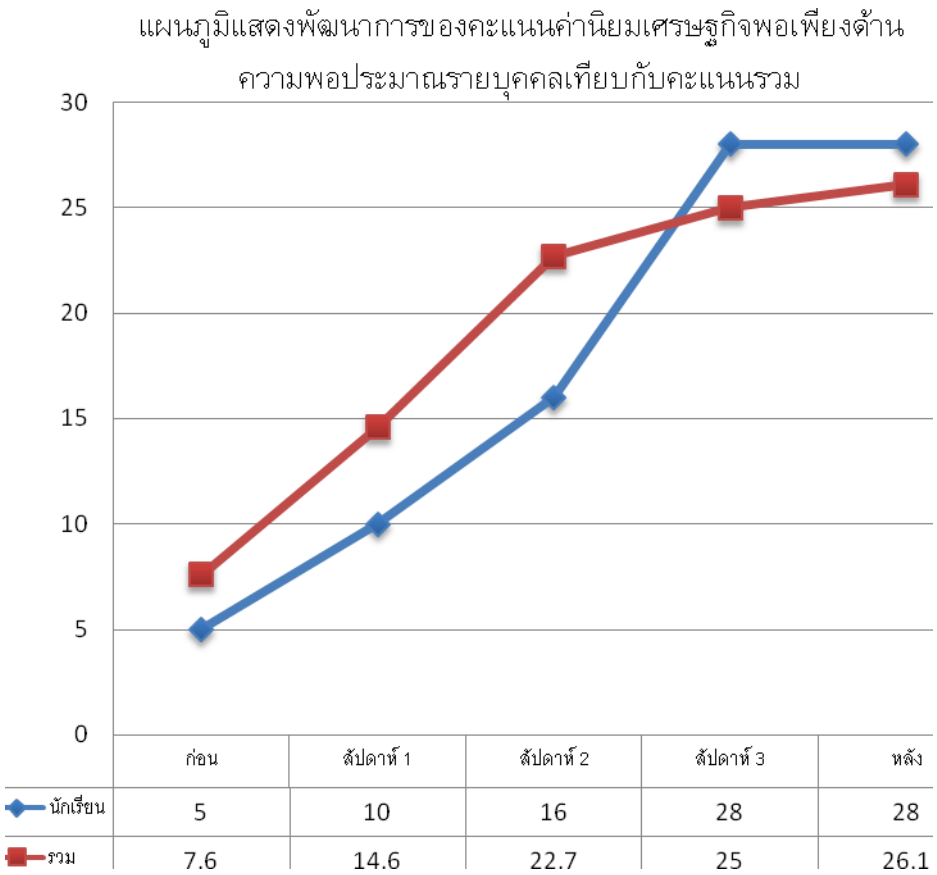

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ บราซิล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

บราซิลมีความสนใจในการเรียนรู้ตามกิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการชมการ์ตูน และการแสดงบทบาทสมมติ บราซิลสามารถช่วยพื่อนุบาล 2 คิดเรื่องราวที่เกี่ยวกับการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณได้ และสามารถแสดงออกตามความเหมาะสม ส่วนพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณนั้น บราซิลแสดงออกด้วยการพูดและกระทำของตนเอง ทั้งในเรื่องการเล่นและการทำงาน คือไม่เล่นมากเกินไปจนเหนื่อย และหลายครั้งที่รู้จักขอความช่วยเหลือจากครู หรือ เพื่อนเมื่อต้องทำในสิ่งที่เกินกำลัง เพื่อให้งานสำเร็จและลดการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้

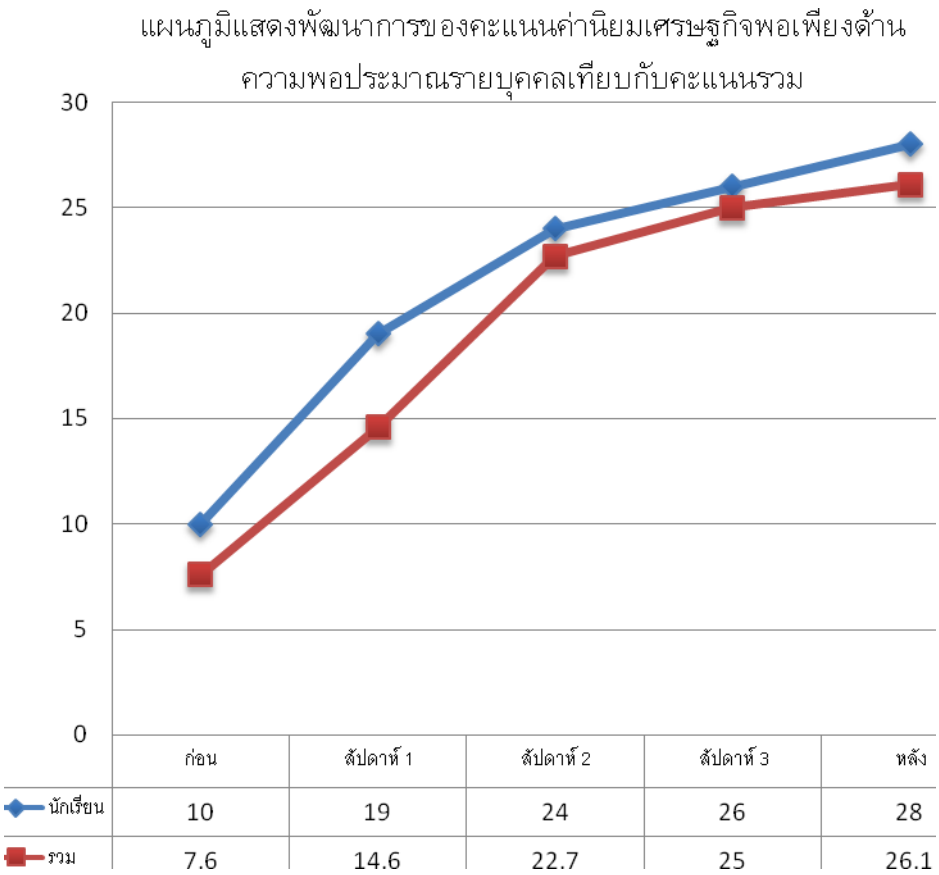

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ ปราย

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ก่อนการทดลองปรายมีปัญหาเรื่องการอู้งาน ไม่ช่วยเพื่อนทำงาน และมีปัญหาในการเรียนรู้ ไม่เข้ากลุ่ม ไม่ทันเพื่อน แต่เริ่มกระตือรือร้นมากขึ้นในช่วงการทดลอง อาจเป็นเพราะมีกิจกรรมให้ทำหลากหลาย ได้แสดงออกมากขึ้น ได้คิด ได้ทำ ได้ทำงานเป็นกลุ่ม ส่วนการพัฒนาของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของปรายนั้นไม่มีอะไรโดดเด่น อาจเนื่องจากยังไม่มีความพร้อมในหลายๆ ด้าน

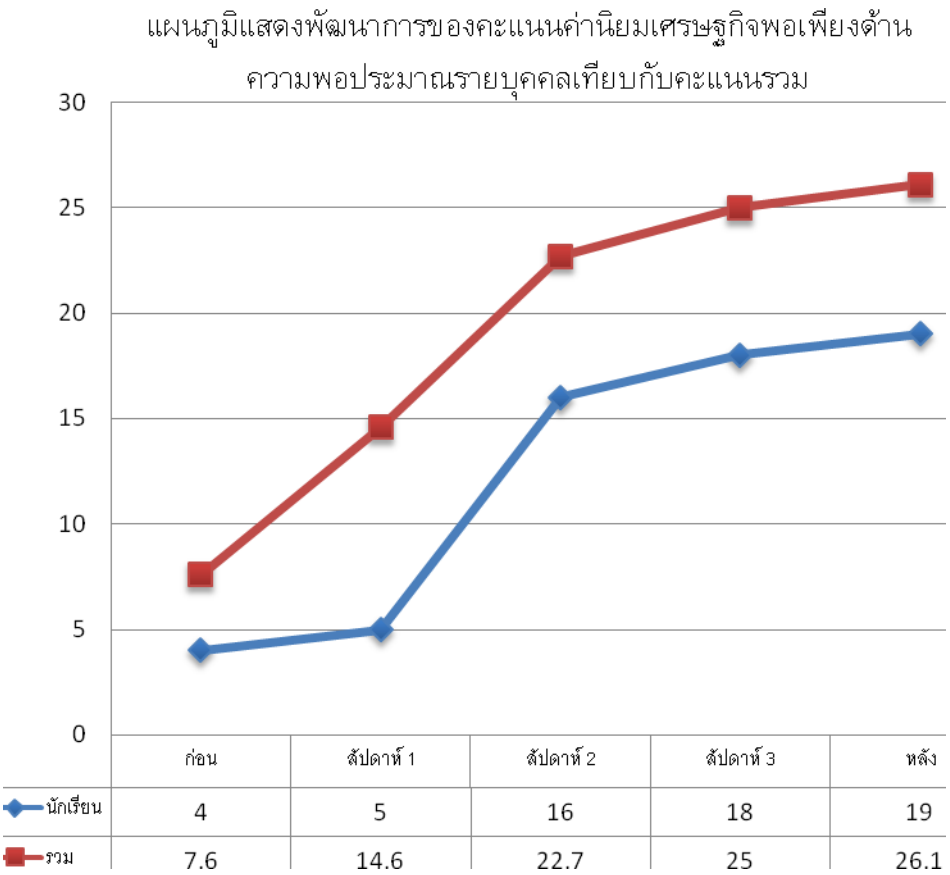

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ แป้ง

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

แป้ง เป็นตัวอย่างของการมีค่านิยมที่ตามเพื่อน แป้งจะติดพี่อนุบาลสองชื่อ “ปริม” ซึ่งปริมจะมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณค่อนข้างสูง แป้งก็จะทำตามที่ปริมทำ เห็นได้ชัดว่าการที่สังคมรอบตัวทำเป็นตัวอย่าง เด็กก็จะทำตาม ถึงแม้ตัวอย่างนั้นจะเป็นเด็กเหมือนกันก็ตาม

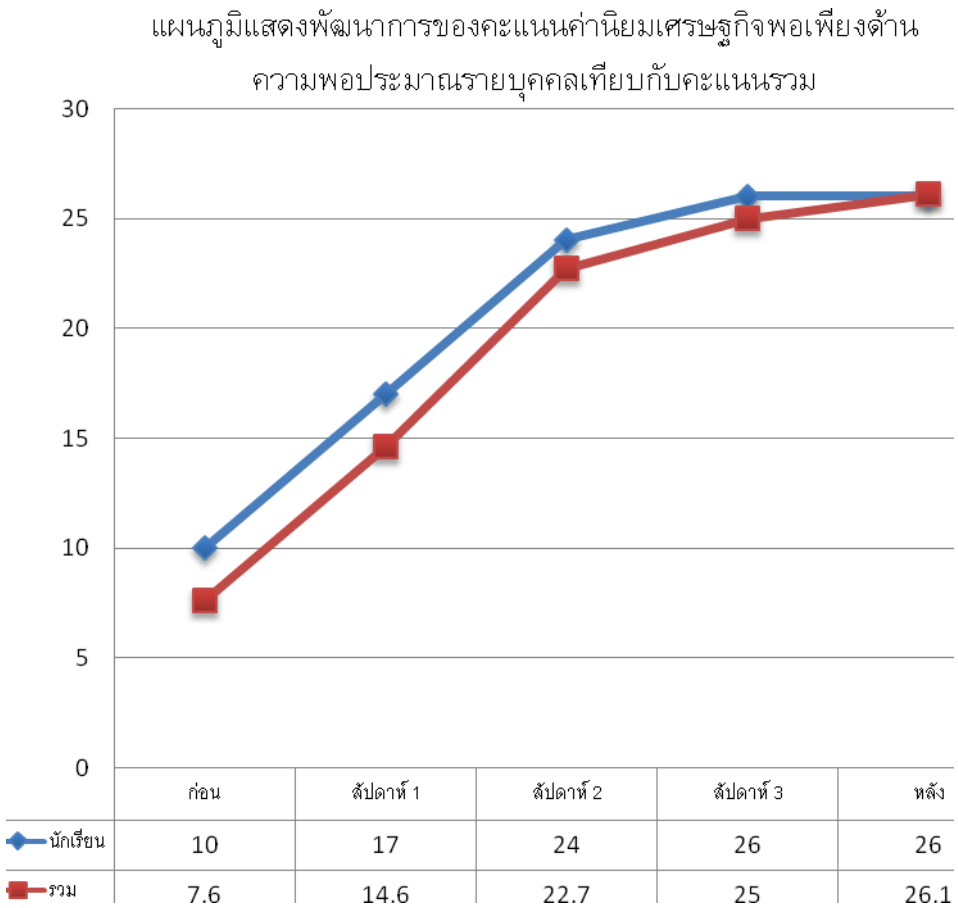

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ มดแดง

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

มดแดงมีนิสัยชอบอู้งานเช่นเดียวกับปราย แต่มีความพร้อมและความสามารถดี กล่าวคือมีศักยภาพที่จะทำงานต่างๆ ได้ แต่มักเลือกที่จะไม่ทำ เมื่อเข้าสู่กิจกรรมทั้ง 3 สัปดาห์แล้ว มดแดงมีการทำงานร่วมกับผู้อื่นดีขึ้น หลายครั้งได้เป็นผู้นำของกลุ่ม มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบกับการ์ตูนและละครหุ่นในระดับสูงกว่าเด็กอนุบาล 1 ทุกคน สังเกตได้ว่าเมื่อมดแดงได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ทำให้มีความมั่นใจในการทำงาน

การแสดงความคิดเห็น ส่วนพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของมดแดงอยู่ในระดับปานกลาง ไม่มีความโดดเด่น

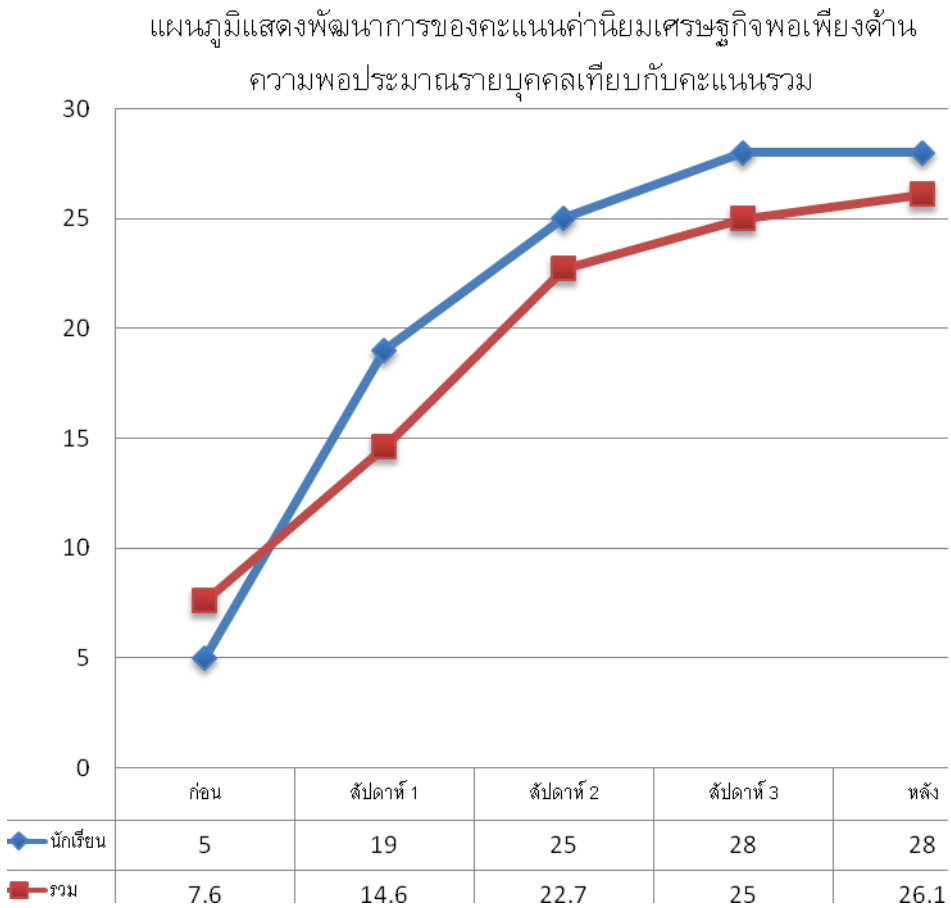

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ โอ๊ค

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

โอ๊ค แสดงออกถึงความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 สัปดาห์ในระดับดีมาก มีการแสดงความคิดเห็น มีการแสดงบทบาทสมมติอยู่ในระดับดีที่สุดในระดับอนุบาล 1 นอกจากนี้โอ๊คยังสามารถบันทึกการเรียนรู้ในรูปแบบของการวาดภาพได้ดี สามารถอธิบายความหมายของภาพที่วาดได้ เช่น การวาดภาพเป็นกลุ่มในการทัศนศึกษาโครงการ “หนึ่งตำบลหนึ่งฟาร์ม” โอ๊คสามารถอธิบายได้ว่าต้องมีบ่อน้ำกี่บ่อ แต่ละบ่อทำอะไรบ้าง ส่วนพัฒนาการค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณนั้น โอ๊คสามารถตักเตือน แนะนำ ชักชวนให้ผู้อื่นมีค่านิยมดังกล่าวด้วย

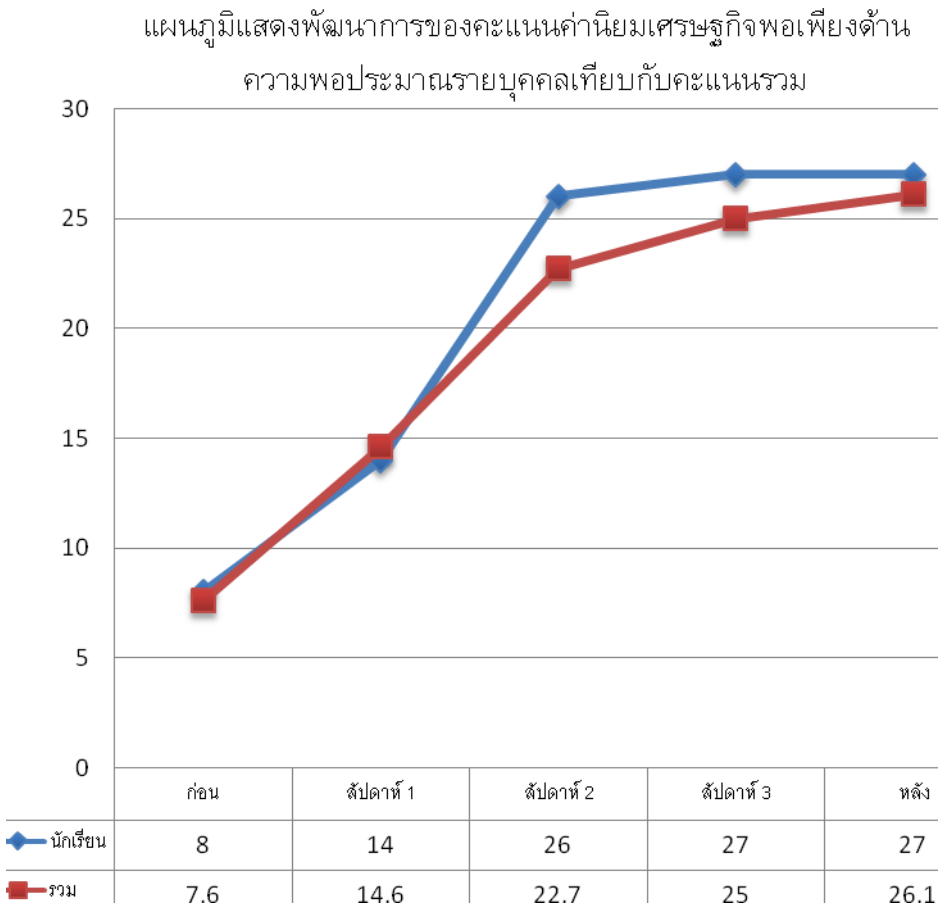

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ เจี่ย

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ด้วยความที่มีบุคลิกโตกว่าคนอื่นในชั้น และเป็นพี่อนุบาล 2 ด้วย ทำให้เจี่ยมีความกล้าแสดงออก ในการทำกิจกรรมทั้ง 3 สัปดาห์ เจี่ยมักเป็นผู้นำในการแสดงบทบาทสมมติ ตอบคำถาม เจี่ยมีคำตอบน่าสนใจมากมายที่ทำให้กิจกรรมดำเนินไปได้อย่างดี เช่น คำถามว่าทำไมหนูจึงรักในหลวง เจี่ยตอบว่า “ในหลวงช่วยทุกคน ในหลวงกับลูกของเขาช่วยทุกคน ในหลวงโบกเขื่อนให้ชาวบ้าน” แสดงถึงว่าเจี่ยสามารถเชื่อมโยงชีวิตสู่สาระการเรียนรู้ได้ ส่วนพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของเจี่ยนั้นอยู่ในระดับที่สามารถบอกให้ผู้อื่นมีค่านิยมเหมือนตนเองได้

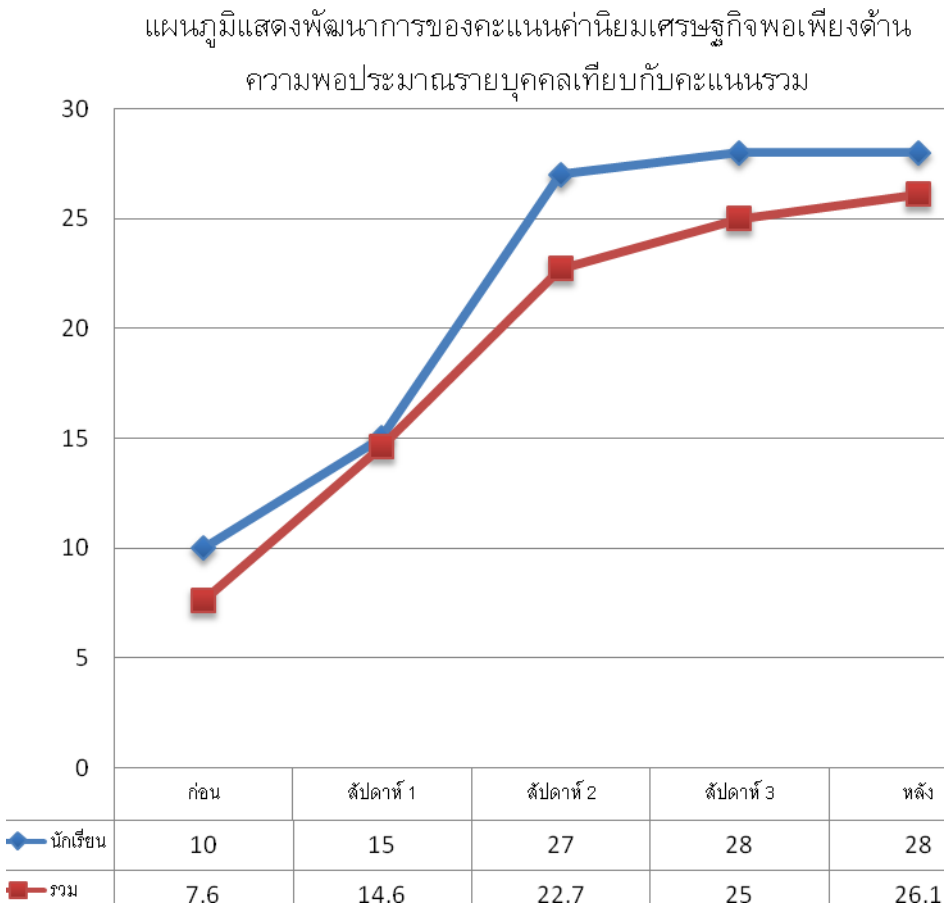

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

ของ ชมพู่

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ชมพู่มีนิสัยชอบแก่งแย่ง รีบร้อนในการทำงาน การเล่น การรับประทาน กล่าวคือทุกกิจกรรมของชมพู่ที่ปรากฏที่โรงเรียนจะมีลักษณะรีบร้อนเพื่อต้องการความเป็นที่ 1 แต่เมื่อเข้าสู่กิจกรรมทั้ง 3 สัปดาห์ พฤติกรรมของชมพู่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น รู้จักรอ รู้จักจังหวะ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งเป็นผลที่นอกเหนือจากการวิจัย ผู้วิจัยคิดว่ากิจกรรมที่หลากหลายที่จัดให้เด็กได้ปฏิบัติ อาจทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคม เพราะหลายกิจกรรมต้องออกไปพบปะพูดคุยกับผู้อื่น ต้องซักถาม ต้องเก็บเกี่ยวความรู้และประสบการณ์ ทำให้ชมพู่ได้เห็นโลกกว้างมากขึ้น และตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่ต้องพึ่งพากัน ในส่วนของพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณนั้น ชมพู่อยู่ในระดับที่สามารถบอก ตักเตือน และชักชวนให้มีค่านิยมเหมือนตนเอง และคอยสอดส่องดูแลเพื่อนๆ ให้ปฏิบัติตามค่านิยมที่ถูกต้อง นับว่าชมพู่เป็นตัวอย่างหนึ่งของความสำเร็จของนวัตกรรมในครั้งนี้

แผนภูมิแสดงพัฒนาการของคะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณรายบุคคลเทียบกับคะแนนรวม

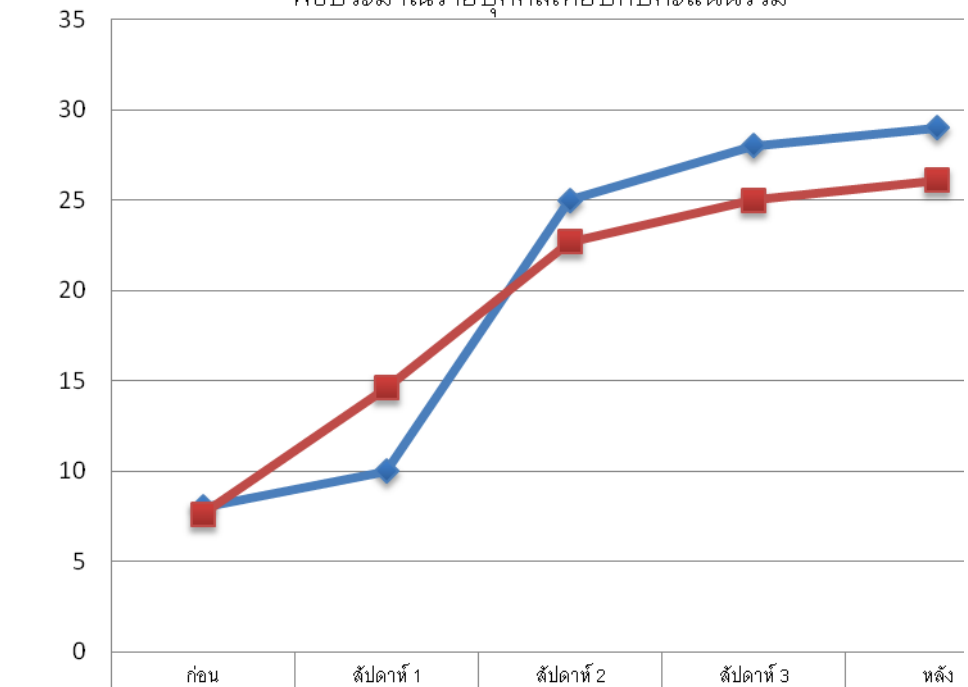

	ก่อน	สัปดาห์ 1	สัปดาห์ 2	สัปดาห์ 3	หลัง
นักเรียน	8	10	25	28	29
รวม	7.6	14.6	22.7	25	26.1

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

ของ ตาล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ธรรมชาติของตาลคือไม่พูด ไม่แสดงออกถึงความเห็นใดๆ ในการเรียนรู้ ทั้งในการเรียนรู้ตามปกติ และการเรียนรู้ในช่วงทดลอง 3 สัปดาห์ แต่ตาลก็ยังสามารถแสดงออกในการแสดงบทบาทสมมติได้ เช่น ในการแสดงบทบาทสมมติในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “ไม่มีน้ำ ไม่มีชีวิต” ตาลแสดงเป็นแม่น้ำ ซึ่งดูเหมือนว่าจะไม่มีบทบาทใดๆ เป็นเพียงตัวประกอบเท่านั้น แต่เมื่อเพื่อนบรรยายว่า “ทันใดนั้นแม่น้ำก็แห้งเหือด ไม่มีน้ำ” ตาลก็แสดงออกด้วยท่าทางเหมือนแม่น้ำนั้นได้ตายลง ทำหน้าตาโศกเศร้า ทำให้การแสดงมีสีสันมากขึ้น แสดงว่าตาลเข้าใจในสาระการเรียนรู้ และเห็นความสำคัญของการประหยัดทรัพยากรที่มีอยู่ ส่วนพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของตาลนั้นอยู่ในระดับที่ตนเองมีค่านิยมนั้นแล้วปฏิบัติอย่างเคร่งครัด แต่ไม่ได้บอกให้ผู้อื่นทำด้วย

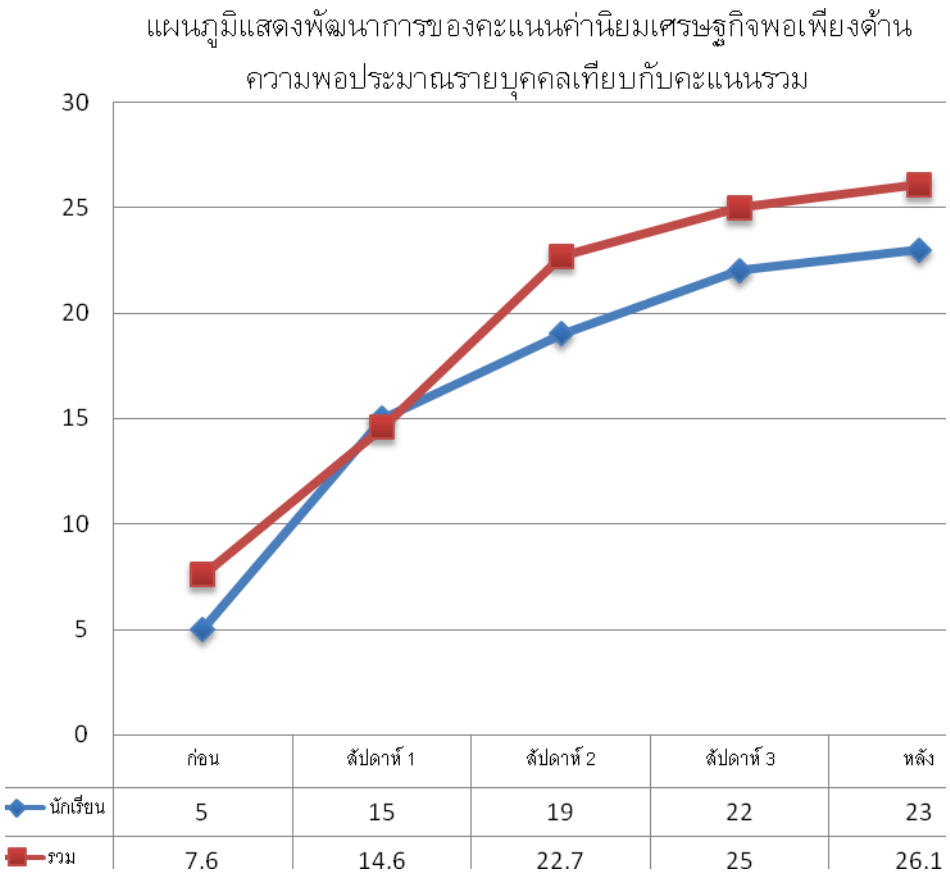

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

ของ ตูน

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตูนมักเป็นผู้ตามเสมอในการอยู่ร่วมกันในชั้น ชอบเล่น และมักไม่แสดงความคิดเห็น จากการสังเกตการทำกิจกรรมต่างๆ ตูนจะสามารถแสดงบทบาทสมตติได้ดี และมีส่วนสร้างสรรค์เรื่องราวในการแสดง มีความสุข และสนุกทุกครั้งที่ได้ทำกิจกรรมตลอดระยะเวลา 3 สัปดาห์ ส่วนพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณนั้น ตูนสามารถเลือกจะปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงประสงค์บ้างเป็นครั้งคราว

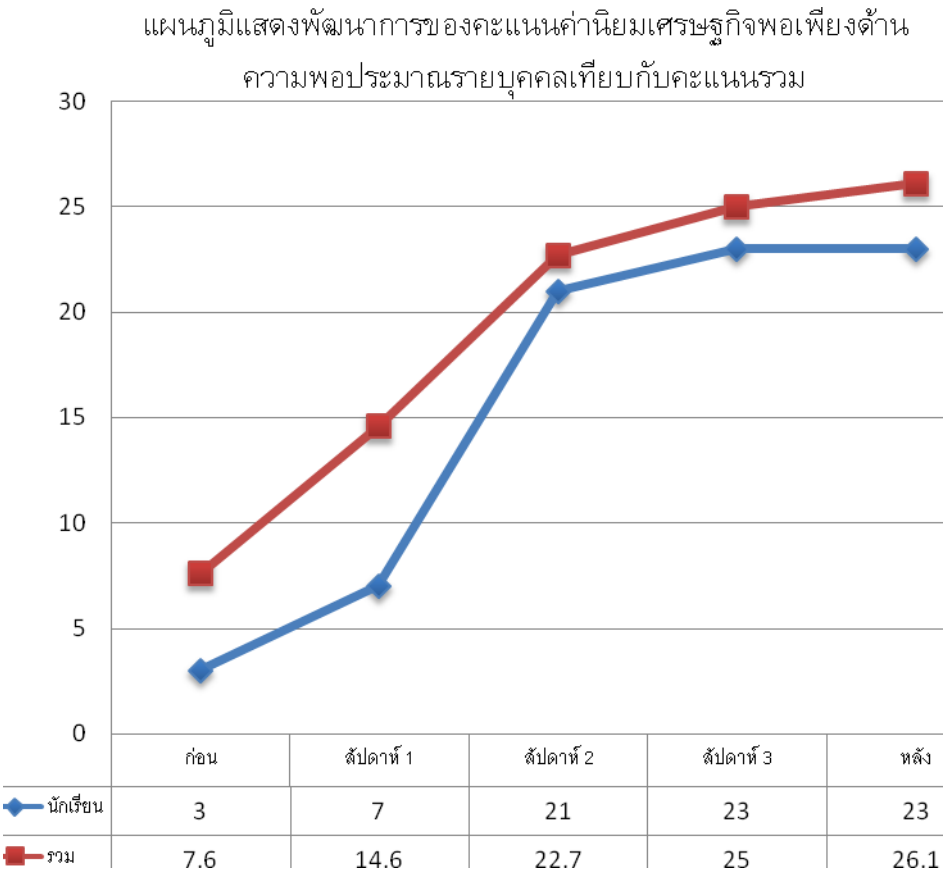

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ นุ๊ก

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

นุ๊กมีปัญหาในด้านการเรียนรู้มาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 คือขาดเรียนบ่อยและไม่ทันเพื่อน ในช่วงสัปดาห์ที่ 3 นุ๊กก็ขาดเรียนเช่นกัน ทำให้การเรียนรู้ขาดช่วงไปอย่างน่าเสียดาย เนื่องจากใน 2 สัปดาห์แรก นุ๊กโดดเด่นมากทั้งในการช่วยตอบคำถาม การคิดเรื่องราวในการแสดงบทบาทสมมติ และการแสดงบทบาทสมมติของนุ๊กถือว่าดีที่สุดในการทดลองครั้งนี้ สร้างความประหลาดใจให้กับผู้วิจัยและครูอนุบาล นุ๊กแสดงเป็นแมงมุมที่โกรธ โมโห ที่น้ำกำลังจะหมด ทำให้ต้องหาวิธีหาน้ำมาให้ได้ และนุ๊กก็มีพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณที่ดีมาก และสามารถบอกให้ผู้อื่นมีค่านิยมเหมือนตนเองได้

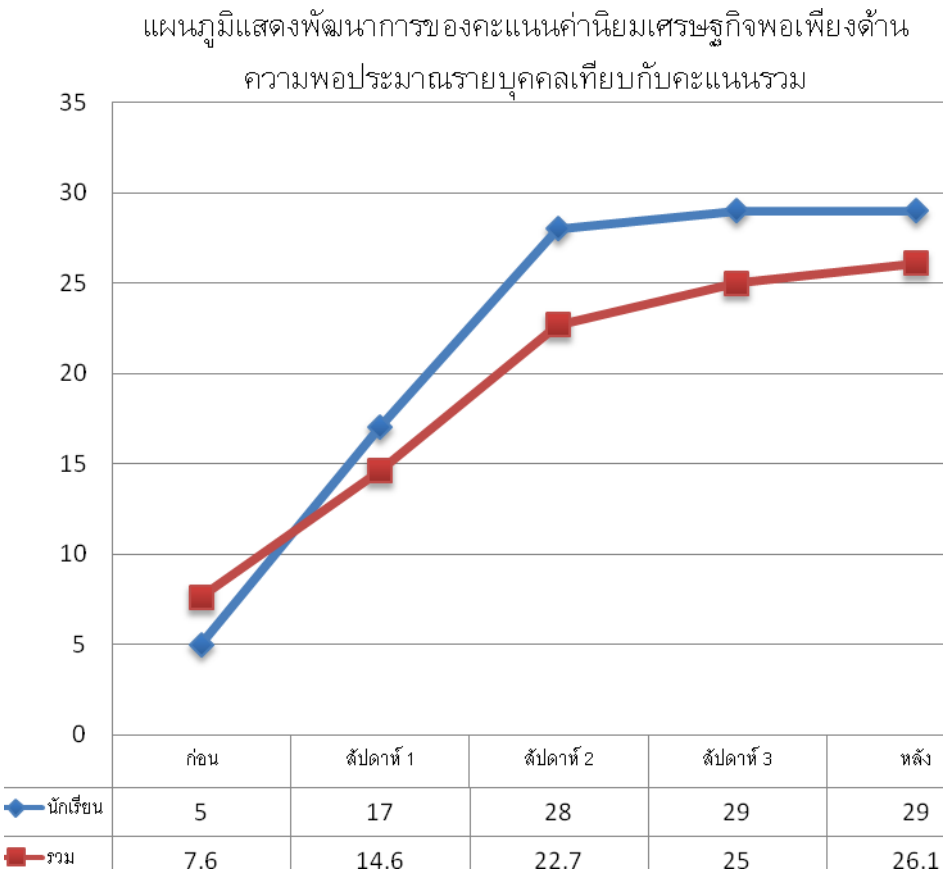

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ บรอนซ์

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

บรอนซ์เป็นนักเรียนที่มีปัญหามากที่สุดในชั้นเรียน คือเป็นผู้นำเพื่อนในเวลาเล่น ซึ่งล้วนแต่เป็นการเล่นที่นำไปสู่อันตรายและใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม แต่บรอนซ์ไม่สามารถมีส่วนร่วมในชั้นเรียนได้ ไม่กล้าตอบคำถาม ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นใดๆ เลย ในการทดลองทั้ง 3 สัปดาห์ บรอนซ์ไม่ได้แสดงออกอะไรในขณะจัดการเรียนรู้ แต่จะแสดงออกนอกเวลา กล่าวคือจะนำหุ่นละครมาเล่นบทบาทสมมติเอง ตามเนื้อเรื่องที่แสดงในการ์ตูนบ้าง แต่งเองบ้าง จากการสังเกต บรอนซ์มาความเข้าใจในสาระที่กิจกรรมสื่อ แต่ไม่กล้าแสดงความเข้าใจนั้นออกมาให้เพื่อนและครูเห็น พัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของบรอนซ์อยู่ในระดับปกติ คือปฏิบัติได้ตามโอกาส

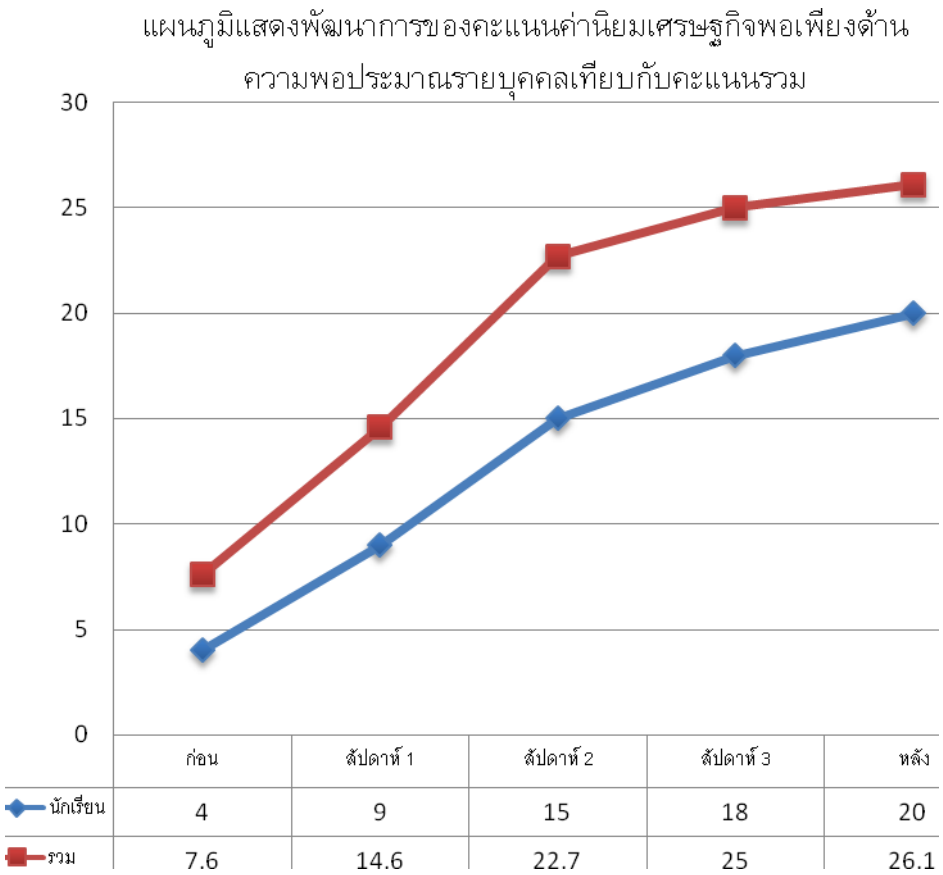

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ ปริม

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ปริมเป็นนักเรียนที่มีศักยภาพมากที่สุดคนหนึ่งของชั้นเรียน สามารถแสดงความคิดเห็น ตอบคำถาม ถามคำถามที่ตนเองสงสัยได้ มีพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับดีมาก

มีการบอก ชักชวน ตักเตือนผู้อื่นให้มีค่านิยมเหมือนตนเองอยู่เสมอ และปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีอยู่เป็นประจำ จึงทำให้น้องอนุบาล 1 บางคนเห็นว่าเป็นค่านิยมที่ดีจึงปฏิบัติตาม

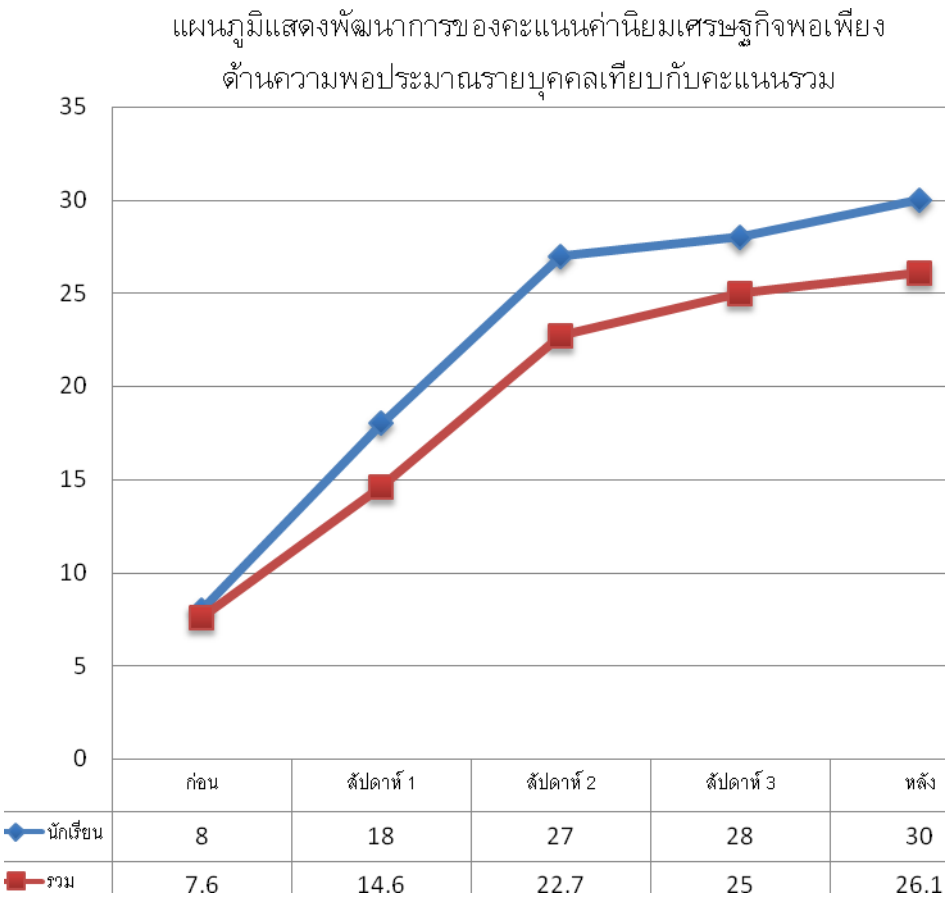

แผนภูมิ 16 ข้อมูลรายบุคคลของปริม

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ ปาล์ม

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ปาล์มเป็นความภูมิใจหนึ่งของผู้วิจัย เนื่องจากกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้วิจัยจัดให้เด็กๆ ได้ทำนั้น ทำให้ปาล์มแสดงศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวเองออกมาเป็นอย่างมาก ปาล์มตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นหลายอย่างที่น่าสนใจ เช่น “ถ้าไม่มีน้ำตัวก็จะเหี่ยว” หรือ “หนูรู้ตัวว่าหนูกินเยอะมากเกินไป กินเยอะแล้วจะปวดท้อง ท้องก็จะอืด แล้วก็จะปวดท้องอืมาก” นอกจากนี้ปาล์มยังสนุกและมีความสุขทุกครั้งที่ได้ร่วมกิจกรรม ทำให้กิจกรรมมีสีสัน นอกจากนี้ปาล์มยังแสดงออกถึงความสามารถในการบันทึกความคิดเห็นของตนเองออกมาเป็นภาพวาดที่ซับซ้อนกว่าที่เคยทำ ปาล์มวาดรูป “ในหลวงทำฝนปลอม” แสดงให้เห็นว่าปาล์มมีความเข้าใจว่าในหลวงทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อทุกๆ คน และความพอเพียงที่ในหลวงพระราชทานให้ทุกคนเป็นเรื่องที่ดี ปาล์มมีพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณในระดับดีมาก และยังชักชวนให้ผู้อื่นมีค่านิยมเหมือนตนเองอยู่เสมอ

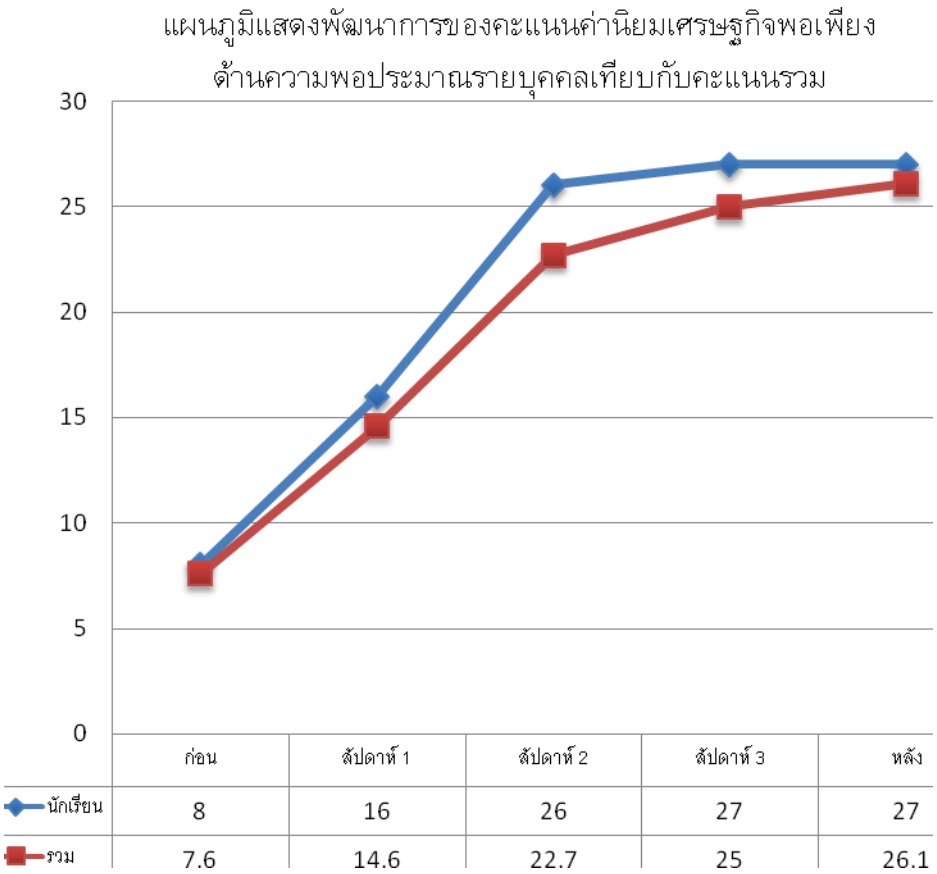

แผนภูมิ 17 ข้อมูลรายบุคคลของปาล์ม

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ เฟิร์น

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการทดลองครั้งนี้เฟิร์นเป็นคนที่แสดงออกถึงการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสูงมาก เฟิร์นจะคอยสอดส่องดูแลทุกกิจกรรมที่ทุกคนทำ จะคอยดูว่าทุกคนใช้ทรัพยากรคุ้มค่าหรือไม่ มีใครเผลอละเลยอะไรหรือไม่ แล้วจะรีบแก้ไขให้ หรือรีบบอกกล่าวตักเตือนทันที บางครั้งที่เฟิร์นต้องตักอาหารให้น้องรับประทาน เฟิร์นจะสังเกตว่าน้องคนไหนรับประทานมากหรือน้อยเพียงใด แล้วจะตักให้พอดีกับลักษณะการรับประทานของน้อง แม้แต่ตัวผู้วิจัยเอง เฟิร์นยังคอยตักเตือนให้ปิดน้ำ ปิดไฟ นอกจากเฟิร์นจะแสดงออกถึงค่านิยมจนเป็นตัวอย่างให้คนอื่นๆ แล้ว เฟิร์นยังชักชวน ให้ผู้อื่นปฏิบัติตามอีกด้วย ในการแสดงนิทรรศการ เฟิร์นเป็นผู้นำชมนิทรรศการที่ดี อธิบายให้นายอำเภอสวนผึ้งได้รับรู้กิจกรรมต่างๆ ที่ได้ทำตลอด 3 สัปดาห์ บอกได้ถึงเหตุผลที่ทำ ความรู้สึกที่มี และความรู้ที่ได้รับ

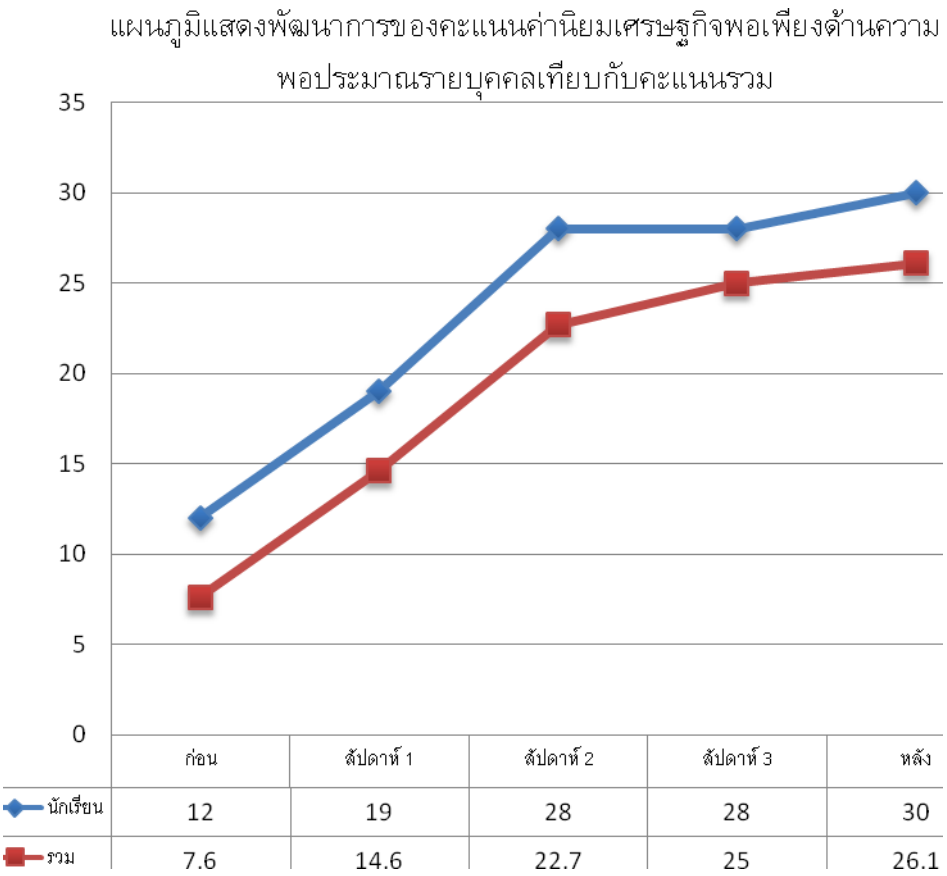

แผนภูมิ 18 ข้อมูลรายบุคคลของเฟิร์น

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ แฟรงค์

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

บุคลิกของแฟรงค์เป็นคนโผงผาง ชอบสั่งการ ชอบบงการให้เพื่อนๆ ทำนู่นทำนี่ มีความกล้าแสดงออก เห็นได้ชัดจากการทำกิจกรรมตลอด 3 สัปดาห์ แฟรงค์จะคอยตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น และแสดงบทบาทสมมติได้ดี เช่น การแสดงบทบาทเป็นแมงมุมที่มีความสามารถในการเก็บน้ำไว้ได้ แฟรงค์แสดงท่าทางว่ามีความรู้มาก จะสอนให้ทุกๆ คนสามารถเก็บน้ำไว้ได้เหมือนตนเอง และยังแสดงออกถึงน้ำใจในฉากที่พวกแมลงมาขอคำปรึกษา แมงมุมแฟรงค์ก็นำน้ำเย็นชื่นใจมาให้พวกแมลงดื่ม เพราะรู้ว่าพวกแมลงอดน้ำกันมานาน ซึ่งการแสดงนี้ไม่มีในการซ้อม แฟรงค์คิดขึ้นมาเองในตอนนั้น ทำให้ผู้วิจัยและครูอนุบาลประทับใจ แสดงว่าแฟรงค์เห็นความสำคัญของการมีค่านิยมเศรษฐกิพอเพียงด้านความพอประมาณ และเห็นความสำคัญของการมีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมโลก

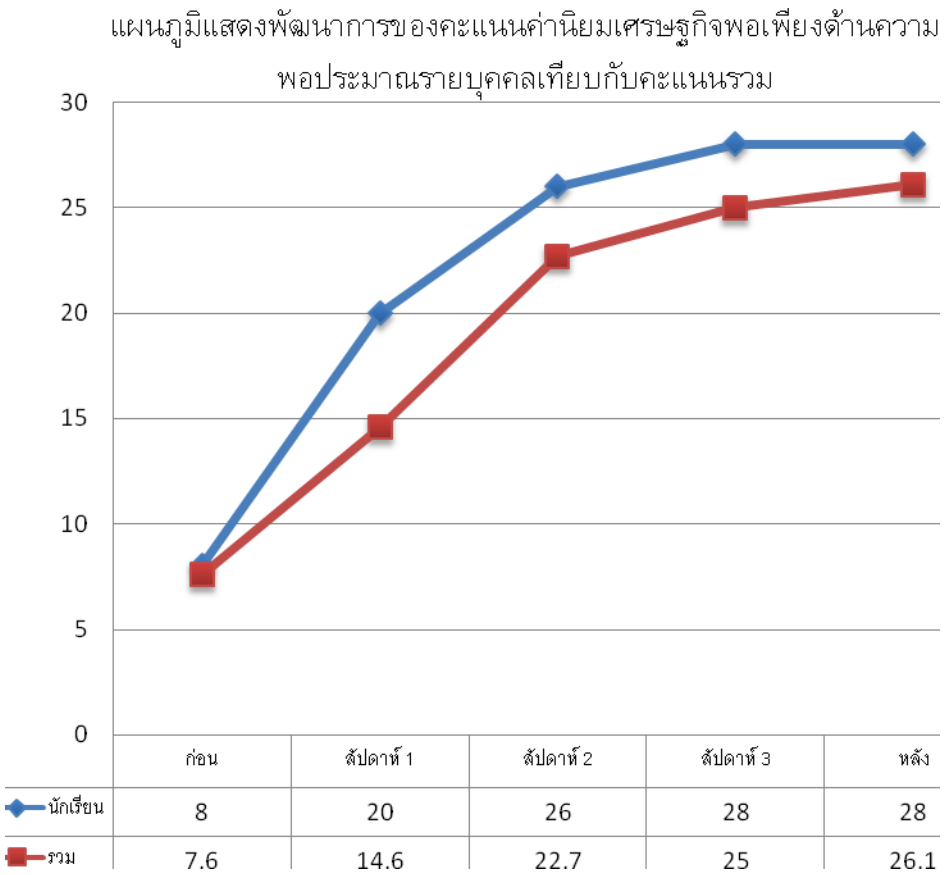

แผนภูมิ 19 ข้อมูลรายบุคคลของแฟรงค์

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ มิ้น

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

มิ้นเป็นหัวหน้าห้อง เป็นคนกล้าแสดงออก มีศักยภาพ และมีความเป็นผู้นำสูง มิ้นมักจะเป็นคนเล่าเรื่องในการแสดงบทบาทสมมติ หลายครั้งที่มิ้นใส่อารมณ์ขันลงไปในการแสดง ทำให้เพื่อนๆ สนุก มิ้นมีพัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับที่สามารถบอกตักเตือน และชักชวนให้ผู้อื่นมีค่านิยมเหมือนตนได้

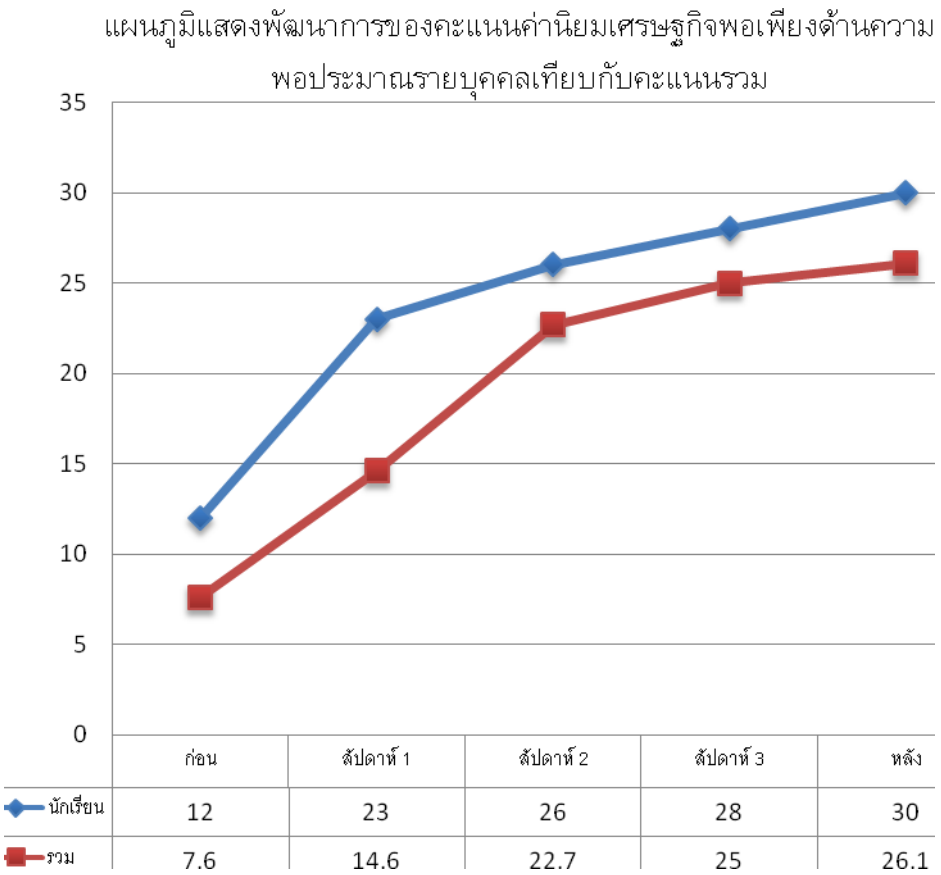

แผนภูมิ 20 ข้อมูลรายบุคคลของมิ้น

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ มิ้ว

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

มิ้วมีบุคลิกใกล้เคียงกับตาล คือไม่พูด ไม่แสดงความเห็น แต่มิ้วแสดงออกว่าสนุกในการทำกิจกรรมที่จัดให้ เช่น ในการทัศนศึกษาในโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งฟาร์ม” มีกิจกรรมให้เด็กๆ วาดรูปบันทึกการเรียนรู้ในฟาร์มนี้ มิ้วชวนเพื่อนๆ ให้ไปวาดรูปหมูที่เล้าหมู จะได้เหมือนหมูจริงๆ ต้องอดทนเอาโดยการอุดจมูกเพราะเหม็นขี้หมูมาก แต่มิ้วก็ยังหัวเราะอย่างสนุกสนาน “หนูอยากวาดรูปให้เหมือนหมู ก็เลยมานั่งเหม็นขี้หมู (หัวเราะ) ” แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่จัดให้เป็นที่ถูกใจของมิ้ว พัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของมิ้วอยู่ในระดับดี ไม่มีอะไรโดดเด่น

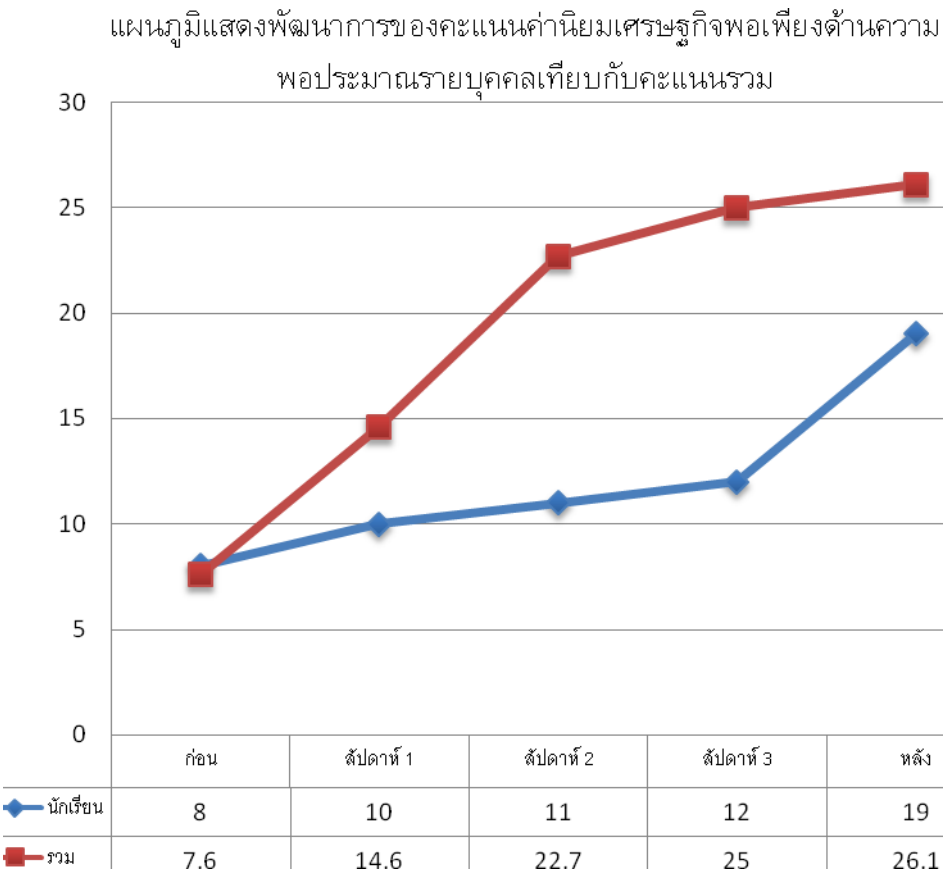

แผนภูมิ 21 ข้อมูลรายบุคคลของมิ้ว

คะแนนค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของ เอิร์ธ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เอิร์ธเป็นนักเรียนที่ย้ายเข้ามาเรียนใหม่ มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มาก เนื่องจากอยากรู้ว่าเพื่อนๆ ทำกิจกรรมอะไรบ้างในแต่ละวัน ในการเรียนตลอด 3 สัปดาห์ เอิร์ธจะเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนรู้มากที่สุด จะแสดงความคิดเห็นตลอดเวลา ทั้งที่มีการถาม และไม่มีการถาม เอิร์ธชอบการแสดงบทบาทสมมติและการทัศนศึกษา หลายครั้งที่ไปทัศนศึกษาตามที่ต่างๆ เอิร์ธจะเป็นผู้ถามและคำถามหลายคำถามก็เป็นคำถามที่ดีและสำคัญ พัฒนาการของค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของเอิร์ธอยู่ในระดับดีและสามารถบอกให้ผู้อื่นทำตามด้วย

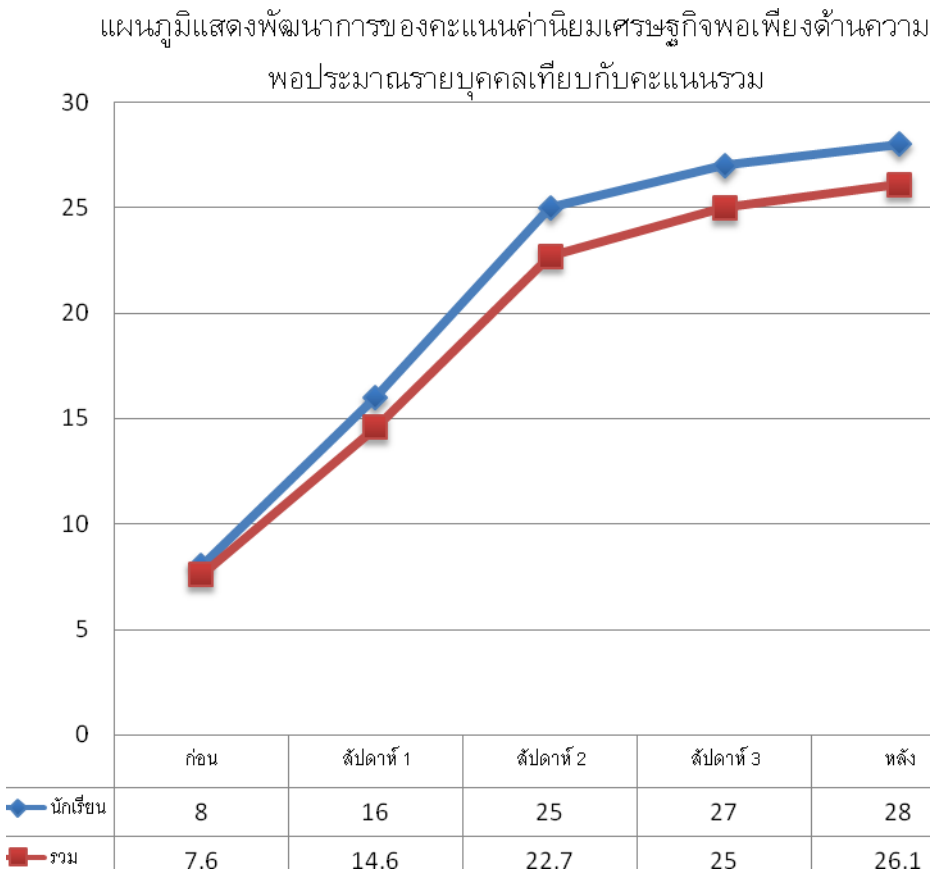

แผนภูมิ 22 ข้อมูลรายบุคคลของเอิร์ธ

คู่มือการใช้

นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ สำหรับนักเรียนปฐมวัย

องค์ประกอบของนวัตกรรม

เอกสารในนวัตกรรม

1. คู่มือการใช้
2. แผนการจัดการเรียนรู้
3. แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

สื่อในนวัตกรรม

1. การ์ตูน (Ainmation) บั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน
2. ละครหุ่น
3. บทเพลง

คู่มือการใช้

เป็นคู่มือสำหรับครูผู้ใช้นวัตกรรม อธิบายวิธีการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย และการใช้สื่อในนวัตกรรม อันประกอบด้วย การ์ตูน (Animation) บั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน ละครหุ่น และบทเพลง

แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลักษณะเป็นแผนการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว จัดทำเป็นแผนกิจกรรมการเรียนรู้ 1 ชุด ซึ่งมีหน่วยการเรียนรู้ที่เรียบเรียงให้มีความต่อเนื่องสอดคล้องกันตามองค์ประกอบของแนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว ในแผนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เส้นทางการดำเนินเรื่อง คำถามหลัก กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผล โดยแบ่งเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 “ไม่มีน้ำ ไม่มีชีวิต”

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “แม่โพสพ แม่ของทุกคน”

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 “ในหลวงกับความพอเพียง”

ขั้นตอนการใช้นวัตกรรม

การประเมินพฤติกรรมก่อนการใช้นวัตกรรม

ประเมินพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงก่อนการใช้นวัตกรรม โดยครูอนุบาลสังเกตพฤติกรรม เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ก่อนการใช้นวัตกรรม โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินร่วม

การใช้นวัตกรรม

ครูอนุบาลเริ่มทดลองใช้นวัตกรรมเพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียน เป็นเวลา 3 สัปดาห์ โดยจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 3 วันได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 20 นาที ในเวลา 8.40 – 9.00 น. โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์ และผู้ประเมินร่วม

การเก็บและบันทึกข้อมูล

เชิงปริมาณ : ครูอนุบาลบันทึกคะแนนพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงตามแบบสังเกตพฤติกรรมที่สร้างตลอดระยะเวลาการทดลอง และหลังการทดลอง

เชิงคุณภาพ : ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บข้อมูลภาคสนามตลอดระยะเวลาการทดลอง และหลังการทดลอง

สรุปข้อมูลเป็นรายสัปดาห์

การวิเคราะห์และแปรผลข้อมูล

เชิงปริมาณ : ใช้สถิติ t-test for Dependent Samples

เชิงคุณภาพ : เขียนบรรยายโดยผู้วิจัย

การประเมินพฤติกรรมก่อนการใช้นวัตกรรม

ประเมินพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณก่อนการใช้นวัตกรรม โดยครูอนุบาลใช้แบบสังเกตพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ สังเกตพฤติกรรมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ก่อนการใช้นวัตกรรม โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินร่วม

การใช้นวัตกรรม

ครูอนุบาลเริ่มทดลองใช้นวัตกรรมเพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเวลา 3 สัปดาห์ (ไม่รวมสัปดาห์ของการประเมินพฤติกรรมก่อนการใช้นวัตกรรม และการนำร่องนวัตกรรม) โดยจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 3

วันได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 20 นาที ในเวลา 8.40 – 9.00 น. ซึ่งตรงกับช่วงกิจกรรมวงกลม โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์ และผู้ประเมินร่วม ระยะเวลาในการทำกิจกรรมอาจยืดหยุ่นตามความเหมาะสมและการพิจารณาของผู้สอน

การเก็บและบันทึกข้อมูล

1. การเก็บและบันทึกข้อมูลเชิงปริมาณ

ครูอนุบาลใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ โดยให้คะแนนนักเรียนขณะทำกิจกรรม ตลอดจนบันทึกข้อสังเกต และปัญหาที่พบเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมตลอดระยะเวลาการทดลอง และทำการสรุปการบันทึกข้อมูลเป็นรายสัปดาห์ รวม 3 ครั้ง ปรึกษาแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะกับผู้วิจัยทุกสัปดาห์ สรุปข้อมูลการใช้นวัตกรรมตลอดระยะเวลาการใช้นวัตกรรม แล้วนำมาเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปของนักเรียน และเก็บเป็นคะแนนพัฒนาการ สำหรับการเปรียบเทียบทางสถิติและจัดทำสารสนเทศในการอภิปรายผล โดยอาจแบ่งจำนวนนักเรียนในการสังเกตเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม ดังตาราง

ตัวอย่างตารางการบันทึกคะแนนพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

เลขที่	ก่อนใช้นวัตกรรม	ระหว่างการใช้นวัตกรรม			หลังใช้นวัตกรรม	ระดับค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
		สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3		
1						
2						
3						
…						
21						
รวม						

2. การเก็บและบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพของผู้เรียนก่อน ระหว่าง และหลังการทดลองเช่นเดียวกับการเก็บและบันทึกข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสังเกตและเก็บ

ข้อมูลภาคสนาม บันทึกปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงการนำไปใช้ในการอภิปรายผลการวิจัยเป็นหลัก

การวิเคราะห์และแปลผลการใช้นวัตกรรม

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้เกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณทั้งก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) ว่านักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณก่อนและหลังการลดลองใช้นวัตกรรมแตกต่างกันหรือไม่ และนำคะแนนพัฒนาการของนักเรียนมาแสดงผลในรูปแบบกราฟ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเขียนบรรยายผลการใช้นวัตกรรมเชิงคุณภาพจากการสังเกตและการบันทึกข้อมูลภาคสนาม

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

ตารางการสังเกตและบันทึกข้อมูลพฤติกรรมรายบุคคลแบบ Check List จำนวน 30 ข้อ ซึ่งการสังเกตกระทำโดยผู้สังเกตเข้าไปอยู่ในสถานที่หรือสถานการณ์ที่มีแนวโน้มที่นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ตามรายการสถานการณ์ที่กำหนดไว้โดยให้เป็นคะแนน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับได้แก่

0 คะแนน ไม่มีการปฏิบัติพฤติกรรมที่แสดงออกว่ามีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

1 คะแนน ปฏิบัติพฤติกรรมที่แสดงออกว่ามีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

โดยมีเกณฑ์ระดับค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณดังนี้

1 – 15 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับต่ำ

15 – 20 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับพอใช้

20 – 25 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับดี

25 – 30 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณอยู่ในระดับดีมาก

ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย

ของ ..... วันที่ประเมิน.....

พฤติกรรม	คะแนน	หมายเหตุ
ด้านการรับประทานอาหาร		
<u>การรับประทานอาหารกลางวัน</u>		
1. ตักอาหารแต่พออิ่ม ไม่มาก ไม่น้อยเกินไป		
2. ตักอาหารโดยคำนึงถึงคนต่อไปที่จะตัก		
3. ตักอาหารโดยไม่เลือกเฉพาะสิ่งที่ตัวเองชอบเท่านั้น		
4. รับประทานอาหารหมด		
5. หากไม่อิ่มรู้จักขอเพิ่ม		
6. ล้างชามโดยใช้น้ำอย่างประหยัด		
7. ใช้น้ำยาล้างจานแต่พอดี		
8. ตักน้ำดื่มแต่พอดีและดื่มหมด		
<u>อาหารว่างและดื่มนม</u>		
9. ดื่มนมหมดถุง		
10. รับประทานอาหารว่างทั้งที่เป็นผลไม้และขนมไทยจนหมด ไม่เลือก		
11. หยิบพอที่จะรับประทานเท่านั้น		
.....		

ดีวีดี การ์ตูน (Animation) บั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน

ดีวีดี การ์ตูน (Animation) บั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน ใช้เล่นกับเครื่องเล่นดีวีดี และคอมพิวเตอร์ที่สามารถเล่นดีวีดีและมีซอฟต์แวร์ในการเล่น

วิธีใช้

1. ใส่แผ่นดีวีดีการ์ตูน บั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน ลงในถาดของเครื่องเล่น เครื่องเล่นจะแสดงไตเติ้ล และการแนะนำตัวละคร จากนั้นจะเข้าสู่เมนูเลือกเรื่อง ซึ่งประกอบด้วยการ์ตูนตอนต่างๆ และบทเพลงเสริม

ความคิด

การ์ตูน บั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน ประกอบด้วยตอนต่างๆ ดังนี้

1. ตอน ฤดูหนาว (3 ตอน)
2. ตอน บุญคุณของข้าว (2 ตอน)
3. ตอน ในหลวงที่เรารัก มี (1 ตอน)

บทเพลงเสริมความคิด

1. เพลง เมล็ดน้อยจะตื่นนอน
2. เพลง ชาวนา
3. เพลง ในหลวงพระราชินี

2. การเลือกชมและเลือกฟังเพลง สามารถทำได้โดยใช้รีโมตคอนโทรลกดเลือกหมายเลขตอนดังปรากฏบนจอ หรือใช่ปุ่ม Navigation เลื่อนตัวชี้ไปบนตอนที่ต้องการชม แล้วกด Enter สำหรับการใช้กับคอมพิวเตอร์ให้กดหมายเลขตอนบนแป้นอักขระ

ในบางตอนจะมีการให้หยุดชั่วคราว ให้กดปุ่มหยุดชั่วคราว หรือ Pause และกดซ้ำอีกครั้งเพื่อเล่นต่อ หากต้องการกลับมายังหน้าเมนูให้กด Menu บนรีโมทคอนโทรล เพื่อกลับสู่การเลือกชมตอนอื่นหรือเลือกฟังเพลง

ละครหุ่น

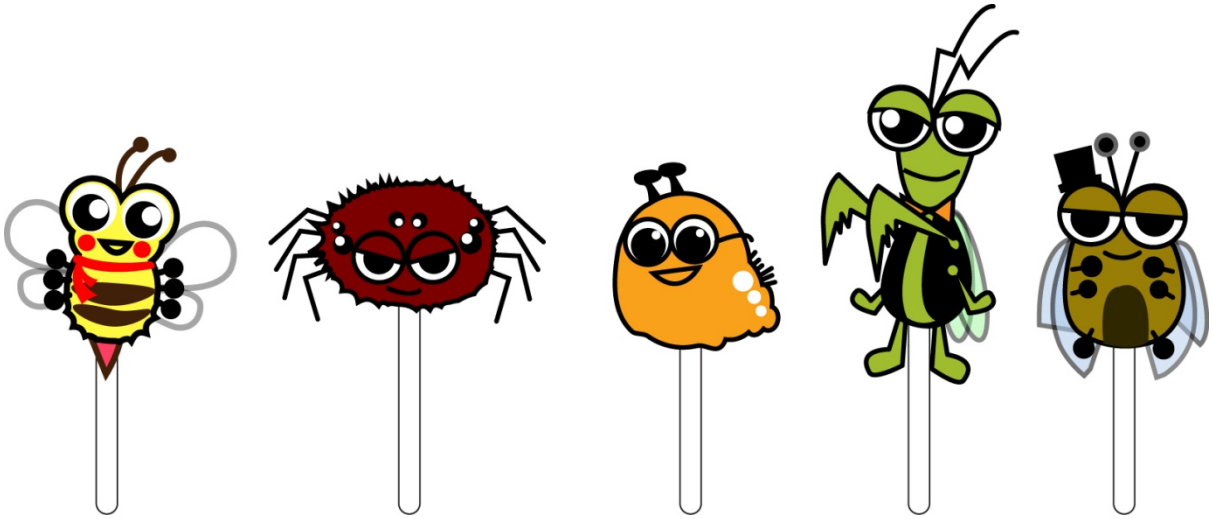

ในแผนการจัดการเรียนรู้จะมีการแสดงละครหุ่นเป็นระยะ ๆ เพื่อโต้ตอบกับนักเรียนและใช้ในกิจกรรมสอนร้องเพลง นอกจากนี้ยังให้นักเรียนใช้เล่นบทบาทสมมติอีกด้วย

โรงละครหุ่น บั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน สูง 1.8 เมตร กว้าง 1.5 เมตร

แบบประเมินคุณภาพนวัตกรรมด้านเนื้อหา

นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

คำชี้แจง

นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นการวิจัยในวิชาสารนิพนธ์ (4 หน่วยกิต) ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยในครั้งนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ในด้านการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนปฐมวัยในบริบทใกล้เคียงกับกรณีศึกษา และอาจจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาจิตพิสัยด้านอื่นๆ ให้แก่นักเรียนปฐมวัยได้ นวัตกรรมดังกล่าวประกอบด้วยคู่มือการใช้นวัตกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ การ์ตูน (Animation) บทเพลง ละครหุ่น ซึ่งผู้วิจัยได้แนบมาไว้กับเอกสารนี้แล้ว

ขอขอบพระคุณที่ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

แบบประเมินคุณภาพนวัตกรรมด้านเนื้อหา

นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนตามความเห็นของท่าน

ความหมายของระดับการประเมิน

ดีมาก = 5 คะแนน ดี = 4 คะแนน ปานกลาง = 3 คะแนน พอใช้ = 2 คะแนน ควรปรับปรุง =1 คะแนน

รายการการประเมิน	ระดับคะแนน				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
1. คู่มือการใช้นวัตกรรม และแผนการจัดการเรียนรู้ 1.1 ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับกิจกรรม					
1.2 ความเหมาะสมของเวลาและจังหวะในการจัดการเรียนรู้					
1.4 การมีส่วนร่วมของนักเรียน					
1.5 ความเหมาะสมของกิจกรรมกับระดับของผู้เรียน					
1.6 ความสะดวกของครูในการใช้					
1.7 ความเหมาะสมของกิจกรรมประจำวัน 1.7.1 การเล่นอิสระ โดยเล่นบทบาทสมมติกับละครหุ่น					
1.7.2 การทำอาหารที่มีส่วนประกอบของน้ำ, ข้าว และอาหารที่ในหลวงทรงโปรด					
1.7.3 การทำสวนโดยใช้น้ำอย่างพอเพียง และการทดลองปลูกข้าว					
1.7.4 การทัศนศึกษาที่แหล่งน้ำ, ทุ่งนา และโครงการในพระราชดำริ ที่อยู่ในชุมชน					
1.8 ความเหมาะสมของวิธีการประเมินผล					
2. การ์ตูน (Animation) 2.1 ความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง					
2.2 ความเหมาะสมของการใช้ภาษา					
2.3 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการแสดง					
2.4 ความเหมาะสมของภาพและเสียง					
3. บทเพลง 3.1 ความสอดคล้องของบทเพลงกับจุดประสงค์					
4. ละครหุ่น					
4.1 ความเหมาะสมของรูปแบบการนำเสนอละครหุ่น					

แบบประเมินคุณภาพนวัตกรรมด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

คำชี้แจง

นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นการวิจัยในวิชาสารนิพนธ์ (4 หน่วยกิต) ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยในครั้งนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ในด้านการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนปฐมวัยในบริบทใกล้เคียงกับกรณีศึกษา และอาจจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาจิตพิสัยด้านอื่นๆ ให้แก่นักเรียนปฐมวัยได้ นวัตกรรมดังกล่าวประกอบด้วยคู่มือการใช้นวัตกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ การ์ตูน (Animation) บทเพลง ละครหุ่น ซึ่งผู้วิจัยได้แนบมาไว้กับเอกสารนี้แล้ว

ขอขอบพระคุณที่ท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นภสินธุ์ เสือดี

ผู้วิจัย

แบบประเมินคุณภาพนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา

นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณสำหรับนักเรียนปฐมวัย

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนตามความเห็นของท่าน

ความหมายของระดับการประเมิน

ดีมาก = 5 คะแนน ดี = 4 คะแนน ปานกลาง = 3 คะแนน

พอใช้ = 2 คะแนน ควรปรับปรุง =1 คะแนน

รายการการประเมิน	**ระดับคะแนน**				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ปรับปรุง
5. คู่มือการใช้นวัตกรรม และแผนการจัดการเรียนรู้ 1.1 ความชัดเจนของการใช้ภาษา					
1.2 ความเหมาะสมของเวลาและจังหวะในการจัดการเรียนรู้					
1.4 การมีส่วนร่วมของผู้เรียน					
1.5 ความเหมาะสมของกิจกรรม					
1.6 ความสะดวกของผู้สอนในการใช้					
6. การ์ตูน (Animation) 6.1 ความเหมาะสมของการใช้ภาษา					
6.2 ความเหมาะสมของฉากและตัวละคร					
6.3 ความเหมาะสมของระยะเวลาในการนำเสนอ					
6.4 ความเหมาะของระดับเสียง					
6.5 คุณภาพของภาพ					
6.6 คุณภาพของเสียง					
6.7 ความเหมาะสมของดนตรีและเสียงประกอบ					
7. บทเพลง 3.1 ความเหมาะสมของบทเพลงกับเนื้อเรื่อง					
8. ละครหุ่น					
4.1 ความเหมาะสมของรูปแบบการนำเสนอละครหุ่น					

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของนักเรียนปฐมวัย

☐ ก่อน ☐ สัปดาห์ที่ 1 ☐ สัปดาห์ที่ 2 ☐สัปดาห์ที่ 3 ☐หลัง

ของ _____

ความหมายของระดับการประเมิน

+ 1 เมื่อแน่ใจว่ารายการพฤติกรรมที่วัดนั้นๆ เหมาะสม

0 เมื่อไม่แน่ใจว่ารายการพฤติกรรมที่วัดนั้นๆ เหมาะสมหรือไม่

- 1 เมื่อแน่ใจว่ารายการพฤติกรรมที่วัดนั้นๆ ไม่เหมาะสม

รายการพฤติกรรม	คะแนน	หมายเหตุ
ด้านการรับประทานอาหาร <u>การรับประทานอาหารกลางวัน</u> 1. ตักอาหารแต่พออิ่ม ไม่มาก ไม่น้อยเกินไป		
2. ตักอาหารโดยคำนึงถึงคนต่อไปที่จะตัก		
3. ตักอาหารโดยไม่เลือกเฉพาะสิ่งที่ตัวเองชอบเท่านั้น		
4. รับประทานอาหารหมด		
5. หากไม่อิ่มรู้จักขอเพิ่ม		
6. ล้างชามโดยใช้น้ำอย่างประหยัด		
7. ใช้น้ำยาล้างจานแต่พอดี		
8. ตักน้ำดื่มแต่พอดีและดื่มหมด		
<u>อาหารว่างและดื่มนม</u> 9. ดื่มนมหมดถุง		
10. หยิบพอที่จะรับประทานเท่านั้น		
การทำงาน <u>กิจกรรมทำสวน</u> 1. เก็บกิ่งไม้ใบไม้ใส่เข่งแล้วนำไปทิ้งโดยไม่หกเรี่ยราด		
2. รดน้ำอย่างพอดี ตามความเหมาะสมของพืชชนิดนั้นๆ		
3. ไม่เปิดน้ำทิ้ง หรือล้นออกนอกภาชนะ		

แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ
ของนักเรียนปฐมวัย

รายการพฤติกรรม	**คะแนน**	**หมายเหตุ**
<u>กิจกรรมทำอาหาร</u> 4. สามารถขอความช่วยเหลือเมื่อไม่สามารถทำตามขั้นตอนที่ครูสาธิตได้		
5. ให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่ไม่สามารถทำได้		
6. สามารถคิด กะ ประมาณในการใช้ทรัพยากรประกอบอาหารได้		
<u>กิจกรรมศิลปะ</u> 7. ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างพอดี เช่น การใช้กาว สีน้ำ ตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย		
8. สามารถเก็บวัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ ไว้ใช้ในครั้งต่อไป		
9. ดูแลรักษาอุปกรณ์ให้สะอาดเพื่อยืดอายุอุปกรณ์เหล่านั้น		
10. เลือกเก็บวัสดุธรรมชาติจากส่วนที่แห้งและหล่นลงมาจากต้นแล้วมาทำงานศิลปะ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ เมล็ดพืช รู้จักเก็บมา โดยเก็บเฉพาะที่นำมาใช้งานได้ในปริมาณที่พอดีกับงานนั้นๆ		
<u>กิจกรรมการเรียนรู้ทั่วไป</u> 11. แสดงความคิดอย่างพอประมาณ เปิดโอกาสให้เพื่อนได้แสดงความคิดด้วย		
12. ไม่แสดงความคิดแบบเพ้อเจ้อ ออกนอกเรื่อง ไม่มีสาระ		
13. ทำงานให้ทันเวลา ไม่ถ่วงเวลา		
14. ทำงานโดยตั้งใจไม่เร่งรีบจนเกินไปทำให้ผลงานออกมาไม่ดี		
การเล่น <u>เล่นอิสระในห้องเรียน</u> 1. หยิบของเล่นแต่พอดี นึกถึงเพื่อนๆ ที่ต้องการเล่นเช่นกัน		
2. แบ่งปันของเล่นให้กับเพื่อน		
<u>เล่นกลางแจ้ง</u> 3. แบ่งปันเครื่องเล่นกับเพื่อนๆ		
4. พักเมื่อรู้สึกเหนื่อย		
5. ระวังตัวเองไม่ให้เกิดอันตรายในขณะเล่น		
6. ใช้เวลาเล่นกลางแจ้งอย่างเหมาะสม ถ้าแดดร้อนเกินไปรู้จักหลบเข้าที่ร่ม ไม่ตากฝน ไม่เล่นจนไม่สบาย		

แผนการจัดการเรียนรู้
นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ

ระยะเวลาในการใช้นวัตกรรมคือช่วงเวลากิจกรรมวงกลม (เวลา 8.40 น. - 9.00 น.) ในวัน จันทร์ พุธ และศุกร์ เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ โดยใช้สื่อคือ

- ภาพยนตร์การ์ตูน (Animation)
- ละครหุ่น
- บทเพลง

โดยจัดกิจกรรมเป็นหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด 3 หน่วย ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แม่โพสพแม่ของทุกคน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ในหลวงกับความพอเพียง

ทั้งนี้ในช่วงกิจกรรมประจำวัน (เวลา 9.00 น. – 10.30 น.) ทั้ง 5 วัน จะมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละสัปดาห์ โดยกิจกรรมประจำตามวันที่ทางโรงเรียนจัดไว้ได้แก่

วันจันทร์	เล่นอิสระ
วันอังคาร	ทำอาหาร
วันพุธ	ทำสวน
วันพฤหัสบดี	ศิลปะ
วันศุกร์	ทัศนศึกษา

แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ “ไม่มีน้ำ ไม่มีชีวิต”

ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ใช้กิจกรรมวันจันทร์ พุธ และศุกร์

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องความสำคัญของทรัพยากรน้ำ
2. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างวิธีการประหยัดน้ำได้
3. นักเรียนเกิดค่านิยมในการใช้น้ำอย่างประหยัดและคุ้มค่า
4. นักเรียนสามารถเชื่อมโยงค่านิยมการประหยัดน้ำไปสู่ค่านิยมการใช้ทรัพยากรณ์อื่นอย่างพอเพียงในการดำเนินชีวิต

การวางโครงเรื่องแบบผูกเป็นเรื่องราว Storyline Approach

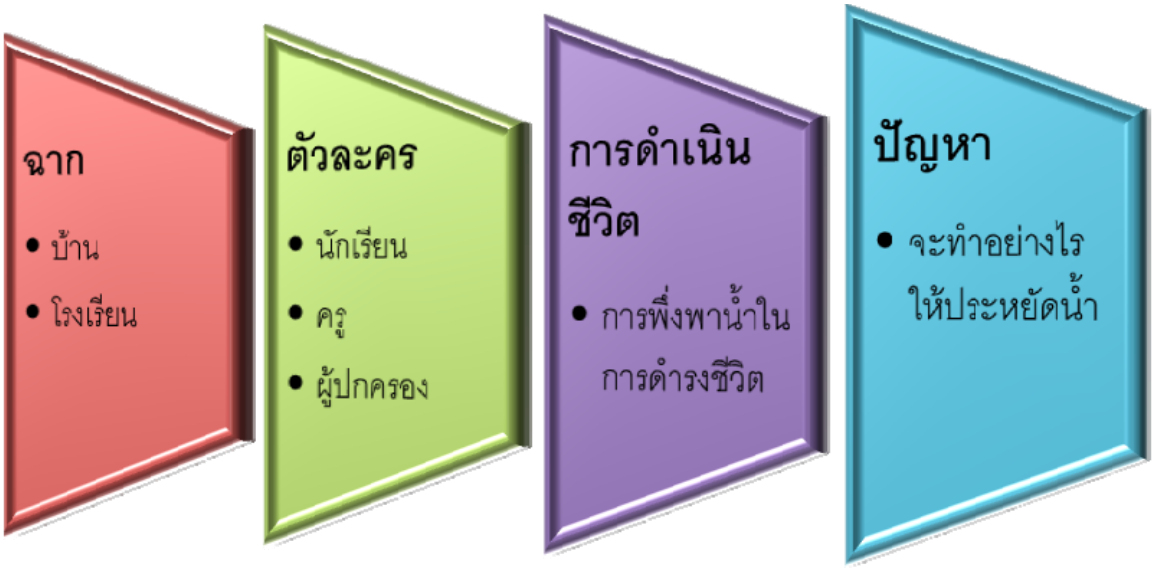

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้

1. การ์ตูน (Animation) “บั๊กกี้แมลงน้อยจอมป่วน ตอน ฤดูหนาว”
2. ละครหุ่น
3. บทเพลงเกี่ยวกับการประหยัดน้ำ
4. แหล่งน้ำในหมู่บ้านที่มีการจัดการเกษตรแบบผสมผสานตามแนวพระราชดำริ

กิจกรรมการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต

ครั้งที่ 1 ช่วงกิจกรรมวงกลม เวลา 20 นาที

เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	สื่อ
ฤดูหนาวที่แห้งแล้งอาจทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ	น้ำมีความสำคัญต่อคนอย่างไร	**ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการตั้งคำถาม** - รู้หรือไม่ว่าคนเราขาดอาหารจะอยู่ได้นานเท่าใด - ถ้าขาดน้ำคนเราจะอยู่ได้นานเท่าใด - เด็กๆ ดื่มน้ำกันวันละกี่แก้ว - เราใช้น้ำทำอะไรได้บ้าง ครูดำเนินการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และโยงเข้าสู่สถานการณ์ในการ์ตูนที่ใกล้เข้าฤดูหนาวแล้วพวกแมลงในป่าก็ต้องหาวิธีในการเก็บน้ำไว้ใช้ เหมือนคนเราที่ต้องมีน้ำไว้ดื่มกิน	
	เราพึ่งพาน้ำอย่างไรบ้าง	**เสนอการ์ตูน (Animation)** เรื่อง “บักกี้ แมลงน้อยจอมป่วน” ซึ่งเป็นเรื่องราวของเหล่าแมลงที่อาศัยอยู่ในป่า แมลงเหล่านี้จะมาชักชวนให้เด็ก ๆ เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับพวกเขา โดยเสนอตอน ***“ฤดูหนาว”*** แมลงทั้ง 5 ตัวที่เป็นเพื่อนสนิทกัน กำลังประชุมกันถึงวิธีการประหยัดน้ำเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูหนาวซึ่งกำลังจะมาถึงในไม่ช้านี้	การ์ตูน
ผลกระทบจากความแห้งแล้ง	ถ้าไม่มีน้ำจะเป็นอย่างไร	เจ้าจักจั่นตกใจที่ฤดูหนาวที่แห้งแล้งกำลังใกล้เข้ามา มันจึงถามเด็กๆ ว่าถ้าไม่มีน้ำจะเป็นอย่างไร	การ์ตูน
		ครูหยุดการเสนอการ์ตูนไว้ เพื่อจัดการอภิปราย โดยถามเด็กๆ ว่า หากไม่มีน้ำแล้ว จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง ครูสรุปและทบทวนความคิดเห็นของเด็กๆ ทุกคน และเชื่อมโยงกับสถานการณ์ในการ์ตูน หลังจากนั้นบันทึกความคิดเห็นของเด็กๆ เอาไว้	
การขาดแคลนน้ำ	ผลกระทบของการขาดแคลนน้ำคืออะไรบ้าง	**เสนอการ์ตูนต่อ** พวกแมลงได้คิดจินตนาการถึงผลกระทบจากการไม่มีน้ำและบอกเพื่อนแมลงด้วยกันให้ได้รู้ พวกแมลงขอความช่วยเหลือจากเด็กๆ ที่ชมการ์ตูนอยู่ให้ช่วยกันคิดว่าเด็ก ๆ ตัวเล็ก ๆ จะสามารถประหยัดน้ำที่บ้านหรือโรงเรียนได้อย่างไรบ้าง แล้วพวกมันจะกลับมาฟังแนวทางของเด็กๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้	การ์ตูน
การประหยัดน้ำที่เด็ก ๆ ทำได้	เด็ก ๆ ทำการประหยัดน้ำที่บ้านและโรงเรียนได้อย่างไรบ้าง	**จบการนำเสนอการ์ตูน** ครูดำเนินการอภิปรายกับเด็กๆ ให้ช่วยกันคิดว่า เด็กๆ มีแนวทางการประหยัดน้ำได้อย่างไร ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยให้เด็กๆ นำเสนอวิธีการของแต่ละคน จากนั้นครูทำข้อตกลงและวางแนวทางปฏิบัติ บันทึกไว้เป็นข้อตกลงของชั้นเรียน ว่าจะมีมาตรการประหยัดน้ำตามที่ได้ประชุมกันไว้ เพื่อเป็นตัวอย่างให้พวกแมลงในครั้งต่อไป	

กิจกรรมการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต

ครั้งที่ 2 ช่วงกิจกรรมวงกลม เวลา 20 นาที

เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	สื่อ
วิธีการประหยัดน้ำ	เราได้ทำตามวิธีการประหยัดน้ำอย่างไรบ้าง	**ทบทวน** ครูใช้คำถามทบทวนกิจกรรมการประหยัดน้ำที่ได้ทำกันตามข้อตกลงของชั้นเรียน และนำเข้าสู่การ์ตูนในตอนที่ 2	
	มีวิธีใดที่สามารถทำให้ประหยัดน้ำบ้าง	**นำเสนอการ์ตูน ตอน "ฤดูหนาว" ตอนที่ 2** แมลงทั้ง 5 ได้มีการประชุมครั้งที่ 2 เพื่อหาหนทางในการประหยัดน้ำไว้ใช้ในฤดูหนาว พวกแมลงได้บอกที่ประชุมถึงแนวคิดในการประหยัดน้ำของตนเอง บางแนวคิดก็มีความเป็นไปได้ บางแนวคิดก็ไม่เข้าท่า ในที่สุดพวกแมลงก็ตัดสินใจว่าจะต้องเดินทางมายังห้องเรียนของเด็กๆ ที่ได้ฝากความหวังไว้ในการประชุมครั้งที่แล้ว	การ์ตูน
		แสดงละครหุ่น แมลงทั้ง 5 เดินทางมายังห้องเรียนของเด็กๆ และกลายเป็นตัวละครหุ่น 1. แสดงละครหุ่นถามเด็ก ๆ ว่า จากครั้งที่แล้วที่ได้ตั้งคำถามเอาไว้ เด็ก ๆ ได้มีวิธีประหยัดน้ำอย่างไรบ้าง ให้อภิปรายและแสดงตัวอย่างให้พวกแมลงได้ดู 2. พวกแมลงขอร้องให้นักเรียนช่วยกันวาดภาพวิธีการประหยัดน้ำให้ด้วย เพื่อจะได้นำกลับไปบอกแมลงตัวอื่นๆ ที่ป่าได้ ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการวาดภาพโดยแบ่งเด็กเป็นกลุ่มตามจำนวนวิธีการประหยัดน้ำที่คิดเอาไว้ เมื่อวาดเสร็จแล้วนำไปให้หุ่นแมลงที่รออยู่ที่ฉาก	ละครหุ่น
		หุ่นพวกแมลงน้อมรับความคิดเห็น และแสดงความขอบคุณเด็กๆ และลากลับไปที่ป่า	ละครหุ่น

กิจกรรมการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต

ครั้งที่ 3 ช่วงกิจกรรมวงกลม เวลา 20 นาที

เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	สื่อ
เด็กๆ เป็นผู้คิดค้นการประหยัดน้ำที่โรงเรียน	เราได้ทำตามวิธีการประหยัดน้ำอย่างไรบ้าง	**ทบทวน** ครูทบทวนกิจกรรมวาดภาพการประหยัดน้ำที่เคยให้ทำในครั้งที่แล้ว โดยถามเด็กๆ ว่ารูปที่วาดนั้นหมายความว่าอะไรบ้าง และได้ทำตามรูปวาดนั้นอย่างไร ให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปราย **นำเข้าสู่การ์ตูน** “ฤดูหนาว” ตอนที่ 3 ซึ่งเด็กๆ ได้ให้ความช่วยเหลือพวกแมลงในการให้แนวทางการประหยัดน้ำ แล้วพวกแมลงจะเป็นอย่างไรกันบ้าง	
ผลของการประหยัดน้ำ	ผลจากการประหยัดน้ำเกิดอะไรขึ้นบ้าง	**นำเสนอการ์ตูน ตอน “ฤดูหนาว” ตอนที่ 3** แสดงให้เห็นสภาพป่าของเหล่าแมลงที่เริ่มเข้าสู่ฤดูหนาวแล้ว แต่ยังคงมีน้ำดื่มน้ำใช้อย่างสบายไม่ลำบาก เหล่าแมลงต่างขอบคุณเด็กๆ ที่ทำให้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ขาดแคลนน้ำมาได้ และที่ประชุมแมลงมีเรื่องสำคัญมาบอกกับเด็กๆ เพื่อเป็นการขอบคุณด้วย	การ์ตูน
		แสดงละครหุ่นเพื่อสรุปเรื่องการประหยัดน้ำ พร้อมกับสอนร้องเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประหยัดน้ำให้กับเด็กๆ	ละครหุ่น เพลง
เชื่อมโยงเข้าสู่การใช้ทรัพยากรณ์อื่นๆ ในชีวิตจริง	นอกจากการประหยัดน้ำแล้ว เด็กๆ สามารถใช้ทรัพยากรณ์อื่นๆ อย่างคุ้มค่าได้อย่างไร	นำเข้าสู่เรื่องการประหยัดทรัพยากรอื่นๆ ให้เด็ก ๆ ช่วยกันคิดหาวิธีการประหยัดไฟฟ้า อุปกรณ์การเรียน เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	ละครหุ่น
		ครูสรุปการประหยัดทรัพยากรอื่นๆ วางแนวทางปฏิบัติให้เด็ก ๆ และสร้างข้อตกลงในชั้นเรียนเรื่องการประหยัดทรัพยากรณ์ต่างๆ ที่เด็กๆ มีส่วนร่วมในการใช้ที่โรงเรียน	
เชื่อมโยงเข้าสู่กิจกรรมในชุมชน	ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านมีวิธีการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าได้อย่างไร	**เตรียมตัวไปทัศนศึกษา** แหล่งน้ำในหมู่บ้านที่มีการจัดการเกษตรแบบผสมผสานตามแนวพระราชดำริ	การทัศน-ศึกษา

การวัดและประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมความพอประมาณของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมต่างๆ ที่ทำที่โรงเรียน โดยใช้ แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ตารางกิจกรรมประจำวันในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ไม่มีน้ำไม่มีชีวิต

เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

วัน	กิจกรรมประจำวัน	กิจกรรม
จันทร์	เล่นอิสระ	เล่นบทบาทสมมติจากหุ่น
อังคาร	ทำอาหาร	ทำอาหารที่มีส่วนประกอบของน้ำเป็นหลัก เช่น น้ำสมุนไพร
พุธ	ทำสวน	กิจกรรมการใช้น้ำในการทำสวนอย่างพอเพียง
พฤหัสบดี	ศิลปะ	วาดรูปวิธีการประหยัดน้ำ
ศุกร์	ทัศนศึกษา	แหล่งน้ำในหมู่บ้านที่มีการจัดการเกษตรผสมผสานแบบพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ “แม่โพสพแม่ของทุกคน”

ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ใช้กิจกรรมวันจันทร์ พุธ และศุกร์

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. นักเรียนเกิดความตระหนักในความสำคัญของการรับประทานอาหาร และการรับประทานอาหารอย่างพอประมาณ
2. นักเรียนเกิดค่านิยมการรับประทานอาหารอย่างพอประมาณ

การวางโครงเรื่องแบบผูกเป็นเรื่องราว Storyline Approach

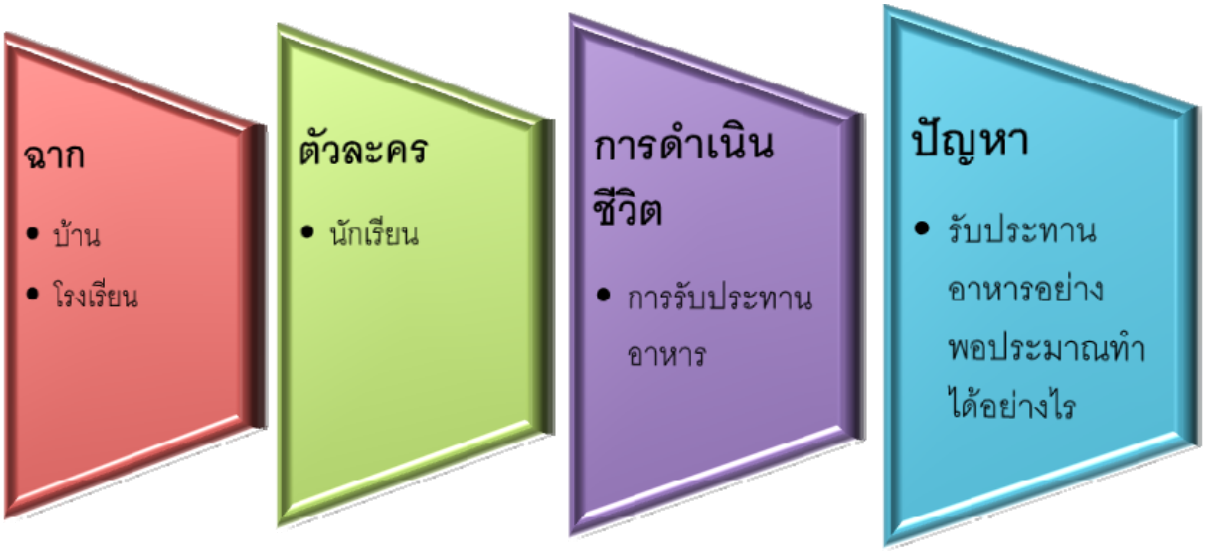

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้

1. การ์ตูน (Animation) “บั๊กกี้แมลงน้อยจอมป่วน ตอน ฤดูหนาว”
2. ละครหุ่นมือ
3. บทเพลงเกี่ยวกับข้าวและชาวนา
4. ทุ่งนาในหมู่บ้าน

กิจกรรมการเรียนรู้หน่วยที่ 2 แม่โพสพแม่ของทุกคน

ครั้งที่ 1 ช่วงกิจกรรมวงกลม เวลา 20 นาที

เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	สื่อ
อาหารที่เด็กๆ ชอบกิน	เด็กๆ กินอะไรเป็นอาหารเช้า เด็กๆ ชอบกินอาหารประเภทใด และไม่ชอบกินอาหารประเภทใด เพราะอะไร	**ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการตั้งคำถาม** - เด็กๆ กินอะไรเป็นอาหารเช้า - เด็กๆ ชอบกินอาหารประเภทใด - เด็กๆ ไม่ชอบกินอาหารประเภทใด เพราะอะไร **ครูเชื่อมโยงเข้าสู่การ์ตูน** ครูเล่าให้เด็กๆ ฟังว่า เกิดเหตุการณ์เกี่ยวกับการกินที่ไม่ดีในการ์ตูน “บั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน” ให้เด็กๆ คอยดูให้ดีว่ามีการกินแบบไหนบ้าง	
นิสัยในการกินที่ไม่ดี	นิสัยในการกินที่ไม่ดีมีอะไรบ้าง	**นำเสนอการ์ตูน** เรื่อง “บั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน” ตอน ***“บุญคุณของข้าว”*** เจ้าตั๊กแตนพบเห็นแมลงตัวอื่นกินอาหารแบบไม่พอเพียง บางตัวกินมากเกินไป บางตัวเลือกกิน และบางตัวกินน้อยเกินไป	การ์ตูน
	ผลจากการมีนิสัยการกินที่ไม่ดีเป็นอย่างไร	เจ้าตั๊กแตนบอก ว่าเจ้าแมลงที่กินมาก จะปวดท้องและอ้วน เจ้าแมลงที่เลือกกินจะทำให้ร่างกายขาดสารอาหารและไม่สบาย ส่วนเจ้าแมลงที่กินน้อยเกินก็จะไม่มีแรง	การ์ตูน
	ตัวเด็กๆ มีนิสัยการกินที่ไม่ดีหรือไม่	เจ้าตั๊กแตนถามเด็กๆ ว่ามีใครบ้างที่รู้ตัวว่าเป็นเหมือนเจ้าแมลงพวกนี้บ้าง	การ์ตูน
		ครูหยุดการนำเสนอการ์ตูน ครูถามเด็กๆ ว่ามีใครมีนิสัยการกินที่ไม่ดีบ้าง ให้นักเรียนสำรวจตนเองว่ามีนิสัยการกินอย่างไร	
	ทำอย่างไรถึงจะมีนิสัยการกินที่ดี	**ครูจัดการอภิปราย** ให้เด็ก ๆ ช่วยกันคิดว่าทำอย่างไร จึงจะไม่มีนิสัยการกินเหมือนพวกแมลงนั้น และช่วยกันหาแนวทางปฏิบัติในการกิน ครูบันทึกไว้และร่วมกันสร้างข้อตกลงของชั้นเรียน	การ์ตูน

กิจกรรมการเรียนรู้หน่วยที่ 2 แม่โพสพแม่ของทุกคน

ครั้งที่ 2 ช่วงกิจกรรมวงกลม เวลา 20 นาที

เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	สื่อ
บุญคุณของชาวนาและข้าว	ทำไมต้องไหว้แม่โพสพ ชาวนาปลูกข้าวได้อย่างไร	**ทบทวน** ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการทบทวนเรื่องราวในการ์ตูนตอนที่แล้ว และพฤติกรรมการกินของเด็กๆ นำเข้าสู่เรื่องของชาวนา **เสนอการ์ตูน ตอน "บุญคุณของข้าว" ตอนที่ 2** เจ้าตั๊กแตนเล่าให้พวกแมลงที่มีนิสัยการกินไม่ดีฟังว่าบินไปเจอชาวบ้านเอาของมาเซ่นไหว้ต้นข้าวที่กำลังออกรวง และได้เจอกับคุณหุ่นไล่กา ซึ่งได้บอกเล่าเรื่องราวของต้นข้าวที่กำลังตั้งท้อง และเล่าเรื่องความยากลำบากของชาวนาในการปลูกข้าว	การ์ตูน
การตอบแทนบุญคุณของชาวนาและข้าวโดยการกินอย่างคุ้มค่าและพอประมาณ	รับประทานข้าวอย่างคุ้มค่าได้อย่างไร	**แสดงละครหุ่น** เจ้าตั๊กแตนและเหล่าแมลงออกมาถามเด็ก ๆ ว่า จากการดูการ์ตูนเด็ก ๆ รู้สึกอย่างไร ได้ เห็นความยากลำบากของชาวนาหรือไม่ แล้วทำอย่างไรถึงจะทำให้ข้าวที่ชาวนาได้มาอย่างยากลำบากนั้นคุ้มค่า	ละครหุ่น
		อภิปราย ครูเป็นผู้ควบคุมการอภิปรายและวางแนวทางในการปฏิบัติ โดยแบ่งแนวทางปฏิบัติเป็น ก่อนกิน ระหว่างกิน และหลังกิน ให้เด็กๆ ช่วยกันคิดว่าสามารถประหยัดทรัพยากรณ์อะไรบ้างในกระบวนการกินทั้งสามกระบวนการและวาดรูปเป็นการบันทึกไว้เป็นกลุ่ม	ละครหุ่น

กิจกรรมการเรียนรู้หน่วยที่ 2 แม่โพสพแม่ของทุกคน

ครั้งที่ 3 ช่วงกิจกรรมวงกลม เวลา 20 นาที

เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	สื่อ
บุญคุณของชาวนา	ชาวนาปลูกข้าวได้อย่างไร	**ทบทวน** ทบทวนกระบวนการปลูกข้าว และเรื่องการกินอย่างพอประมาณ **นำเสนอการ์ตูน ตอน "บุญคุณของข้าว" ตอนที่ 2** เสนอการ์ตูนซ้ำอีกครั้งตอนที่เกี่ยวกับกระบวนการการปลูกข้าว	การ์ตูน
		วาดภาพ กระบวนการการทำนา ครูนำกิจกรรมวาดภาพกระบวนการการทำนา โดยแบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม โดยวาดภาพ การไถนา การหว่าน และการดำนา	
		แสดงละครหุ่น เจ้าตั๊กแตนสอนเด็กๆ ร้องเพลงที่เกี่ยวกับบุญคุณของข้าวและชาวนา	ละครหุ่น
เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง	มีคำถามอะไรที่ต้องการถามชาวนาตัวจริงบ้าง	**เตรียมตัวไปทัศนศึกษา** เตรียมตัวทัศนศึกษาทุ่งนาในหมู่บ้าน เปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้พูดคุยกับชาวนา โดยมีครูเป็นผู้จัดอภิปราย รวบรวมคำถามที่จะไปถามชาวนา	

การวัดและประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมความพอประมาณของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมต่างๆ ที่ทำที่โรงเรียน โดยใช้ แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ตารางกิจกรรมประจำวันในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แม่โพสพแม่ของทุกคน

เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

วัน	กิจกรรมประจำวัน	กิจกรรม
จันทร์	เล่นอิสระ	เล่นบทบาทสมมติจากหุ่น
อังคาร	ทำอาหาร	ทำอาหารที่มีส่วนผสมของข้าว อาจจะเป็นของคาวหรือของหวาน
พุธ	ทำสวน	ทดลองปลูกข้าว
พฤหัสบดี	ศิลปะ	ทำหุ่นฟาง
ศุกร์	ทัศนศึกษา	ทุ่งนาในหมู่บ้าน

แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ “ในหลวงกับความพอเพียง”

ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ใช้กิจกรรมวันจันทร์ พุธ และศุกร์

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการประมาณตนเอง
2. นักเรียนสามารถปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ตามวัย
3. นักเรียนมีค่านิยมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีความประมาณตนเอง

สื่อการเรียนรู้ / แหล่งเรียนรู้

1. การ์ตูน (Animation) “บั๊กกี้แมลงน้อยจอมป่วน ตอน ฤดูหนาว”
2. ละครหุ่นมือ
3. บทเพลงเกี่ยวกับข้าวและชาวนา
4. โครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมการเรียนรู้หน่วยที่ 3 ในหลวงกับความพอเพียง

ครั้งที่ 1 ช่วงกิจกรรมวงกลม เวลา 20 นาที

เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	สื่อ
	เด็ก ๆ รู้จักในหลวงหรือไม่ ในหลวงคือใคร	**ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการตั้งคำถาม** - นักเรียนรู้จักผู้ที่อยู่ในรูปหรือไม่ - ในหลวงเป็นใคร	พระบรม-ฉายาลักษ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เรื่องราวเกี่ยวกับในหลวง		**นำเสนอการ์ตูน** เรื่อง “บั๊กกี้ แมลงน้อยจอมป่วน” ตอน ***“ในหลวงที่เรารัก”*** แมลงทั้ง 5 เล่าสู่กันฟังว่าได้ไปพบเห็นบ้านของคนทุกๆ บ้านจะมีรูปคนๆ หนึ่งอยู่ และเหล่าแมลงก็อยากรู้ว่าเป็นใครจึงอยากถามเด็กๆ **ครูกระตุ้น**ให้เด็กๆ ตอบคำถามจากตัวละครในการ์ตูน	การ์ตูน
พระมหากรุณาธิคุณและคำสอนของในหลวง	ทำไมทุกคนจึงรักในหลวง	เมื่อพวกแมลงได้รู้ว่าคนในรูปภาพนั้นคือในหลวง จึงสงสัยต่อว่าทำไมทุกคนจึงรักในหลวง **หยุดการ์ตูนเพื่ออภิปราย**	การ์ตูน
	ในหลวงสอนอะไรพวกเราบ้าง	**ครูตั้งคำถาม และดำเนินการอภิปราย** - ทำไมทุกคนถึงรักในหลวง ในหลวงทำอะไรให้พวกเราบ้าง ให้เด็กๆ ช่วยกันอภิปราย - ในหลวงสอนอะไรพวกเราบ้าง นักเรียนรู้จักความพอเพียงหรือเปล่า	
	การใช้ชีวิตด้วยการรู้จักประมาณตนเองทำอย่างไรได้บ้าง	**นำเสนอการ์ตูนต่อ** โดยในเรื่องมีคุณดอกไม้มาตักเตือนแมลงทั้ง 5 ตัวว่าไม่มีความพอเพียงในตนเอง เช่น เจ้าตั๊กแตนเล่นมากเกินไป เจ้าจักจั่นเอาแต่นอน เจ้าผึ้งมิ้มบ้าทำงานเกินไป เจ้าหนอนบุ้งกินเยอะ ส่วนเจ้าแมงมุมก็ชอบเล่นแรง คุณดอกไม้บอกให้แมลงทุกตัวรวมทั้งเด็ก ๆ เชื่อฟังคำสอนของในหลวง	ละครหุ่น
เชื่อมโยงสู่กิจกรรมของเด็กๆ		**ครูนำเสนอการประมาณตนในประเด็นต่าง ๆ** ได้แก่ **- การเล่นอย่างพอประมาณ** ได้แก่ 1) การรู้จักออมแรงไว้เรียน ไว้ทำงาน ไม่เล่นจนหมดแรง ไม่มีแรงทำงานต่อ 2) การเล่นด้วยความพอดี ไม่เล่นแรงจนตนเองเจ็บตัว หรือเพื่อนเจ็บตัว ***ต่อหน้าถัดไป***	

กิจกรรมการเรียนรู้หน่วยที่ 3 ในหลวงกับความพอเพียง

ครั้งที่ 1 ช่วงกิจกรรมวงกลม เวลา 20 นาที (ต่อ)

เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	สื่อ
	การใช้ชีวิตด้วยการรู้จักประมาณตนเองทำอย่างไรได้บ้าง	**- การทำงานอย่างพอประมาณ** ได้แก่ 1) ทำงานอย่างเต็มที่ไม่เหลาะแหละ 2) ไม่ฝืนทำงานที่หนักเกินไป อาจทำให้บาดเจ็บ รู้จักขอความช่วยเหลือจากเพื่อน รุ่นพี่ ครู หรือผู้ใหญ่ 3) รู้จักประมาณความสามารถของตนเองและแสดงออกถึงความสามารถของตนเองอย่างเหมาะสม	
		สรุป ครูสรุปแนวทางในการเล่นและการทำงานให้มีความพอประมาณ	

กิจกรรมการเรียนรู้หน่วยที่ 3 ในหลวงกับความพอเพียง

ครั้งที่ 2 ช่วงกิจกรรมวงกลม เวลา 20 นาที

เส้นทางเดินเรื่อง	คำถามหลัก	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์
การแสดงความรักต่อในหลวง	เราแสดงความรักต่อในหลวงได้อย่างไร	**ทำพิธีถวายพระพรในหลวง** ครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง “พ่อแห่งแผ่นดิน” และจุดเทียนชัยถวายพระพรต่อในหลวง	
	เล่นและทำงานอย่างไรให้พอประมาณ	**ครูดำเนินการอภิปรายและวางแนวทางปฏิบัติ** อภิปรายวิธีการเล่นและทำงานด้วยความพอประมาณ และสร้างข้อตกลงของชั้นเรียน แต่งตั้งนักเรียนแกนนำที่จะคอยตักเตือนเพื่อน หรือน้อง ให้มีความพอประมาณในการเล่นและการทำงาน	
		ครูแจ้งเด็ก ๆ ว่าในวันศุกร์จะมีการทัศนศึกษาที่หมู่บ้านที่มีกิจกรรมโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	

หมายเหตุ

กิจกรรมครั้งที่ 3 ในวันศุกร์เป็นการทัศนศึกษาไม่มีการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

สังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมความพอประมาณของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมต่างๆ ที่ทำที่โรงเรียน โดยใช้ แบบสังเกตพฤติกรรมการมีค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณของนักเรียนปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ตารางกิจกรรมประจำวันในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ในหลวงกับความพอเพียง

เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

วัน	กิจกรรมประจำวัน	กิจกรรม
จันทร์	เล่นอิสระ	เล่นบทบาทสมมติจากหุ่น
อังคาร	ทำอาหาร	ทำอาหารที่ในหลวงทรงโปรด
พุธ	หยุด	หยุด
พฤหัสบดี	ศิลปะ	วาดรูปในหลวง
ศุกร์	ทัศนศึกษา	โครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ – ชื่อสกุล	นายนภสินธุ์ เสือดี
วัน เดือน ปี ที่เกิด	27 มกราคม 2527
สถานที่เกิด	อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	738 หมู่ 3 ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150
ติดต่อ	โทร. 08 – 1466 – 2159 s_napasin@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2544	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษฎ์ จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2548	การศึกษาบัณฑิต (กศ.บ) วิชาเอก เทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) สาขา เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ